

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

วัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช
VEGETARIAN CULTURE IN YAOWARAT AREA

DENG JUNGE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
พ.ศ. ๒๕๕๘

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช
VEGETARIAN CULTURE IN YAOWARAT AREA

DENG JUNGE

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตรวจสอบและอนุมัติให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘

รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร สุขเกษม
ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ จันทโรนานนท์
อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ธิดา โมสิกรัตน์
กรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ จันทโรนานนท์
กรรมการ

อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุระณะกร
ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

รองศาสตราจารย์อัสยา จันทรวินิจฉัย
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิก สุนทรชัย
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

วัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช

DENG JUNGE 554148

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: พรพรรณ จันทโรนานนท์, Ph.D.

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช และเพื่อวิเคราะห์บทบาทของวัฒนธรรมการกินเจที่มีต่อสังคมไทย โดยการวิจัยภาคสนาม ใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกจากพ่อค้าแม่ค้าขายอาหารเจในย่านเยาวราช จำนวน ๕ ร้าน และผู้กินเจในย่านเยาวราชจำนวน ๕๐ คน นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่คนจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย มีวิถีชีวิตการกินเจเป็นกิจวัตรประจำวันของชาวจีนบางกลุ่มในย่านเยาวราช เหตุผลการกินเจมีแตกต่างกัน คือ กินเจเพื่อสุขภาพ กินเจเพื่อละเว้นจากการทำบาป กินเจตามอย่างคนอื่นและเพื่อความสวยงาม โดยมีความเห็นว่าอาหารเจมีประโยชน์ต่อร่างกาย ทำให้คนกินเจมีสุขภาพดีแข็งแรง ไม่เจ็บป่วย และให้มีจิตใจสะอาดและสงบสุข

ในด้านบทบาทของการกินเจที่สำคัญ เป็นบทบาทในด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ คือ อาหารเจส่งผลที่ดีต่อสภาพจิตใจ ผู้ที่กินเจมีความเข้าใจความรู้สึกของสิ่งมีชีวิตได้เป็นอย่างดี และอยู่ร่วมกันได้โดยไม่ทำร้ายผู้อื่น ด้านบทบาทเศรษฐกิจ คือ เทศกาลกินเจเป็นวิธีการเผยแพร่วัฒนธรรมของคนจีน ทำให้ย่านเยาวราชมีชื่อเสียง ร้านขายอาหารเจมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยชาวจีนและคนไทยเชื้อสายจีนในย่านเยาวราชเป็นผู้มีบทบาทอย่างสูงในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมการกินเจให้แพร่หลายในสังคมไทย

คำสำคัญ: วัฒนธรรมการกินเจ อาหารเจ ย่านเยาวราช

VEGETARIAN CULTURE IN YAOWARAT AREA

DENG JUNGE 554148

MASTER OF ARTS (COMMUNICATIVE THAI AS A SECOND LANGUAGE)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: PORNPAN JUNTARONANONT, Ph.D.

ABSTRACT

This research aims to study the culture of vegetarianism in Yaowarat Area and to analyze the role of vegetarianism culture in Thai society. The fieldwork researching used questionnaires and interviews, which were specific to the samples that been selected from vegetarian foods traders for 5 stores and vegetarians for 50 people in Yaowarat Area.

The result indicated that the vegetarianism culture in Yaowarat Area have background history since Chinese settlers immigrated to Thailand. Some groups of Chinese had a way of life to eat vegetarian foods as a daily life. There are many reasons to have that kind of food including for a health, exclude sin or crime, or even just to follow other people and to be beautiful. Additionally, people have a comment that vegetarian foods are benefited bodies to be very healthy, life without sickness and have peacefully heart.

For the important role, vegetarianism can be identified to 2 sides of role including social and economic. Therefor, vegetarian foods are usefulness to emotional state. Vegetarian can absolutely understand the feelings of creatures or living things. Also, they can coexist together without attacking each other. For the economic, the vegetarian festival is the solution to reveal cultures of the Chinese. It caused Yaowarat Area to be famous and increased more profits to the vegetarian foods' stores. The Thai-Chinese people have an important role to make the vegetarian cultures be extensively widespread in Thai society.

Keywords: Vegetarian Culture, Vegetarianism, Yaowarat Area

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ คือ อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง และ รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ จันทโรนานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.พัชนี ตั้งยืนยง รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ จันทโรนานนท์ อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร และคณะกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร สุขเกษม รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ จันทโรนานนท์ รองศาสตราจารย์ธิดา โมสิกรัตน์ และคณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์และเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่และพี่ทุกคนที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย และขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมา

DENG JUNGE

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ สมมุติฐานของการวิจัย	๕
๑.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕
๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย	๕
๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะ	๖
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๖
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ ความหมายและประวัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมการกินเจ	๘
๒.๑.๑ ความหมายของวัฒนธรรม	๘
๒.๑.๒ ความหมายของเจ	๙
๒.๑.๓ ประวัติและประเพณีของวัฒนธรรมการกินเจ	๑๐
๒.๒ ความรู้เกี่ยวกับย่านเยาวราช	๑๑
๒.๒.๑ ประวัติศาสตร์การอพยพของคนจีนเข้าสู่ประเทศไทย	๑๑
๒.๒.๒ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ของย่านเยาวราช	๑๓
๒.๒.๓ คนไทยเชื้อสายจีนในย่านเยาวราช	๑๕
๒.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมการกินเจกับสังคม	๑๖
๒.๓.๑ วัฒนธรรมการกินเจ	๑๗
๒.๓.๒ ความเป็นมาของการกินเจในย่านเยาวราช	๑๘
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๙
๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย	๑๙

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกินเจในสังคมไทย	๒๒
บทที่ ๓ ลักษณะวัฒนธรรมการกินเจในสังคมไทย กรณีศึกษาการกินเจในย่านเยาวราช	
๓.๑ ลักษณะของวัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช	๒๗
๓.๑.๑ ประวัติร้านขายอาหารเจในย่านเยาวราช	๒๘
๓.๑.๒ ลักษณะของการกินเจในย่านเยาวราช	๓๐
๓.๒ ลักษณะวัฒนธรรมการกินเจ	๓๔
๓.๒.๑ ความหลากหลายชนิดของอาหารเจ	๓๕
๓.๒.๒ วัสดุที่นำมาทำอาหารเจ	๓๘
๓.๒.๓ วิธีการทำอาหารเจ	๔๑
๓.๒.๔ ความเชื่อและข้อห้ามในการกินเจ	๔๔
๓.๒.๕ การเข้าร่วมเทศกาลการกินเจ	๔๔
๓.๓ วิถีชีวิตของการกินเจเป็นกิจวัตรประจำวันของผู้คนบางกลุ่มในย่านเยาวราช	๔๙
๓.๓.๑ เหตุผลในการกินเจ	๔๙
๓.๓.๒ วันที่กินเจ	๕๗
๓.๓.๓ การเข้าร่วมเทศกาลกินเจ	๕๙
๓.๔ ความคิดเห็นของการกินเจ	๖๒
๓.๔.๑ ความคิดเห็นของคนกินเจ	๖๒
๓.๔.๒ ความคิดเห็นของคนขายอาหารเจ	๖๓
บทที่ ๔ บทบาทของวัฒนธรรมการกินเจที่มีต่อสังคมไทยในย่านเยาวราช	
๔.๑ บทบาทของวัฒนธรรมการกินเจต่อผู้กินเจ	๖๕
๔.๑.๑ บทบาทด้านร่างกาย	๖๖
๔.๑.๒ บทบาทด้านจิตใจ	๖๗
๔.๑.๓ บทบาทด้านสังคม	๖๘
๔.๒ บทบาทด้านเศรษฐกิจ	๗๐
๔.๒.๑ บทบาทต่อการค้าขายในย่านเยาวราช	๗๐
๔.๒.๒ บทบาทต่อพ่อค้าแม่ค้าร้านขายอาหารเจ	๗๒
๔.๒.๓ บทบาทต่อครอบครัว	๗๔
๔.๓ บทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีน	๗๔

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

จากความหมายของวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่ต้องการทำความเข้าใจ ดังที่มิถุนวิจารย์การหลายคน ได้ให้ความหมายไว้สอดคล้องกัน ดังเช่น พวงผกา คุโรวาท (๒๕๓๖ : ๓๗) อธิบายว่า เป็นการชี้ชวน วิงวอนให้ประชาชนร่วมมือกันเพื่อทำให้เกิดความเจริญงอกงาม ให้มีความดีงามขึ้นไม่ใช่เพียงแต่รับ มรดกกันมา แต่จะต้องรักษาของเดิมที่ดี แก้ไขดัดแปลงของเดิมที่ควรแก้ หรือดัดแปลงวางมาตรฐาน ความดี ความงามขึ้นใหม่ แล้วส่งเสริมให้เป็นลักษณะที่ดีประจำชาติสืบต่อไปจนถึงอนุชนรุ่นหลัง และ ประภาศรี สีหอำไพ (๒๕๓๘ : ๗) ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า หมายถึง สิ่งที่ทำให้จิตใจ กาย วาจา ของคนเจริญงอกงาม มีจิตใจสูงขึ้นดีขึ้น หรือวิถีทางในการดำเนินชีวิตแห่งชุมชน ชุมชนใดชุมชนหนึ่ง กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือประเทศใดประเทศหนึ่งให้มีระเบียบแบบแผนที่ดีงามจนกลายเป็น ขนบธรรมเนียมประเพณี ดังนั้นวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานของ การที่มนุษย์รู้จักพูดภาษาเขียนหนังสือ การ สร้างศิลปะต่าง ๆ การทำเครื่องมือเครื่องใช้ การนับถือศาสนา การรู้จักดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ให้ ดีงามและเจริญยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ทำวัฒนธรรมนำไปใช้กับมนุษย์มีคำที่เรียกคนในสังคมหนึ่ง ๆ ว่า “คนมีวัฒนธรรม” คำว่าวัฒนธรรมนี้ทำให้รู้ว่ามีมนุษย์กับสัตว์แตกต่างกันตรงที่มนุษย์มีวัฒนธรรมแต่สัตว์ไม่มี หากคนใน โลกนี้มีหลายกลุ่มหลายเชื้อชาติ แตกต่างกันทั้งผิวพรรณ รูปร่างหน้าตา ความเป็นอยู่ สภาพภูมิ ประเทศ ดินฟ้าอากาศ ฉะนั้น คนต่างกลุ่ม ต่างเชื้อชาติ ต่างที่อยู่อาศัยกันย่อมมีวัฒนธรรมที่ไม่ เหมือนกัน เช่น วัฒนธรรมตะวันตกก็เป็นแบบหนึ่งตะวันออกก็เป็นแบบหนึ่ง และแต่ละกลุ่มแต่ละ ประเทศก็ยังมีความแตกต่างกันออกไป โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะที่เป็นของตนเองและยึดระบบเดียวกัน ตามที่สมาชิกในสังคมได้ตกลงกันแล้วนี้ว่าจะมีระบบสัญลักษณ์อย่างไร ดังนั้นวัฒนธรรมจึงหมายถึง ระบบสัญลักษณ์ในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้น เมื่อสร้างขึ้นมาแล้วจึงสอนให้คนรุ่นหลัง ๆ ได้เรียนรู้ หรือนำไปปฏิบัติ วัฒนธรรมจึงต้องมีการเรียนรู้และมีการถ่ายทอด เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของ สังคม และส่วนใหญ่แล้วมนุษย์จะต้องรู้ว่าควรทำอะไรและไม่ควรทำอะไร ฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่าง วัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมจึงมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมาก (อมรา พงศาพิชญ์. ๒๕๓๕ : ๑-๒)

วัฒนธรรมของมนุษย์แบ่งได้หลายประเภท อาหารเป็นประเภทหนึ่งของวัฒนธรรม อาหารเป็น สิ่งที่เรารับประทานเข้าไปแล้วทำให้เกิดประโยชน์ต่อร่างกายในด้านต่าง ๆ ไม่ทำให้เกิดโทษ เป็นปัจจัย หนึ่งที่จำเป็นต่อชีวิตที่ช่วยทำให้ร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรง สมบูรณ์ สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ อาหารจะมีหลายประเภท เช่น เนื้อสัตว์ ข้าว แป้ง ผัก ผลไม้ ฯลฯ

วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับอาหารประเภทหนึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์ และเป็นส่วนหนึ่งของขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมด้วยก็คืออาหารเจ เป็นอาหารที่ไม่มีส่วนประกอบเป็นเนื้อสัตว์ เรียกว่า อาหารเจ ดังที่ บุญยัง ไร่สุขสิริ (๒๕๓๘ : ๑๐) อธิบายว่า คำว่า “เจ” หรือ “แฉะ” ในภาษาแต้จิ๋วมีความหมายทางพุทธศาสนาฝ่ายหินยานว่า “อุโบสถ” และมีคำพูดว่ากินเจ หมายถึง การรับประทานอาหารก่อนเที่ยง ถ้ารับประทานหลังเที่ยงจะเรียกว่ากินเจไม่ได้ เนื่องจากการถืออุโบสถของจีนซึ่งส่วนมากไม่กินเนื้อสัตว์ จึงเพี้ยนไปว่าการไม่กินเนื้อสัตว์เป็นการกินเจทั้งที่การไม่กินเนื้อสัตว์เรียกว่า “吃素”

มีความเห็นสอดคล้องกันว่าวัฒนธรรมการกินเจเริ่มจากประเทศจีนมีที่มาจากพุทธศาสนา ดังที่ จุลจักร (๒๕๘๒ : ๑๑-๑๒) กล่าวว่า คนที่กินเจมากที่สุดคือคนที่นับถือศาสนาพุทธ ยกย่องว่าคนที่กินอาหารเจมีจิตใจสะอาดและมีนิสัยชอบช่วยคนอื่น จึงพบว่าพระและผู้ถือศีลในศาสนาพุทธมหายานจะกินเจหรือไม่กินเนื้อสัตว์เป็นอาหาร

เมื่อกล่าวถึงการกินเจในปัจจุบัน มักมีสำนวนพูดที่สะท้อนถึงการนับถือและเคร่งครัดในทางศาสนา ที่เรียกว่า “ถือศีลกินเจ” แบ่งการกินเจได้เป็น ๒ แบบ คือ ๑) การกินเจเป็นกิจวัตร คือ การละเว้นการกินเนื้อสัตว์ทั้ง ๓ มื้อเป็นประจำทุกวัน และ ๒) การกินเจเฉพาะในช่วงประเพณีกินเจในช่วงวันขึ้น ๑ ค่ำถึง ๙ ค่ำ เดือน ๙ ตามปฏิทินจีน โดยจะเป็นการกินเจที่มีหลักปฏิบัติอย่างถูกต้องตามประเพณีทุกประการ

ชาวจีนเริ่มอพยพเข้ามาพำนักอาศัยในแผ่นดินที่เป็นประเทศไทยปัจจุบันตั้งแต่สมัยสุโขทัยชาวจีนที่อพยพเข้ามาในระยะแรกส่วนใหญ่มาจากทางตอนใต้ของจีน จากบันทึกทางประวัติศาสตร์ไทยกล่าวว่า ชาวจีนที่เดินทางมาไทยในสมัยอยุธยาส่วนใหญ่เป็นจีนฮกเกี้ยน มักมีอาชีพรับราชการ แต่หลังสมัยอยุธยาจะมีชาวจีนแต้จิ๋วอพยพเข้ามาเป็นจำนวนมาก จีนฮกเกี้ยนมีเป็นจำนวนมากแถบภาคใต้ของไทยในจังหวัดภูเก็ต ปัตตานี สงขลา และระนอง

จี.วิลเลียม สกินเนอร์ (๒๕๔๘ : ๔๓๙) ได้กล่าวว่า การอพยพลงใต้ของชาวจีนไปยังมณฑลกว่างตุงและฟูเกี้ยนมิได้หยุดยั้งอยู่เพียงทางทะเลเท่านั้น ชาวประมงและพ่อค้าตามชายฝั่งทะเลเป็นฝ่ายนำทางการอพยพประชากรจีนไปยังโพ้นทะเล และเนื่องจากเหตุผลทางการเมืองหรือภัยธรรมชาติในชั้นแรกจึงไปอยู่เกาะไหหลำและต่อมาก็อพยพไปอยู่ที่ไต้หวัน ในสมัยราชวงศ์หมิงประชากรส่วนใหญ่จำนวนมากของมณฑลกว่างตุงแผ่นดินใหญ่และฟูเกี้ยนยังมีลักษณะที่เป็นจีน แต่ประชากรในเกาะไหหลำและไต้หวันก่อนปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ หรือต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ นั้นไม่สามารถกล่าวได้ว่ามีลักษณะเช่นเดียวกันนี้ “ชาวจีน” ไหลำเป็นพวกท้องถิ่นทางทะเลมาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว ชาวจีนพวกนี้มาถึงเกาะไหหลำโดยทางทะเลและเผชิญกับชาวเขาตอนในที่ไม่ต้อนรับและชาวพื้นเมืองที่ไม่เป็นมิตร ชาวจีนพวกนี้จึงยังคงเป็นชาวทะเล เมื่อนาน-ยางมีเสถียรภาพและความเจริญทางเศรษฐกิจดีแล้วในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ จึงมีการอพยพลงใต้กันเรื่อย ๆ เป็นจำนวนมากมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การ

ที่พวกอพยพบางพวกมุ่งหน้ามาสยามก็มีใช่เป็นเรื่องน่าประหลาดใจ เมื่อพิจารณาถึงความคล้ายคลึงกันของดินฟ้าอากาศและวัฒนธรรม นับเป็นเรื่องง่ายที่ชาวจีนจะปรับตัวให้เข้ากับประเทศพุทธศาสนาซึ่งมีข้าวและปลาเป็นอาหารหลัก

ชญ แก้วโอภาส (ม.ป.ป. : ๔๓๙) กล่าวว่า จำนวนของคนจีนอพยพมีจำนวนมากมาย มีข้อมูลจากทางการจีนในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ (ค.ศ. ๑๙๔๘) ระบุว่าจำนวนชาวจีนในประเทศไทยมีประมาณ ๒.๕ ล้านคน แต่ข้อมูลจากทางการไทยในช่วงเดียวกันระบุว่า มีชาวจีนอยู่ในไทยกว่าล้านคนเพียงเล็กน้อย ความแตกต่างของตัวเลขจากทั้ง ๒ แห่ง อาจเป็นเพราะค่านิยาม “ชาวจีน” ของทั้ง ๒ ประเทศไม่เหมือนกัน ทางกรไทยถือว่าทุกคนที่เกิดในประเทศไทยคือคนไทย นอกจะกว่าจะจดทะเบียนการเกิดไว้ที่กงสุลต่างประเทศ (แต่ไม่มีกงสุลจีนในประเทศไทย จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. ๑๙๕๖) ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ (ค.ศ. ๑๙๔๓) จากการสำรวจของไทยปรากฏว่ามีคนจีน ๕๒๔,๐๐๐ ในจำนวนประชากรทั้งหมด ๑๔,๔๒๔,๐๐๐ คน

เมื่อคนจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยแล้วยังคงดำรงรักษาเอกลักษณ์เดิมของตัวเองไว้ เป็นส่วนใหญ่เพื่อแสดงความเป็นตัวตน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คนจีนอพยพได้ปฏิบัติตามระบบความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ และถ่ายทอดสืบต่อถึงลูกหลานที่เกิดในประเทศไทย ในสังคมไทย จึงมีวัฒนธรรมประเพณีจีนมากมายและยังดำรงในประเทศไทย และเทศกาลกินเจก็เป็นประเพณี วัฒนธรรมหนึ่งที่คนจีนและลูกหลานได้ปฏิบัติสืบต่อมา เป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่นซึ่งรู้จักกันแพร่หลายในสังคมไทย

ปัจจุบันการกินเจของคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนได้แพร่หลายอย่างกว้างขวางในสังคมไทย โดยเฉพาะช่วงเทศกาลถือศีลกินเจ ในระหว่างเดือน ๙ (ตามปฏิทินจีน) ของทุกปี ไปที่ใดก็พบร้านจำหน่ายอาหารเจได้ไม่ยาก ตามผลสำรวจของศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย ปรากฏว่าการกินเจในช่วงเทศกาลกินเจ (เดือน ๙) ในแต่ละปีเพิ่มมูลค่าขึ้นทุกปีแม้บางปีสภาพเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย การเงินมีปัญหาการค้าแต่ความนิยมความศรัทธาของคนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยในการกินเจ กลับมีเพิ่มมากขึ้นสวนกระแสกับสภาพเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด

ในสังคมไทยถือว่าการกินเจเป็นเทศกาลที่ปฏิบัติต่อกันมา โดยมีระยะเวลาในการปฏิบัติ ๙ - ๑๐ วัน แล้วแต่ผู้ปฏิบัติว่าจะมีความเคร่งครัดมากน้อยเพียงใด (จุลจักร. ๒๕๔๘ : ๓๐) โดยมีการถือศีลกินเจในช่วงขึ้น ๑ ค่ำ ถึง ๙ ค่ำ เดือน ๙ ตามปฏิทินจีน หรือตรงกับเดือนตุลาคมของทุกปี เทศกาลกินเจเงินเป็นงานบำเพ็ญกุศลที่มีระยะเวลายาวนานติดต่อกันถึง ๙ วัน

ถนนเยาวราชมีชื่อเสียงที่ยอมรับกันว่า เป็นถนนที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชโองการ สั่งให้กรมโยธาธิการสร้างถนนขึ้นใหม่อีกสายหนึ่ง แทรกลงในระหว่างกลางแห่งถนนเจริญกรุงและถนนสำเพ็ง โดยเริ่มตั้งแต่คลองรอบกรุงตรงข้ามกับป้อมมหาไชยตัดลงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้บรรจบกับถนนเจริญกรุงตรงสะพานวัดสามจีนความยาว ๑๔๓๐ เมตร โดยกว้าง ๒๐

เมตร เป็นทางรถกว้าง ๗ วาทางคนเดินกว้างข้างละ ๖ ศอก โดยให้ชื่อถนนว่า "ถนนยุพราช" ต่อมาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อว่า "ถนนเยาวราช" และในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๓๔ ได้มีพระบรมราชโองการให้ออกประกาศกรมโยธาธิการแจ้งให้ราษฎรทราบว่าการตัดถนนเยาวราชเนื่องจากมีพระราชประสงค์จะให้บ้านเมืองเจริญและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไปเพื่อมิให้ราษฎรพากันตกใจขายที่ดินไปในราคาถูก เพราะเข้าใจว่าจะซื้อเป็นของหลวงหรือบางที่เข้าใจว่าการชิงขายเสียก่อนถึงจะได้ราคาน้อยก็ยิ่งดีกว่าจะสูญเปล่า และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตึกที่ยื่นเข้ามาในแนวถนนไม่เกินกว่า ๑ วาไม่ต้องรื้อถอนด้วย (สุมนา เสี่ยงยศศักดิ์. ๒๕๕๖ : ๑)

คนไทยเชื้อสายจีนในย่านเยาวราชได้สืบทอดประเพณีจีนต่าง ๆ โดยปฏิบัติต่อกันมาและประเพณีการกินเจได้กลายเป็นเทศกาลที่ยิ่งใหญ่ เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นและเป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยวของถนนเยาวราชไปพร้อมกัน ปกติกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนบนถนนเยาวราชส่วนใหญ่ชอบกินอาหารเจ ร้านอาหารที่ถนนเยาวราชส่วนใหญ่มีขายอาหารเจ ร้านอาหารเจที่มีประวัติศาสตร์หลายร้านเมื่อเทศกาลกินเจจะมีพ่อค้าแม่ค้าเปิดร้านอาหารเจทางถนนเยาวราชดึงดูดคนที่ชอบกินเจและคนที่สนใจเดินทางเข้ามากินและซื้ออาหารเจด้วย

นอกจากนี้คนไทยและผู้ที่มีมองประโยชน์ของการกินเจในทางการแพทย์ การกินเจมีประโยชน์ในการรักษาโรคที่สามารถพิสูจน์และมองเห็นได้ชัดเจนกว่าประโยชน์ในทางศาสนา เป็นเรื่องที่สามารถมองเห็นได้ง่ายและการปฏิบัติจะไม่เคร่งครัดเท่ากับการกินตามความต้องการและประโยชน์ทางด้านศาสนา ดังนั้นคนทั่วไปจึงเห็นว่าการกินเจมีประโยชน์กับผู้ปฏิบัติทั้งทางร่างกายและจิตใจ แม้จะไม่บรรลุถึงขั้นได้มรรคผลจากการบำเพ็ญภาวนาตามข้อปฏิบัติทางศาสนา แต่ก็เพียงพอแล้วที่จะทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้าดำรงตนอยู่ได้อย่างเป็นสุขปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ จิตใจแข็งแรง ถือเป็นลาภอันประเสริฐสำหรับการเกิดเป็นมนุษย์ปุถุชนคนหนึ่งแล้ว (จุลจักร. ๒๕๔๘ : ๔๐)

จากประเพณีการกินเจของคนจีนและมีการสืบทอดโดยคนไทยเชื้อสายจีน แล้วคนไทยได้รับอิทธิพลโดยเห็นความสำคัญของการกินเจดังกล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงมีความสนใจศึกษาวิจัยวัฒนธรรมจีนในประเทศไทยที่ปรากฏในประเพณีและเทศกาลกินเจบนถนนเยาวราช ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจในลักษณะวัฒนธรรมการกินเจในสังคมไทย และทำให้เข้าใจบทบาทของวัฒนธรรมการกินเจที่มีต่อสังคมไทย

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช
๒. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของวัฒนธรรมการกินเจที่มีต่อสังคมไทย

๑.๓ สมมุติฐานของการวิจัย

๑. ลักษณะวัฒนธรรมการกินเจในสังคมไทยนั้นมีความหลากหลายทั้งด้านชนิดของอาหารเจ ด้านความเชื่อในการกินเจ และด้านการจัดเทศกาลกินเจ

๒. วัฒนธรรมการกินเจมีบทบาทต่อคนกินเจทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และมีบทบาทด้านเศรษฐกิจต่อพ่อค้าแม่ค้าที่จำหน่ายอาหารเจ

๑.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยทั้งสองด้าน คือ

๑. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมการกินเจในสังคมไทย

การกินเจมาจากวัฒนธรรมจีน เมื่อสมัยเก่าของจีน วัฒนธรรมพุทธศาสนาและวัฒนธรรมการกินผสมกันได้ทำให้เกิดวัฒนธรรมการกินเจ เมื่อคนจีนอพยพต่อสู้ชีวิตอยู่ที่เอเซียอาคเนย์ วัฒนธรรมการกินเจก็ตามเข้ามาประเทศไทย เพราะพระพุทธรศาสนาเป็นศาสนาที่รัฐของประเทศไทย วัฒนธรรมการกินเจได้แพร่ทั่วประเทศและคนไทยยอมรับสืบทอดด้วยตอนนี้เราได้รู้ว่าเทศกาลกินเจเป็นเทศกาลที่สำคัญของพระพุทธรศาสนาและประเทศไทย

๒. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของวัฒนธรรมจีนที่มีต่อสังคมไทย

ตามที่อิทธิพลของพระพุทธรศาสนาและการแพร่วัฒนธรรมการกินเจได้ผสมกับชีวิตของคนไทยด้วย ไม่ว่าจะใครจะกินอาหารที่มีสุขภาพก็คิดว่าต้องกินอาหารเจ คนกินเจมีความเชื่อว่าจะไม่กินอาหารคาว ไม่ฆ่าสัตว์และรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย

๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร ได้แก่

๑. ร้านจำหน่ายอาหารเจจำนวน ๕ ร้านในย่านเยาวราช

๒. คนที่กินอาหารเจที่อยู่อาศัยและเข้ามาทำกิจกรรมเกี่ยวกับการกินเจในย่านเยาวราช

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากประชากรโดยผู้วิจัยคัดเลือกจากร้านอาหารและคนที่ไปกินอาหารเจในร้านอาหารเจในย่านเยาวราชในวันที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

๑. ร้านอาหารเจในย่านเยาวราช จำนวน ๕ ร้าน เป็นร้านที่จำหน่ายอาหารเจเป็นประจำ

๒. คนที่กินอาหารเจเป็นผู้ที่กินอาหารเจ ไม่จำกัดเพศ อายุ และความรู้จำนวน ๕๐ คน

๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะ

๑. วัฒนธรรม หมายถึง สภาพอันเป็นความเจริญงอกงาม วัฒน แปลว่า เจริญงอกงาม ธรรม คือ คุณความดี ความชอบและสุภาพ เมื่อรวมกันได้ความว่าสภาพอันเป็นความเจริญงอกงามหรือคุณความดีที่เจริญงอกงาม

๒. การกินเจ หมายถึง ความที่กินอาหารก่อนเวลาเที่ยงวัน พระและผู้ถือศีลในนิกายมหายาน จะไม่กินเนื้อสัตว์ ความหมายปัจจุบันจึงหมายถึง การกินอาหารประเภทพืชผักเป็นกิจวัตรทั้ง ๓ มื้อ

๓. ย่านเยาวราช หมายถึง บริเวณถนนเยาวราชเป็นแหล่งชุมชนชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นจำนวนมาก จัดเป็นย่านธุรกิจการค้า การเงิน การธนาคาร ร้านทอง ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านค้า ฯลฯ

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยด้านวัฒนธรรม ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต และบทบาทของวัฒนธรรมการกินเจในสังคมไทย

๒. ศึกษาประวัติและความเป็นมาของวัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช กรุงเทพมหานคร

๓. กำหนดประชากรและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มร้านขายอาหารเจในย่านเยาวราช กรุงเทพมหานคร จำนวน ๕ ร้านค้าและผู้กินเจในย่านเยาวราช จำนวน ๕๐ คน

๔. สร้างเครื่องมือวิจัยด้วยการตั้งคำถามปลายเปิดที่จะไปสัมภาษณ์จำนวน ๑๒ ข้อ โดยครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยทั้ง ๒ ข้อ และนำเครื่องมือวิจัยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไขก่อนนำไปสัมภาษณ์

๕. นำเครื่องมือคือคำถามสำหรับการสัมภาษณ์จำนวน ๑๒ ข้อ ไปใช้เก็บข้อมูลภาคสนามกับกลุ่มตัวอย่างในย่านเยาวราช กรุงเทพมหานคร

๖. วิเคราะห์ลักษณะของวัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช กรุงเทพมหานคร

๗. วิเคราะห์บทบาทของวัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช กรุงเทพมหานคร

๘. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้เข้าใจในลักษณะวัฒนธรรมการกินเจในสังคมไทย

๒. ทำให้เข้าใจบทบาทของวัฒนธรรมการกินเจที่มีต่อสังคมไทย

๓. ทำให้ตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่มีต่อบุคคลและสังคม
๔. ทำให้เข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนว่าไม่ได้ผูกติดกับศาสนาพุทธมหายานเท่านั้น
๕. ทำให้เข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมการกินเจต่อการส่งเสริมให้คนกินเจมีสุขภาพดีขึ้น

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังต่อไปนี้

๒.๑ ความหมายและประวัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมการกินเจ

๒.๑.๑ ความหมายของวัฒนธรรม

๒.๑.๒ ความหมายของเจ

๒.๑.๓ ประวัติและประเพณีของวัฒนธรรมการกินเจ

๒.๒ ความรู้เกี่ยวกับย่านเยาวราช

๒.๒.๑ ประวัติศาสตร์การอพยพของคนจีนเข้าสู่ประเทศไทย

๒.๒.๑ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ของย่านเยาวราช

๒.๒.๒ คนไทยเชื้อสายจีนในย่านเยาวราช

๒.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมการกินเจกับสังคม

๒.๓.๑ วัฒนธรรมการกินเจ

๒.๓.๒ ความเป็นมาของการกินเจในย่านเยาวราช

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย

๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกินเจในสังคมไทย

มีสาระสำคัญตามลำดับดังต่อไปนี้

๒.๑ ความหมายและประวัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมการกินเจ

“เจ” ในวัฒนธรรมจีนคือ อาหารไม่มีเนื้อสัตว์ มีความเชื่อทางศาสนาพุทธว่ากินเจได้ชำระล้างจิตวิญญาณและอวัยวะ ดังมีแนวคิดและประวัติความเป็นมาของประเพณีกินเจ ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของวัฒนธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๕๖ : ๑๑๐๓) ได้ให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ว่าสิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย วิถีชีวิตของหมู่คณะเช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา

ส. พลายน้อย (๒๕๕๓ : ๓๕๕๕-๓๕๖) อธิบายว่า “วัฒนธรรม” ได้ถูกขึ้นเพื่อให้มีความหมายตรงกับคำว่า Culture คำว่า Culture ตามมูลศัพท์หมายความว่า เพาะปลูกให้งอกงาม เป็นการแสดงถึงความเจริญงอกงามซึ่งเปรียบได้กับการเพาะปลูกพันธุ์ไม้ให้งอกงาม ผลิดอกออกผลเพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ในอันจะใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนได้ไม่ว่าในทางกาย เช่น การใช้บริโภคหรือใช้ประกอบทำ

สิ่งของเครื่องใช้ที่มนุษย์จะใช้ได้หรือทางใจเช่น การชมในฐานที่เป็นสิ่งเจริญตาเจริญใจ เป็นต้น และการเพาะเลี้ยงสัตว์ให้เจริญงอกงามก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จึงรวมอยู่ในความหมายของคำว่า Culture นี้ด้วย วัฒนธรรมหมายความถึงความเจริญงอกงามดังที่กล่าวมานี้ ฉะนั้น ภูมิธรรมแห่งความเจริญงอกงามซึ่งได้แก่ Culture จึงได้ใช้คำว่าวัฒนธรรม

นิตยา ชวี (๒๕๔๒ : ๑๘) กล่าวว่า วัฒนธรรมคือผลงานที่มวลมนุษย์ในสังคมพยายามสร้างสรรค์ขึ้น ตั้งแต่สมัยป่าเถื่อนมาสู่อารยธรรม เช่น วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ระบบการปกครอง การผลิต ศิลธรรม กฎหมาย ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี สิ่งซึ่งปรากฏอยู่ในการดำเนินชีวิตทุก ๆ ด้านเหล่านี้เรียก วัฒนธรรม ผลจากความพยายามของมนุษย์จากชีวิตที่ป่าเถื่อนมาสู่อารยธรรม ผลงานดังกล่าวบ้างก็รวมอยู่กับวัตถุในชีวิตประจำวัน บ้างก็รวมอยู่ในด้านจิตใจ ยิ่งกว่านั้นการดำรงชีพ การเมือง สังคม ประเพณีต่าง ๆ ก็รวมอยู่ใน “วัฒนธรรม” และอารยธรรมของมนุษย์ได้รับอิทธิพลจากภูมิประเทศและยุคสมัยทำให้วัฒนธรรมเกิดความแตกต่างกันขึ้น

ประภาศรี สีหอำไพ (๒๕๓๘ : ๗) อธิบายว่า วัฒนธรรมคือ ๑. สภาพอันเป็นความเจริญงอกงาม วัฒน แปลว่า เจริญงอกงาม ธรรม คือ คุณความดี ความชอบและสภาพ เมื่อรวมกันได้ความว่าสภาพอันเป็นความเจริญงอกงามหรือคุณความดีที่เจริญงอกงาม ๒. มีความหมายกว้าง หมายถึงความเจริญทุกชนิดที่เกี่ยวกับมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็ความเจริญสมัยแรกหรือปัจจุบัน เป็นส่วนประกอบที่แทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตของมนุษย์ มนุษย์เกิดในวัฒนธรรมและอยู่ในวัฒนธรรม ๓. ทางนิตินัย หมายถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยทางพฤตินัย หมายถึงสภาพอันเป็นความเจริญทั้งรูปธรรมและนามธรรม เป็นความเจริญในวิชาความรู้ก่อให้เกิดการกระทำที่ดีขึ้น มีความเจริญงอกงามทั้งในทางกิจการงานด้านวัตถุและทางจิตใจของมนุษย์

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่าง อันเป็นแบบแผนในความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ

๒.๑.๒ ความหมายของเจ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๕๖ : ๓๓๒) ให้ความหมายว่า “เจ” เป็นอาหารที่ไม่ปรุงด้วยเนื้อสัตว์และผักบางชนิด เช่น กระเทียม กุยช่าย ผักชี (จีนก็ว่า “แจง”)

หวังซีไฉ่ (๒๕๔๙ : ๑๓-๑๔) ได้อธิบายว่า “เจ” ในภาษาจีนมีความหมายทางพุทธศาสนาฝ่ายมหายานว่า “อุโบสถ” คำว่า “กินเจ” ตามความหมายที่แท้จริงคือการรับประทานอาหารก่อนเที่ยงวัน ดังเช่นที่ชาวพุทธในประเทศไทยถือ “อุโบสถศีล” หรือ “รักษาศีล ๘” จะไม่รับประทานอาหารหลังเที่ยงวันไปแล้ว แต่เนื่องจากการถืออุโบสถศีลของชาวพุทธฝ่ายมหายานไม่กินเนื้อสัตว์จึงนิยมเรียก “การไม่กินเนื้อสัตว์” ไปพร้อมกับคำว่า “กินเจ” ซึ่งเป็นการถือศีลไปด้วย ในปัจจุบันผู้ที่รับประทาน

อาหารทั้ง ๓ มื้อแต่ไม่กินเนื้อสัตว์ก็ยังคงเรียกว่า “กินเจ” ฉะนั้นความหมายก็คือ “คนกินเจ” มิใช่เพียงแต่ไม่กินเนื้อสัตว์ แต่คนที่กินเจยังต้องดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มีความบริสุทธิ์สะอาดงดงามทั้งกาย วาจา ใจ เป็นการถือศีลบำเพ็ญธรรมไปด้วยพร้อมกันเช่นนี้แล้ว จึงจะเรียกว่า “กินเจที่แท้จริง” ดังนั้น คำคล้องจองที่เราได้ยินกันอยู่เสมอ คือ “ถือศีล กินเจ” จึงนับว่ามีความหมายสมบูรณ์ครบถ้วนอยู่ในตัวเองแล้ว ชาวจีนถือว่าสีแดงเป็นสีแห่งสิริมงคลแก่ชีวิต สีเหลืองเป็นสีของผู้ทรงศีล ดังนั้นผู้ตั้งใจถือศีลบำเพ็ญตนให้บริสุทธิ์ ตัวอักษรนี้ย่อมเป็นเครื่องหมายเตือนสติให้ระลึกไว้เสมอว่า “การกินเจงดเว้นเนื้อสัตว์ของคาว คือ การปฏิบัติธรรมรักษาศีลของความเป็นมนุษย์ เป็นการเจริญมหาเมตตาคุณธรรมโดยแท้ อันจะนำมาซึ่งความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและก่อให้เกิดสันติสุขแก่ทุกชีวิตบนโลก”

ธนส์ก์ สุวัฒน์มหาตม์ (๒๕๕๑ : ๖) อธิบายว่า “การกินเจ” คือ การรับประทานอาหารที่ไม่ได้ปรุงจากเนื้อสัตว์ รวมทั้งผักบางชนิดด้วย ผักบางชนิดดังว่านี้ได้แก่ กระเทียม หัวหอม กุยช่าย หลักเกียว และเฮงกือ ซึ่งตามคติมหายานการห้ามรับประทานเนื้อสัตว์และผักเหล่านี้ถูกบัญญัติเป็นศีลโพธิสัตว์ ผู้ล่วงละเมิดย่อมต้องลงทุกาบัติ เหตุที่บัญญัติห้ามเนื่องจากเห็นว่า การรับประทานอาหารที่ประกอบด้วยเลือดเนื้อของสัตว์เป็นการทำลายเมล็ดพันธุ์แห่งเมตตาธรรม อีกทั้งยังส่งเสริมการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตทางอ้อม ส่วนผักที่มีกลิ่นฉุนทั้ง ๕ ชนิด ก็กระตุ้นกำหนดราคา ทำลายสุขภาพ เป็นอุปสรรคแก่การเจริญสมาธิ อันเป็นเครื่องบั่นทอนการครองตนอย่างพระโพธิสัตว์ตามคติมหายาน

ได้สรุปว่า เจเป็นอาหารมาจากวัฒนธรรมจีนและติดคิ้วจากชาวจีนอพยพเข้าสู่ประเทศไทย และอาหารเจในปัจจุบันนี้เป็นอาหารที่ไม่มีเนื้อสัตว์และผักบางชนิด ในวัฒนธรรมจีนอาหารเจเป็นอาหารกินที่เมื่อไหว้บรรพบุรุษและในวันเทศกาลด้วย

๒.๑.๓ ประวัติและประเพณีของวัฒนธรรมการกินเจ

หวังชื่อฉวี่ (๒๕๔๙ : ๑๓-๑๔) ได้อธิบายว่า ในพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานมีเรื่องราวอธิบายว่าเป็นการประกอบพิธีกรรมเพื่อสักการบูชาพระพุทธเจ้าในอดีตกาล ๗ พระองค์และพระมหาโพธิสัตว์อีก ๒ พระองค์รวมเป็น ๙ พระองค์ด้วยกัน หรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่าดาวนพเคราะห์ทั้ง ๙ อันมีพระอาทิตย์ พระจันทร์ ดาวพระอังคาร ดาวพุธ ดาวพฤหัสบดี ดาวพระศุกร์ ดาวพระเสาร์ พระราหู และพระเกตุ

ในพิธีกรรมสักการบูชา พระพุทธเจ้า ๗ พระองค์และพระมหาโพธิสัตว์อีก ๒ พระองค์นี้สาธุชนในพุทธศาสนาต่างจะพากันสละเวลาและละกิจทางโลกมาบำเพ็ญศีลตั้งปณิธานกินเจ บริโภคแต่อาหารผักและผลไม้สดวันอาหารเนื้อของสดคาว ด้วยการสมทานรักษาศีล ๓ ข้อ กล่าวคือ

๑. เว้นจากการเอาชีวิตของสัตว์มาบำรุงชีวิตตน
๒. เว้นจากการเอาเลือดของสัตว์มาเพิ่มเลือดตน
๓. เว้นจากการเอาเนื้อของสัตว์มาเป็นเนื้อตน

เพื่อชักฟอกมลทินออกจากร่างกาย วาจาและจิตใจต่างสวมเสื้อผ้าสีขาวสะอาดบริสุทธิ์ปราศจากจุดตำหนิหรือพริกแดงเดินทางสู่วัดวาอารามพร้อมด้วยดอกไม้ ธูป และเทียน ไปนมัสการน้อมบูชาแต่สมเด็จพระสัมพุทธเจ้าและพระพุทธรูปเจ้าทั้ง ๗ พระองค์ อีกทั้งพระมหาโพธิสัตว์ ๒ พระองค์พร้อมจัดหาเครื่องกระดาดทำเป็นรูปเครื่องทรงเสื้อผ้า หมวก รองเท้ากระดาดเงิน กระดาดทอง ต่าง ๆ ไปน้อมถวายเป็นเครื่องสักการะเพื่อเป็นกุศลสมาทาน (ในอดีตจำเดินแท่นนั้นจะนำเอาวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ปัจจัย ๔ นำไปถวายนักบวช พระ เณร ผู้ทรงศีล และแจกทานด้วยเสื้อผ้าเงินทองที่เป็นของจริง ๆ แก่คนทุกข์คนยากจน ภายหลังด้วยความไม่เที่ยงของอุปทานกาลเวลาประเพณีผันแปรไป กลายมาใช้กระดาดแทนของจริง นับเป็นโมหะกรรมของมนุษย์เอง) หลังจากนั้นจะร่วมกันสวดมนต์ทำสมาธิภาวนาแผ่เมตตาจิตขอพรต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อความเจริญสมบูรณ์พูนสุขแก่ตนเองและครอบครัวทุกคน

ธันส์ก์ สุวัฒน์มหาธรรม (๒๕๕๑ : ๓๔) ได้กล่าวว่า พุทธศาสนิกฝ่ายมหายานเชื่อกันว่า นพรราชาพุทธเจ้ามีอิทธิพลต่อชะตาชีวิตของมวลมนุษยโลก โดยทำหน้าที่หมุนเวียนธาตุทั้ง ๕ อัน ได้แก่ ดิน น้ำ ไฟ ไม้ โลหะ (ทอง) ให้แก่มวลมนุษย์ อีกทั้งคอยบริรักษ์ควบคุมทุกสิ่งทุกอย่างในโลก ในช่วงเทศกาลกินเจเดือน ๙ ของทุกปีนพรราชาพุทธเจ้าจะเสด็จลงมาตรวจโลกทั้งกลางวันและกลางคืน บุคคลใดที่ประพฤติชอบก็จะประทานพรให้สมบูรณ์พูนสุข หากบุคคลใดประพฤติมิชอบก็จะลงโทษให้สมตามโทษานุโทษ การที่นพรราชาพุทธเจ้าเสด็จลงมาตรวจโลกในช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้ชาวจีนเรียกเทศกาลกินเจในเดือน ๙ ว่า “กิวอ้วงเซ่งหวย” (九皇盛会) แปลว่า นพรราชมหาสันนิบาต และหากสังเกตดูหมู่ดาวบนท้องฟ้าช่วงเวลานั้นจะไม่พบเห็นกลุ่มดาวเหนือทั้งเจ็ดอยู่บนท้องฟ้า คนโบราณจึงกล่าวลำทับว่าเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะช่วงเวลานั้นนพรราชาพุทธเจ้าเสด็จลงมาตรวจโลกมนุษย์นั่นเอง ทุกคนจึงต่างพร้อมใจกันสละโลภีวัตรและบำเพ็ญศีลสมาทานไม่บริโภคเนื้อสัตว์และผักที่มีกลิ่นฉุน ๕ ชนิด

สรุปได้ว่าวัฒนธรรมการกินเจเกิดขึ้นจะพระพุทธรศาสนา เทศกาล ความเชื่อและประเพณี สิ่งทุกอย่างของการกินเจส่วนใหญ่ตามมาจากพระพุทธรศาสนา กิจกรรมและความเชื่อของวัฒนธรรมการกินเจมีผลที่ประโยชน์ ทำให้คนกินเจมีความเจริญสมบูรณ์พูนสุขแก่ตนเอง

๒.๒ ความรู้เกี่ยวกับย่านเยาวราช

ย่านเยาวราชเป็นพื้นที่คนไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ เป็นเขตช้อปปิ้งสิ่งของเล็ก ร้านทอง อาหารจีนและตลาดขายของชำ คนที่อาศัยอยู่ถนนเยาวราชส่วนใหญ่รับมรดกวัฒนธรรมจีนและมีความเชื่อตามพระพุทธรศาสนา ดังนี้

๒.๒.๑ ประวัติศาสตร์การอพยพของคนจีนเข้าสู่ประเทศไทย

Thailand-China business line (ม.ป.ป : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ในพงศาวดารจีนกล่าวไว้ว่า ไทยและจีนเริ่มติดต่อและสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างกันตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นและราชวงศ์ถัง อาณาจักรสุโขทัยที่อยู่ทางตอนเหนือของไทยได้สถาปนาขึ้นเป็นราชธานีตรงกับช่วงปลายราชวงศ์ซ่งต้น

ราชวงศ์หยวนของจีน ได้ส่งราชทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกับจีนถึง ๙ ครั้งระหว่าง พ.ศ. ๑๘๓๕ - ๑๘๔๖ และกษัตริย์ราชวงศ์หยวนก็เคยส่งทูตมาเจริญสัมพันธไมตรีกับไทย ๓ ครั้ง ในสมัยนั้น อาณาจักรสุโขทัยเคยเชิญช่างปั้นเครื่องลายครามชาวจีนมายังเมืองไทยเพื่อถ่ายทอดศิลปะการทำเครื่องลายคราม และได้ผลิตเครื่องลายครามอันวิจิตรงดงามส่งไปขายยังประเทศต่าง ๆ ทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาของไทยซึ่งตรงกับสมัยราชวงศ์หมิงของจีน เป็นยุคที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนรุ่งเรืองที่สุดในประวัติศาสตร์ จากพงศาวดารบันทึกไว้ว่า พระมหากษัตริย์ไทยแห่งกรุงศรีอยุธยาได้ส่งขุนนางและทูตานุทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกับราชวงศ์หมิงรวมทั้งสิ้น ๑๑๒ ครั้ง ขณะเดียวกันราชวงศ์หมิงส่งขุนนางและทูตานุทูตมาเจริญสัมพันธไมตรีกับกษัตริย์ราชวงศ์อยุธยา ๑๙ ครั้ง นอกจากนี้ ชั้นที่ในราชวงศ์หมิงชื่อว่า เจิ้งเหอ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นราชทูตมาเจริญสัมพันธไมตรียังประเทศสยาม ๒ ครั้ง ได้รับการต้อนรับด้วยไมตรีจิตและช่วยกระชับความสัมพันธ์ไทย-จีนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น จากการส่งราชทูตมาเจริญสัมพันธไมตรี ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเจริญรุ่งเรืองทั้งในด้านเศรษฐกิจ การค้า และวัฒนธรรม ชาวจีนที่เข้ามาค้าขายและตั้งรกรากในประเทศไทยก็เพิ่มมากขึ้นทุกปี

ตัวน ลี่เซิง (๒๕๔๐ : ๓๒) ได้กล่าวว่า หลังทำสนธิสัญญาเบาว์ริง ชาวจีนได้อพยพหลังไหลเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากในช่วงปลายรัชกาลที่ ๔ ถึงรัชกาลที่ ๕ ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงจากการผลิตเพื่อยังชีพเป็นการทำถนน การขุดคูคลอง สร้างอาคารต่าง ๆ ประกอบกับในช่วงนั้นโครงสร้างสังคมไทยยังเป็นสังคมศักดินา มีมูลนาย-ไพร่อยู่ แรงงานของไพร่-ทาสไม่เป็นแรงงานอิสระ เนื่องจากเวลาส่วนหนึ่งต้องทำงานให้รัฐ อีกส่วนหนึ่งทำงานให้กับมูลนาย เวลาส่วนที่เหลือจะใช้ในการเพาะปลูกอาหารเลี้ยงตนเองและครอบครัวจึงไม่มีเวลาไปรับจ้างทำการใด ๆ แรงงานจึงเป็นที่ต้องการมาก โดยเฉพาะแรงงานชาวจีน ซึ่งเป็นแรงงานที่มีความขยัน อดทน สู้งานหนักเบาได้ทุกชนิดและเป็นแรงงานที่ไม่ต้องเป็นไพร่-ทาส จึงสามารถใช้เวลาได้เต็มที่

ภารดี มหาขันธ์ และนันทชญา มหาขันธ์ (๒๕๕๔ : ๑๙-๒๐) ได้กล่าวว่า ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ชาวจีนในประเทศไทยส่วนมากได้มาตั้งหลักแหล่งอยู่ตามหัวเมืองชายฝั่งทะเลของอ่าวไทย ตั้งแต่อำเภอคลองใหญ่จังหวัดตราดไปจนถึงไทรบุรีในภาคใต้ ส่วนในภาคกลางนั้นชาวจีนได้ตั้งหลักแหล่งอยู่ตามลำน้ำบางปะกงจนจรดปราจีนบุรี รวมทั้งตามลำน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน ไปจนถึงปากน้ำโพ และตามลำน้ำแม่กลองไปจนถึงกาญจนบุรี เฉพาะในกรุงเทพฯ นั้นเป็นแหล่งใหญ่ศูนย์กลางของสังคมชาวจีน และมีจำนวนชาวจีนถึงประมาณครึ่งหนึ่งของพลเมืองทั้งสิ้นในกรุงเทพฯ ชาวจีนกลุ่มแรกที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นจีนฮกเกี้ยนและจีนกวางตุ้ง ส่วนจีนแต้จิ๋ว จีนไหหลำ และจีนแคะเข้ามาภายหลัง จีนแต้จิ๋วเริ่มอพยพเข้ามาและมีบทบาทหลากหลายขึ้น ตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเป็นต้นมา จนในที่สุดเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากกว่าจีนฮกเกี้ยนและจีนกวางตุ้งที่เข้ามาอยู่ก่อน ต่อมาในยุคปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตก

จีนแต่จิวเข้ามาเป็นจำนวนมาก และกระจายอยู่ทั่วประเทศไทย (มิได้กระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ และ ปริมาณพลรวมทั้งภาคได้อย่างแต่ก่อน) และอาชีพที่ทำก็หลากหลาย และลงลึกไปถึงระดับรากหญ้าของ สังคมไทย

Ja'melons soda (๒๕๕๓ : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า สำหรับจีนแต่จิวอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ฉะเชิงเทรา และชลบุรีเป็นส่วนใหญ่ ชาวจีนแต่จิวอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ในระยะหลังปี พ.ศ. ๒๓๑๐ เนื่องจากได้รับการสนับสนุน และได้รับสิทธิพิเศษบางประการ เพราะ พระเจ้าตากสินทรงมีพระบิดาเป็นชาวแต่จิว และชาวแต่จิวได้มีบทบาทในการสู้รบเพื่อกอบกู้เอกราช พวกแต่จิวส่วนใหญ่จะอพยพมาทางเรือ และตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณทิศตะวันออกเฉียงใต้ของ ประเทศไทย ได้แก่ เมืองต่าง ๆ ในอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ได้แก่ ตราด จันทบุรี บางปลาสร้อย (ชลบุรี) แปรดิว (ฉะเชิงเทรา) และในกรุงเทพฯ ต่อมาภายหลังในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ พวกแต่จิวจึงขยับขยาย ออกไปตั้งถิ่นฐานใหม่นอกเขตดังกล่าว ได้แก่ อุดรดิตถ์ ปากน้ำโพ (นครสวรรค์) ตลอดจนพิจิตร พิษณุโลก สวรรคโลก เตนชัย เมื่อมีการสร้างทางรถไฟไปถึงแก่งคอยและขึ้นไปทางเหนือในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ เป็นการยากที่จะระบุจำนวนชาวจีนกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศไทย แต่ยืนยันได้ว่าในบรรดาชาวจีน กลุ่มต่าง ๆ นั้น มีชาวจีนแต่จิวมากที่สุด

เจริญ ต้นมหาพาราน (๒๕๕๓ : ๑๗) ได้กล่าวว่า สมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ชาวจีนเข้ามารับ ราชการอยู่ด้วยเป็นจำนวนมาก เนื่องจากได้ทราบข่าวว่าดินแดนสยามมีกษัตริย์ปกครองเป็นชาวจีนแซ่ แต่ ทรงพระเจ้าตากสิน โดยมีพ่อชื่อโฮฮอง เป็นชาวจีนมณฑลกว๋างตุ้ง แต่มารับราชการเป็นนายออก จากบ่อนเบี้ยในปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมาได้บรรดาศักดิ์เป็นขุนพัฒน์ ชาวจีนที่อพยพเข้ามาจึง ได้รับความเอาใจใส่และไว้วางใจจากทางการไทยเป็นพิเศษ โดยเฉพาะจีนแต่จิวจะมีฐานะเป็น “เงินหลวง” นอกจากนี้ยังมีชาวจีนฮกเกี้ยนคนหนึ่งแซ่ลิ้ม ชื่อไม่ปรากฏได้เดินทางเข้ามาค้าขายในไทย โดยมีบุตรชายสองคนติดตามมาจากเมืองจีนด้วย

สรุปว่าจีนกับไทยเป็นพี่น้องกันมานานแล้ว จีนและไทยเริ่มติดต่อและสร้างสัมพันธ์ตั้งแต่สมัย ราชวงศ์ฮั่นและราชวงศ์ถัง สมัยก่อนคนจีนอพยพเข้ามาต่อสู่งชีวิตในชายฝั่งของภาคใต้ มีอาชีพที่ทำ เป็นหลากหลายและลงลึกไปถึงระดับรากหญ้าของสังคมไทย

๒.๒.๒ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ของย่านเยาวราช

เห็นถนนเยาวราชเป็นถนนสายสั้น ๆ คือ มีความยาวแค่ ๑.๕ กิโลเมตร แต่อย่าได้ประมาท เด็ดขาด เพราะถนนสายนี้มีตรอกเล็ก ตรอกน้อย ซอยย่อย ๆ อยู่มากมาย ทั้งยังสามารถเดินเชื่อมต่อกัน ถนนสายอื่น ๆ ได้อีก เช่น ถนนเจริญกรุง ถนนพาดสาย ถนนทรงวาด (กุริชาติ วรรณะวัลย์. ๒๕๕๒ : ๑๘)

กว่าหนึ่งศตวรรษที่แม่น้ำเจ้าพระยาคือ เส้นทางคมนาคมหลัก ถนนเจริญกรุงที่สร้างขึ้นในสมัย รัชกาลที่ ๔ คือเส้นทางคมนาคมทางบกสายแรกที่เชื่อมต่อตัวเมืองพระนครผ่านชุมชนคนจีนในเขตสัม

พันธวงศ์ถึงบริเวณพื้นที่อีกหลายสายในเขตสัมพันธวงศ์ ตามบันทึกประวัติศาสตร์ระบุว่า จะมีการตัดถนนใหม่ทุกครั้งหลังเกิดไฟไหม้ชุมชนสามเพ็ง ซึ่งประกอบด้วยถนนสามเพ็ง (ถนนวานิช ๑) ถนนราชวงศ์ ถนนอนวงศ์ ถนนทรงวาด ตามประวัติ ถนนทรงวาดได้ชื่อมาจากเมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้เสด็จมาทรงวาดแนวถนนบนแผนที่ด้วยพระองค์เอง ปี พ.ศ. ๒๔๓๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้โปรดให้สร้างถนนเยาวราช จากสี่แยกราชวงศ์ไปจรดถนนเจริญกรุง บริเวณใกล้ชุมชนตลาดน้อย และด้วยพระเมตตาของพระองค์ท่านที่ทรงทราบว่า แนวถนนมีบ้านเรือนของประชาชนปลูกอยู่อย่างหนาแน่นแนวถนนจึงตัดเฉียงหลบเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของชุมชน ด้วยเหตุนี้ถนนเยาวราชจึงโค้งไปมาดังที่ปรากฏในปัจจุบัน (ประวิทย์ พันธุ์โรจน์. ๒๕๔๕ : ๔๒)

สำหรับบ้านเรือนของราษฎรนั้น ไม่มีกฎบังคับที่เข้มงวดมากมาย เพราะพลเมืองของประเทศในยุคนั้นยังไม่มาก พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงสนับสนุนชาวจีนอพยพเข้าประเทศ เพราะมีพระราชประสงค์จะใช้ชาวจีนเหล่านี้ในการค้าของหลวง แต่ชาวจีนเวลาไปตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ใดก็มักขยายชุมชนออกไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งคนจีนที่ไม่นิยมการค้ากำไรก็นั่งจ้องกันอยู่อย่างแอ้อดเบียดเสียดกัน บ้านเรือนที่อยู่อาศัยก็ปลูกไม่เป็นระเบียบ ส่วนมากเป็นเรือนฝากระดานหรือโรงแถวขัดแต่ละแถว หลังคามุงจาก ปลูกใหม่มากมายตามตรอกเล็กซอยน้อย จนมีผู้เปรียบเปรยว่า “โก่งบินตกไม่ถึงพื้น” หรือ “แสงตะวันส่องไปถูกดิน” มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งให้กรมโยธาธิการสร้างถนนขึ้นใหม่สายหนึ่ง แทรกลงในระหว่างกลางแห่งถนนเจริญกรุงและถนนสามเพ็ง ตั้งต้นแต่ป้อมมหาไชยตัดไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เข้าบรรจบถนนเจริญกรุงตรงสะพานวัดสามจีน โดยยาว ๑๔๓๐ เมตร (หรือ ๓๕ เส้น ๑๕ วา) โดยกว้าง ๒๐ เมตร (หรือ ๑๐ วา) เป็นทางรถกว้าง ๗ วา ทางคนเดินกว้างข้างละ ๖ ศอก พระราชทานชื่อว่า “ถนนเยาวราช” (เจริญ ตันมหาพราน. ๒๕๕๖ : ออนไลน์)

เยาวราชในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก ตึกสูงและอาคารพาณิชย์มีอยู่ทุกหนแห่ง ถนนแอ้อดไปด้วยผู้คนไม่มีเวลากลางวันและกลางคืน ธุรกิจเจริญรุ่งเรือง แม้ว่าเยาวราชจะเปลี่ยนแปลงไปมากเพียงใด ความเป็นเอกลักษณ์ของศูนย์กลางวัฒนธรรมจีนก็คงอยู่ ซึ่งทำให้เยาวราชเป็นชุมชนที่มีคือนักวิชาการเข้ามาศึกษาวิจัยเรื่องราวชาวจีนในทุกสาขา ทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถให้ผู้ชมได้เรียนรู้เรื่องราวของชาวจีน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (พรพรรณ จันทร์โรนันท. ๒๕๔๖ : ๑๗-๒๒)

สรุปได้ว่าเยาวราชนอกจากจะเป็นแหล่งแอ้อัดในด้านที่อยู่อาศัยของชาวจีนแล้ว ยังเป็นแหล่งรวมวิวัฒนาการทุกด้านของชาวจีน ในขณะเดียวกันก็เป็นย่านชาวจีนที่เรียกว่า China Town ในที่นี้เราจะเห็นประเพณีวัฒนธรรม การกิน อาชีพ ธุรกิจของชาวจีนล้วนรวมอยู่ในถนนเยาวราชทั้งสิ้น

๒.๒.๓ คนไทยเชื้อสายจีนในย่านเยาวราช

นับตั้งแต่เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนเจริญกรุง ขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๐๕ พระองค์ทรงเล็งเห็นความสำคัญของย่านการค้าชุมชนชาวจีน จึงโปรดให้ตัดถนนเจริญกรุงผ่านใกล้บริเวณที่อาศัยและย่านการค้าของชาวจีน ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงโปรดให้ตัดถนนเยาวราช ตรงกลางระหว่างถนนเจริญกรุงกับสำเพ็งใน พ.ศ. ๒๔๓๔ โดยเริ่มต้นจากป้อมมหากษัยไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ บรรจบกับถนนเจริญกรุงตรงสะพานวัดสามจีน หรือที่รู้จักในนามวัดไตรมิตรในปัจจุบัน (ชัชวาลย์ นิรมิตวิจิตร. ๒๕๔๖ : ๒๒)

ถนนเยาวราชเป็นถนนที่สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตามโครงการถนนอำเภอสำเพ็งซึ่งเป็นนโยบายสร้างถนนในท้องที่ที่เจริญแล้วเพื่อส่งเสริมการค้าขาย สำเพ็งเป็นย่านการค้าที่เจริญมากแห่งหนึ่งนอกเหนือจากบริเวณถนนเจริญกรุงแล้ว ทำให้มีพระราชดำริที่จะสร้างถนนให้มากขึ้น ถนนเยาวราชเป็น ๑ ใน ๑๘ ถนนที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ขณะดำรงพระอิสริยยศพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนริศรานุวัดติวงศ์ เสนาบดีกระทรวงโยธาธิการเสนอให้สร้าง เช่น ถนนจักรวรรดิ ถนนราชวงศ์ ถนนอนุวงศ์ (“ท้องเที่ยวเยาวราช” ม.ป.ป. : ออนไลน์)

เมื่อกรุงเทพมหานครมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงมีรับสั่งให้กรมขุนนริศรานุวัดติวงศ์ เสนาบดีกระทรวงโยธาธิการดำเนินการตัดถนนขึ้นใหม่อีกจำนวน ๑๘ สายหนึ่งในจำนวนนั้นมีถนนเยาวราชที่สร้างแทรก ลงระหว่างถนนสำเพ็งกับถนนเจริญกรุง โดยเริ่มต้นจากถนนจักรเพชรไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ไป บรรจบกับถนนเจริญกรุง ตรงหน้าวัดสามจีน (วัดไตรมิตรวิทยาราม) มีความยาว ๑๔๑๐ เมตร ความกว้าง ๒๐ เมตร เพื่อให้รถยนต์ได้สัญจรและทางเดินทางเท้าของผู้คน การก่อสร้างตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๔-๒๔๔๒ รวม ๘ ปี พอมีการตัดถนนความเจริญและการขยายตัวของชุมชนก็เริ่มตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมพระคลังข้างที่ได้มีการสร้างตึกแถวขึ้นสองฟากฝั่งถนน เพื่อให้คนจีนเช่าเป็นที่อยู่อาศัยและค้าขาย อาคารส่วนใหญ่เป็นตึกแถวสูง ๒-๓ ชั้นเป็นลักษณะอาคารพาณิชย์ ชั้นล่างเป็นที่ประกอบการค้า ส่วนชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย (เจริญ ตันมหาพราณ. ๒๕๕๓ : ๑๗-๑๘)

ถนนเยาวราชเป็นถนนที่มีความสำคัญด้านธุรกิจการค้า และการดำเนินชีวิตของชาวไทย และชาวจีนตลอดมาจนกระทั่งทุกวันนี้ กล่าวได้ว่าถนนเยาวราชเป็นถนนสายเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ ที่สำคัญที่สุดและเก่าแก่ที่สุดมีอายุยืนยาวถึงปัจจุบันนับเป็นเวลา ๑๐๐ ปี

บรรพบุรุษชาวจีนที่เข้ามายุคแรกล้วนมีสภาพตัวเปล่า มีเพียงเสื้อผ้าหมอนใบ ทุกคนล้วนต้องเริ่มต้นนับหนึ่ง สร้างตำนานคนสู้ชีวิตสืบต่อมา แต่ก็นับเป็นโชคสำหรับนักบุกเบิกยุคนั้น ที่แผ่นดินสยามเป็นแผ่นดินแห่งคุณธรรม มีเมตตาแก่ผู้ไม่ยอมแพ้ชีวิต ผลพวงแห่งความมานะอดทนคือรางวัลแห่งความสำเร็จตำนานชีวิตของอภิมหาเศรษฐีมากมายในเมืองไทย ล้วนมีต้นกำเนิดจากชุมชน

เยาวราชแทบทั้งสิ้น ได้กลายเป็นตำนานแห่งการต่อสู้ ผู้ยึดมั่นในคุณธรรมซื่อสัตย์ ขยันอดทนเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่ดีแก่เยาวชนรุ่นหลังสืบต่อไป (ชัชวาลย์ นิรมิตวิจิตร. ๒๕๔๖ : ๒๒)

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้สร้างถนนนี้ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๔๔๓ ตั้งต้นจากบริเวณคลองโง่งอจนถึงวัดไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร เป็นระยะทาง ๑,๕๓๒ เมตร ส่วนคำว่าเยาวราช มีความหมายว่า พระราชาที่ทรงพระเยาว์ หมายถึงรัชกาลที่ ๕ ที่ขึ้นครองราชย์ เมื่อมีพระชนมายุเพียง ๑๕ พรรษา ต่อมาถนนสายนี้ได้ถูกขนานนามว่าเป็น ไชน่าทาวน์ ของเมืองไทย เนื่องจากตลอดสายของถนนเป็นแหล่งทำมาหากิน และที่อยู่อาศัยของชนชาวจีน นับได้ว่าเป็นชุมชนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ในอดีตถนนเยาวราช เป็นถนนสายแรกที่มีตึกที่สูงที่สุดในประเทศไทยตั้งอยู่คือ ตึกเจ็ดชั้น และตึกเก้าชั้น บนสองฟากของถนนมีภัตตาคารจีนชั้นดี มีโรงภาพยนตร์เฉลิมบุรีที่ทันสมัยในยุคนั้น มีร้านขายทองคุณภาพดีที่เชื่อถือได้ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งอาหารสด และอาหารแห้งเพื่อนำไปประกอบอาหารจีนมากมาย และในช่วงเทศกาลสำคัญของชาวจีน อย่างเช่น เทศกาลถือศีลกินเจและเทศกาลตรุษจีน บนถนนสายนี้ก็มีการจัดกิจกรรมและการเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ มีนักท่องเที่ยวทั้งไทยและเทศมากมายมาร่วมเฉลิมฉลอง นับว่าเป็นถนนที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก (มาลัยวรรณ จันทร และนิรชา ชินพันธ์. ๒๕๕๔ : ออนไลน์)

ชีวิตชาวจีนในกรุงเทพฯ เข้มข้นมากในพื้นที่เยาวราชเนื้อเรื่องของเวลาจะมีการพัฒนาของ China Tower ที่มีชื่อเสียง เยาวราชจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจุฬาลงกรณ์สร้างความตั้งใจเดิมของมันเป็น “เจ้าชาย” ของคนจีนแปลว่า เยาวราชมันมีความเหมาะสมมากบริเวณถนนเยาวราชเป็นแหล่งชุมชนชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นจำนวนมาก จัดเป็นย่านธุรกิจการค้า การเงิน การธนาคาร ร้านทอง ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านค้า ฯลฯ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครโดยได้รับการขนานนามว่าเป็น “ไชน่าทาวน์แห่งกรุงเทพมหานคร” จากนักท่องเที่ยวต่างชาติเวลานี้กลุ่มคนจีนในเยาวราชส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแต้จิ๋ว

สรุปว่าปัจจุบันบริเวณถนนเยาวราชยังมีแหล่งชุมชนคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนเป็นจำนวนมากจัดเป็นย่านธุรกิจการค้าการเงิน การธนาคาร ร้านทอง ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านค้า ฯลฯ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครโดยได้รับการขนานนามว่าเป็น “ไชน่าทาวน์แห่งกรุงเทพมหานคร” ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

๒.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมการกินเจกับสังคม

เรื่องของสังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ กลุ่มคนที่อยู่รวมกันในบริเวณใด บริเวณหนึ่งมาช้านาน จะมีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันและมีภาษาขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีทางในการดำรงชีวิตร่วมกันเป็นแบบอย่างเดียวกัน วัฒนธรรมการกินเจจึงสัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน ดังนี้

๒.๓.๑ วัฒนธรรมการกินเจ

วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมของคนในประเพณีศาสนาธรรมรัฐประชาชนจีนมีที่มาจากพุทธศาสนา คนที่กินเจมากที่สุดคือคนที่นับถือศาสนาพุทธ ปัจจุบันนี้คนจีนส่วนใหญ่ นับถือพุทธศาสนามหายานมีความเชื่อว่าพระพุทธรูปศาสนาสอนไม่ให้ฆ่า สัตว์เป็นศีลข้อแรกและเป็นเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้คนต้องการกินเจ คนที่กินอาหารเจจะมีจิตใจสะอาดและชอบช่วยเหลือคนอื่น

คนจีนกล่าวว่า มีตำนานสมัยก่อนคือต้องกินเจในวันตรุษจีน เพราะว่าวันตรุษจีนเป็นปีใหม่ของจีนจะทำความดี ไม่ฆ่าสัตว์ จะทำให้มีความดีตลอดทั้งปีและในสมัยก่อน สังคมจีนยังมีความยากจน บรรพบุรุษต้องการให้กินอย่างประหยัดในปีใหม่ จึงเตือนให้ทุกคนต้องพยายามทำความดีเพื่อต่อสูชีวิตที่ดีขึ้น แต่ปัจจุบันนี้ความเรื่องเกี่ยวกับการกินเจในปีใหม่เสื่อมหายไป เพราะมีชีวิตที่ทันสมัยอยู่สบาย ได้ดีขึ้นกว่าสมัยก่อน ชุมชนมีความมั่งคั่งและสุขสบายขึ้นจึงไม่ได้กินเจอย่าง มีแต่ส่วนน้อยที่ยังสืบทอดพิธีกินเจในปีใหม่ออยู่

สรุปว่าวัฒนธรรมการกินเจในประเทศจีนคล้ายกันวัฒนธรรมการกินเจในประเทศไทย ความมุ่งหมายก็คือเพื่อชำระทั้งร่างกายและจิตใจให้บริสุทธิ์ กินเจทำให้คนหัวสมองปลอดโปร่ง สุขภาพ จากประเทศจีนแพร่กระจายไปทั่วโลกให้มนุษย์ทุกคนได้ยอมรับกัน

การกินเจที่มีมาตั้งแต่บรรพกาล ซึ่งชาวจีนถือปฏิบัติเป็นประเพณีสืบทอดกันมาช้านาน เมื่อคนจีนอพยพเข้าไปในประเทศไทย วัฒนธรรมการกินเจในพระพุทธรูปศาสนาฝ่ายมหายานที่คนจีนได้ปฏิบัติกันมาจึงสืบทอดในประเทศไทยโดยเฉพาะลูกหลานของคนจีนหรือคนไทยเชื้อสายจีนจะยึดถือคำสอนของบรรพบุรุษ โดยมีวันที่สำคัญของวัฒนธรรมการกินเจจัดเป็นเทศกาลกินเจ เริ่มตั้งแต่ ๑ ค่ำ ถึง ๙ ค่ำ เดือน ๙ นับตามปฏิทินจีน ซึ่งจะตรงกับเดือนตุลาคมของไทย อย่างเข้าเดือน ๙ ของทุกปี ในประเทศไทยจะเห็นตามร้านอาหารทั่วไปปักธงสีเหลืองเต็มไปหมด นั้นหมายถึงการเข้าสู่เทศกาลกินเจ คนที่ป่วยอาตนาจะงดอาหารที่มีเนื้อสัตว์รวมทั้งถือศีลทำบุญทำทานเป็นเวลา ๙ - ๑๐ วัน เพื่อเป็นการชำระทั้งร่างกายและจิตใจให้บริสุทธิ์

สุมาเต็กโซ (๒๕๒๓ : ๓๓-๓๔) ได้กล่าวว่าบรรยากาศเทศกาลกินเจของเมืองไทยในปัจจุบัน คนทั่วไปไม่เว้นแม้กระทั่งหนุ่มสาวยุคใหม่ต่างก็หันมากินเจกันมากขึ้นทั้งนี้ อาจจะมาจากระแสเรื่องห่วงใยสุขภาพมากกว่าความเชื่อโบราณ เพราะการงดเนื้อสัตว์ทุกชนิดและหันมาบริโภคผัก ผลไม้ นั้นจะช่วยชำระล้างของเสียออกจากร่างกายหรือคนยุคนี้เรียกว่า “การล้างพิษ” ซึ่งจะช่วยให้สุขภาพดีขึ้น

ประเพณีการกินเจของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีชื่อเสียงคือ “ประเพณีถือศีลกินผัก” (กินเจ) ของจังหวัดภูเก็ตเริ่มเทศกาลระหว่างวันที่ ๑๕ - ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๕ โดยมีเป้าหมายเพื่อการทำบุญ เสริมบารมี อยู่เย็นเป็นสุข ในช่วงงานประเพณี นอกจากจะได้ถือศีลกินผัก อิมบุญ และชมพิธีกรรมแห่งพระลุยไฟ ไต่บันไดมิด และพิธีสะเดาะเคราะห์จากทุกศาลเจ้าทั่วเกาะภูเก็ตในแต่ละวันแล้ว ยังเสริมบารมี

ให้ตัวเองด้วยการทำบุญเขียนชื่ออักษรจีนบนเม็ดข้าวสารศักดิ์สิทธิ์จากศาลเจ้าปู่ด้อ (ศาลเจ้ากวนอิมจังหวัดภูเก็ต) ซึ่งถือว่าเป็นศาลเจ้าศักดิ์สิทธิ์อีกแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ต ที่ประชาชนชาวภูเก็ตให้ความเคารพนับถือกันมาก (Tanya rangsributh. ๒๕๕๕ : ออนไลน์)

สรุปว่า คนที่วัฒนธรรมต่างกันและความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน จะมีประเพณีแยกต่างหากกลุ่มคนกลุ่มใด มีวัฒนธรรมและความเชื่อรวมกัน มีการสื่อทอดการปฏิบัติและพิธีกรรมที่เหมือน มีการกำหนดเป็นเทศกาลเดียวกัน ดังเช่น วัฒนธรรมการกินเจที่สร้างโอกาสให้ทานทั่วไปได้รับความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการกินเจมากขึ้นและคนที่สนใจวัฒนธรรมการกินเจมากขึ้น

๒.๓.๒ ความเป็นมาของการกินเจในย่านเยาวราช

สุมาเต็กโซ (๒๕๒๓ : ๓๒-๓๓) ได้กล่าวว่า ในสมัยรัชกาลที่ ๕ พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้สร้างถนนนี้ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๔๔๓ ตั้งต้นจากบริเวณคลองโอง่างถึงวัดไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร เป็นระยะทาง ๑,๕๓๒ เมตร ส่วนคำว่า เยาวราช มีความหมายว่า พระราชาที่ทรงพระเยาว์ หมายถึงรัชกาลที่ ๕ ที่ขึ้นครองราชย์ เมื่อมีพระชนมายุเพียง ๑๕ พรรษา ต่อมาถนนสายนี้ได้ถูกขนานนามว่าเป็น ไชน่าทาวน์ ของเมืองไทย เนื่องจากตลอดสายของถนนเป็นแหล่งทำมาหากิน และที่อยู่อาศัยของชนชาวจีน นับได้ว่าเป็นชุมชนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ในอดีตถนนเยาวราชเป็นถนนสายแรกที่มีตึกที่สูงที่สุดในประเทศไทยตั้งอยู่คือ ตึกเจ็ดชั้นและตึกเก้าชั้น บนสองฟากของถนนมีภัตตาคารจีนชั้นดี มีโรงภาพยนตร์เฉลิมบุรีที่ทันสมัยในยุคนั้น มีร้านขายทองคุณภาพดีที่เชื่อถือได้ นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งอาหารสดและอาหารแห้งเพื่อนำไปประกอบอาหารจีนมากมาย และในช่วงเทศกาลสำคัญของชาวจีนอย่างเช่น เทศกาลถือศีลกินเจ และเทศกาลตรุษจีน บนถนนสายนี้ก็มีการจัดกิจกรรมและการเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ มีนักท่องเที่ยวทั้งไทยและเทศมากมายมาเข้าร่วมเฉลิมฉลอง นับว่าเป็นถนนที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก

ดังนั้นจะเน้นได้ว่า เทศกาลประเพณีถือศีลกินเจในย่านเยาวราชเป็นที่รู้จักกันทั่วไป โดยเฉพาะการร่วมจัดงานประเพณีของส่วนทางการ คือเขตสัมพันธวงศ์ได้จัดงาน “เทศกาลงานเจ เยาวราชประจำปี ๒๕๕๕” ชวนชาวไทยเชื้อสายจีนร่วมทานเจอย่างถูกประเพณี เพื่อสืบสานตำนานการกินเจอย่างถูกต้องตามหลักประเพณี และกำหนดจัดงานให้เดือนตุลาคมจัดอย่างพร้อมทั้งจัดขบวนแห่รถบุปผชาติในวันพิธีเปิดงาน นอกจากนี้ยังมีพิธีคัดเลือก “องค์สมมุติเจ้าแม่กวนอิม” จากสาวพรหมจรรย์อีกด้วย

นอกจากนี้มีการจัดพิธีกรรมทางศาสนา ทั้งการอัญเชิญผงกระถางธูปจากศาลเจ้าทั้ง ๒๒ แห่งและอีก ๗ โรงเจ มาไว้ ณ บริเวณซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ เพื่อเป็นจุดศูนย์รวมสิ่งศักดิ์จากทั่วทุกมุมทุกรูปแบบ และมีการสวดมนต์ถวายกิวอ่องอูกโจ้ว (九皇佛祖) เพื่อขอพรจากพระเจ้าทั้ง ๙ องค์ตลอดทุกคืน สำหรับไฮไลท์ในปีนี้เป็น การทำ หมี่หุฉลามเจ ๙ มังกรจักรพรรดิ ซึ่งเป็นอาหารตำรับจักรพรรดิ ที่มีส่วนผสมของอาหารที่เป็นมงคล ๙ ชนิด ชมขบวนแห่รถบุปผชาติ เจ้าแม่กวนอิม พร้อม

ไฟประดับอันสวยงาม และร่วมลุ้นรับของรางวัลมากมาย อาทิ จี๊ทองคำทองคำรูปเจ้าแม่กวนอิม รถจักรยานยนต์ฮอนด้า กินฟรีตลอดปีจากสินค้าผู้สนับสนุนและลองลิ้มชิมรสกับอาหารเจเลิศรส รាយ่อมเยา จากผู้ประกอบการเต็มถนนเยาวราชในราคาประหยัด ถูกหลักอนามัย ตลอดทั้ง ๑๐ วัน ๑๐ คืน (Tanya rangsributh. ๒๕๕๕ : ออนไลน์)

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า วัฒนธรรมการกินเจบนถนนเยาวราช เป็นวัฒนธรรมของคนไทย เชื้อสายจีนที่อยู่อาศัยบนถนนที่สร้างมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อถึงเทศกาลการกินเจ มีคนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยที่เข้าร่วมประเพณีนี้จะไปไหว้พระกินอาหารเจที่วัดจีน นอกจากนี้ส่วนทางการได้สนับสนุนการจัดงาน ทำให้ประเพณีที่กินเจเป็นที่รู้จักและมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้ก็เข้ามาเกี่ยวข้องกับได้เรียนรู้วัฒนธรรมการกินเจ ได้รู้ว่าวัฒนธรรมการกินเจเป็นสิ่งที่สำคัญของถนนเยาวราช วัฒนธรรมการกินเจมีประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนบนถนนเยาวราช บนถนนเยาวราชได้เห็นหลายร้านขายอาหารสร้างมากกว่า ๔๐ ปี มีคนไทยเชื้อสายจีนสร้างบ้านที่นี้มากมายและวัฒนธรรมการกินเจได้มีโอกาสสืบทอด

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย ดังนี้

๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย

ธนพล วิวัฒน์พาณิชย์ (๒๕๕๓) ศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน ผ่านเทศกาลตรุษจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ขอบเขตของการวิจัยคือ จังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารในเทศกาลตรุษจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ และเพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อเทศกาลตรุษจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นในเทศกาลตรุษจีนปากน้ำโพ แบ่งได้ ๒ ช่วง คือ ช่วงเตรียมงาน และช่วงเทศกาล ในช่วงเตรียมงานกลุ่มผู้นำในการจัดงาน มีเป้าหมายในการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดงาน ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการ เพราะเป็นการพูดคุยกันในที่ประชุม ทิศทางการสื่อสารเป็นแบบสองทาง มีทิศทางการไหลของสารจากบนลงล่างและในระดับเดียวกันสื่อที่ใช้ในการสื่อสารกับประชาชน และสมาชิกที่มีส่วนร่วมในการจัดงานคือ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรมพิเศษ และสื่อมวลชนในท้องถิ่น

วงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล (๒๕๕๓) ศึกษาวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองหาดใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองหาดใหญ่ ขอบเขตของการวิจัยคือเมืองหาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า คนไทยเชื้อสายจีนมีหลายลักษณะ มีความยืดหยุ่นและเป็นไปตามความสัมพันธ์ที่คนไทยเชื้อสายจีนมีกับกลุ่มคนต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งอัตลักษณ์ดังกล่าว เป็นอัตลักษณ์ที่สร้างผ่านโครงสร้างทางสังคม ความเชื่อและพิธีกรรมที่อิงกับบริบทในสังคมทั้งบริบททางวัฒนธรรม

บริบททางการค้า บริบททางการเมือง และบริบทการใช้ชีวิต ทั้งนี้ การสร้างอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนเป็น “พหุอัตลักษณ์” กล่าวคือ มีทั้งอัตลักษณ์ที่เกิดจากการนิยามจากตนเอง อัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นการนิยามโดยคนกลุ่มต่าง ๆ และอัตลักษณ์ที่ถูกคาดหวังจากสังคม โดยบางช่วงบางตอนคนไทยเชื้อสายจีนเลือกบอกว่าตน คือ “คนจีน” ด้วยการใช้ภาษาจีน การเข้าเทศกาลวันตรุษจีน การไหว้เจ้า การถือศีลกินเจหรือการเป็น “คนไทย” ด้วยการใช้ภาษาไทยพื้นถิ่น เช่น ภาษาไทยกลาง ไทย-อีสาน ไทย-เหนือ หรือการเป็น “คนไทยเชื้อสายจีน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมพิธีกรรมวัฒนธรรมบรรพบุรุษจีน ทั้งหมดนี้มักจะได้รับพินิจพิจารณาถึงผลและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น คนไทยเชื้อสายจีนจึงมีการเลือกสรร ต่อการแสดงท่าที คำพูด และการเจรจาต่อเรื่องราวที่ตนกำลังเผชิญ ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ที่คนไทยเชื้อสายจีนมีกับกลุ่มคนต่าง ๆ ท่ามกลางบริบททางสังคม ผลการวิจัยพบว่า ภายใต้ความสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อกลุ่มคนอื่น ๆ และบริบทสังคม มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกันออกไปตามความสัมพันธ์ทางสังคมและ สถานภาพทางสังคมในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งมีได้เป็นไปตามแบบแผนของการกำหนดโดยวิถีปฏิบัติตามข้อกำหนดของรัฐหรือตามวิถีคิดวิถีเชื่อของประเพณี ค่านิยมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เนื่องจากคนไทยเชื้อสายจีนก็มีความพยายามในการต่อรอง เจรจา ต่อความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะคนกลุ่มดังกล่าวจะเป็นกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกันหรือเป็นกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม

เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ (๒๕๕๒) ศึกษาวิจัยเรื่อง เทศกาลและพิธีกรรมสำคัญของศาลเจ้าจีนในจังหวัดสมุทรสงคราม ขอบเขตของการวิจัยคือ จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเทศกาลสำคัญภายในศาลเจ้าของจีนจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า เทศกาลสำคัญในรอบปีศาลเจ้าจีนจังหวัด สมุทรสงครามมี ๘ เทศกาลได้แก่ วันสารทจีน วันเทศกาลหยวนเจียว วันฉลองตอบแทนบุญคุณเทพเจ้าปลายปี วันฉลองวันเกิดเทพผู้เป็นประธานของศาลเจ้า วันฉลองวันเกิดเทพชั้นรองในศาล วันฉลองวันสร้างศาลวันตายของเทพผู้เป็นประธานศาลเจ้า พิธีกรรมสำคัญในเทศกาลสารทจีน ได้แก่ การสวดเจริญพระพุทธมนต์ของพระจีนหรือพระญวน และพิธีทิ้งกระจาดวิญญาณ (Feeding the Lonely or Hungry Ghost) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำบุญ อุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว ญาติไร้ญาติ และให้ทานผู้ยากจน ส่วนพิธีกรรมที่สำคัญในเทศกาลกินเจได้แก่ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ทุกวันตั้งแต่วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๙ จนถึงวันขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๙ ทางจันทรคติ (Lunar Calendar) ทุกวันจะมีการถวายข้าว อาหารเจและน้ำชาส่วนในช่วงเช้าและ ๑๐.๐๐ น. ของทุกวันจะมีการอ่านโองการถวายรายงาน ส่วนพิธีกรรมช่วง กลางคืนของทุกคืนจะมีพิธีสวดและการเวียนรูปพิธีกรรมย่อยที่สำคัญในเทศกาลกินเจ ได้แก่ พิธีสะเดาะเคราะห์บูชาดาว พิธีกรรมการลอยกระทง และ

พิธีสงฆ์ ส่วนรูปแบบ ความเชื่อมั่นของกลุ่มชาวจีนในเทศกาลสารทจีน และกินเจปรากฏให้เห็นในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การมาช่วยเตรียมงานการบริจาคสิ่งของให้ศาลเจ้า การมีส่วนร่วมในพิธีกรรมทางศาสนาของ สาธุชนในเทศกาลสารทจีนและเทศกาลกินเจ การมีความคิดความเชื่อในเทพเจ้าร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างชาวจีนกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น

ฐาปนพงษ์ ปริตาศักดา (๒๕๕๐ : ๑๗) ศึกษาวิจัยเรื่อง การออกแบบศูนย์วัฒนธรรมไทย-จีน ภายใต้ปรัชญาความเชื่อทางศาสนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวัฒนธรรม หลักความเชื่อทางศาสนาของชาวจีนในแต่ละกลุ่มภาษาที่ปรากฏในประเทศไทย และเพื่อกำหนดแนวทางเบื้องต้นในการออกแบบให้เกิดความเหมาะสมและครอบคลุมชาวจีนในทุกกลุ่มภาษา โดยศึกษาปัจจัยด้านความเชื่อทางศาสนาที่ส่งผลให้เกิดการผสมผสานในวิถีชีวิตวัฒนธรรมชาวจีนกับสังคมไทย กรณีศึกษาเขตสัมพันธวงศ์ เพื่อสรุปแนวคิดที่ใช้ในการออกแบบภายในเบื้องต้น ศึกษาแนวทางความสัมพันธ์ในอดีต ปัจจุบันและในอนาคตของไทยและจีน เพื่อกำหนดแนวทางของรูปแบบศูนย์วัฒนธรรมไทย-จีนให้เป็นแนวทางต่อสังคม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันความเชื่อในเรื่องศาสนาของชาวไทย เชื้อสายจีน มีลักษณะที่เน้นไปทางด้านพิธีกรรม การเซ่นไหว้ เพื่อขอพร บนบานให้ผลลัพธ์ที่ออกมาตามที่ตนต้องการโดยตอบสนองความต้องการในสังคมที่มีการแข่งขัน เน้นความสำเร็จและเพื่อความร่ำรวยของผู้ไหว้เป็นหลัก ทำให้การเซ่นไหว้เน้นไปที่เทพเจ้าหรือ ศาสนสถานใดที่หนึ่งที่มีการ บอกกล่าวกันมาปากต่อปากว่าสามารถตอบสนองคำขอ ของผู้ที่เข้ามาเซ่นไหว้ได้ ทำให้รูปแบบการเซ่นไหว้นั้นเน้นไปในศาสนสถานที่สำคัญและมีอิทธิฤทธิ์มากตามความเชื่อ หรืออาจไม่มีเลย ทำให้ในปัจจุบันศาลเจ้า หรือวัดต่าง ๆ เหล่านี้เริ่มขาดความสัมพันธ์การสื่อสารกับท้องถิ่นบริเวณรอบ ๆ

ธมลวรรณ ตั้งวงษ์เจริญ (๒๕๕๒ : ๔๙) ศึกษาวิจัยเรื่อง เอกลักษณะชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปทางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และศึกษากระบวนการรักษาเอกลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่ เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทยได้นำความเชื่อทางศาสนาของจีนเข้ามาด้วย ระเบียบการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของไทยและจีนจึงแตกต่างกัน พื้นฐานความเชื่อของจีนมีการผสมผสานระหว่างลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า พุทธศาสนาเถรวาทและการนับถือเจ้า แต่ด้วยเหตุที่มีพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานความเชื่อเหมือนกัน แม้ว่าจะต่างนิกายก็ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งชาวจีนในไทยสามารถปฏิบัติตามระบบความเชื่อดั้งเดิมที่ติดตัวมาจากประเทศจีนและระบบความเชื่อที่รับมาจากสังคมไทยนำมาปฏิบัติผสมผสานกันได้อย่างดี

สรุปได้ว่า งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง วิถีชีวิตคนไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย เช่น คนไทยเชื้อสายจีนมีหลายลักษณะ มีความยืดหยุ่นและเป็นไปตามความสัมพันธ์ที่คนไทยเชื้อสายจีนมีกับกลุ่มคนต่าง ๆ กับเทศกาลและพิธีกรรมสำคัญของศาลเจ้าจีน อื่นๆ

๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกินเจในสังคมไทย

อรุวรรณ ประสิทธิ์ศิลป์ศิริ (๒๕๔๙) ศึกษาพิธีกรรมในศาสนาพราหมณ์ กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง พิธีกรรมนพราตรี วัดพระศรีมหาอุมาเทวี กับพิธีกินเจ จังหวัดภูเก็ต การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาให้ทราบที่มาและความหมายของประกอบพิธีกรรม “นพราตรี” ที่ประกอบขึ้น ณ วัดพระศรีมหาอุมาเทวี และที่จังหวัดภูเก็ต ขอบเขตของการวิจัยคือวัดพระศรีมหาอุมาเทวี และที่จังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงความสำคัญและพัฒนาการที่ส่งผลต่อรูปแบบของพิธีกรรมที่เกิดขึ้นทั้ง ๒ แห่ง ว่ามีความเหมือนและความต่างเช่นไรในเชิงเปรียบเทียบ และเพื่อให้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาเรื่องพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า เทศกาลกินผักที่จังหวัดภูเก็ต กับ เทศกาลคูเซรา ที่วัดแขกที่กรุงเทพฯ เป็นการประกอบพิธีแสดงความเคารพนับถือแต่ต่างศาสนา กัน คือ พราหมณ์ และพุทธ (มหายาน) แต่กลับมีความคล้ายคลึงกันมากในด้านของพิธีกรรมในประกอบ รายละเอียดในเรื่องของธรรมเนียมปฏิบัติ โดยเฉพาะเรื่องของม้าทรงระยะเวลาที่มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาทั้ง ๒ เกิดขึ้นก็อยู่ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน และพิธีกินเจนั้นเป็นพิธีที่ประกอบขึ้นเนื่องจากชำระกายให้บริสุทธิ์ ปรับศีล กาย วาจา อันเป็นหลักพุทธศาสนาที่เรียกว่า “การถือศีล” ส่วนศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ก็อยู่ในหลักคัมภีร์อายุรเวทในส่วนของยัญกรรม เป็นการผสมผสานความเชื่อในเรื่องของอิทธิปาฏิหาริย์และเทพของชาวจีนและชาวทมิฬอินเดียที่ตั้งอยู่บนรากฐานความเชื่อเดียวกันมาผสมผสานกันได้อย่างลงตัวและตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของประชาชนได้อย่างเหมาะสม

สนม นิลวรรณ (๒๕๔๒) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเชื่อและการปฏิบัติเกี่ยวกับการกินเจ ศึกษาเปรียบเทียบการกินเจของพุทธศาสนิกชน ในวัดจีนและวัดไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อและ การปฏิบัติเกี่ยวกับการกินเจของพุทธศาสนิกชนในวัดจีนและวัดไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขอบเขตของการวิจัย คือ เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลบางประการไม่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ พุทธศาสนิกชนในวัดทั้งสองมีจำนวนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ประกอบอาชีพต่าง ๆ กัน เช่น นักศึกษา แม่บ้าน ผู้ใช้แรงงาน และคนว่างงาน ฯลฯ ทั้งสองกลุ่มตั้งใจมากินเจเอง และไม่นิยมมาพัก ที่วัดในช่วงเทศกาลกินเจ ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มวัดจีนส่วนใหญ่มีอายุ อยู่ในช่วง ๒๑-๔๐ ปี การศึกษาระดับปริญญาตรีและมีประสบการณ์การกินเจ ๑๐ ปีขึ้นไป ขณะที่กลุ่มวัดไทย ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง ๔๑-๖๐ ปีการศึกษาระดับประถมศึกษา และกินเจ มาแล้ว ๔-๖ ปี นอกจากนี้ยังพบว่า พุทธศาสนิกชนในวัดทั้งสองมีความรู้เกี่ยวกับการกินเจ แต่ กลุ่มวัดจีนมีความรู้มากกว่า ด้านความเชื่อ

เกี่ยวกับการกินเจพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันโดยภาพรวม กล่าวคือ พุทธศาสนิกชนทั้งในวัดจีนและวัดไทยส่วนใหญ่กินเจด้วยความเชื่อพระโพธิสัตว์ (ความเมตตา กรุณา) เชื่อกรรม-สังสารวัฏ บุญ บาป แต่มีความแตกต่างกันเป็นรายข้อ โดยพุทธศาสนิกชนใน วัดจีนบางส่วนมีแนวโน้มที่จะเชื่อในเรื่องการกินเจเพื่อรักษาสุขภาพ ในขณะที่พุทธศาสนิกชน ในวัดไทยบางส่วน มีแนวโน้มที่จะเชื่อในหลักคำสอนเรื่องกรรม-สังสารวัฏ ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการกินเจพบว่า มีความแตกต่างกัน คือ พุทธศาสนิกชนในวัดจีน มีความเคร่งครัดในการกินเจ และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการกินเจ แต่ไม่เน้นเรื่องการสมาทาน ศีล ๕ หรือศีล ๘ (อุโบสถศีล) ในขณะที่พุทธศาสนิกชนในวัดไทย

ยุทธนา วรณปิติกุล (๒๕๔๑) ศึกษาวิจัยเรื่อง พิธีกรรมกินเจในสังคมชาวจีนภาคใต้ : กรณีชาวจีนใน อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ขอบเขตจังหวัดพังงา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีน-ชาวไทย เจ้าของประเทศที่มีอิทธิพลในแวดวงวิชาการมากที่สุด ผลของการวิจัยพบว่า นำไปสู่การอธิบายว่า ความเชื่อทางศาสนาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เชื่อมโยงระหว่างชาวจีนกับชาวไทย ในช่วงแรกพิธีกรรมกินเจช่วยสร้างเอกภาพภายในกลุ่มชาวจีนอพยพซึ่งในเวลานั้นชาวจีนอพยพมีสังคมของตนเองแยกจากสังคมไทย มีองค์กรของตนเองทำหน้าที่จัดรูปแบบความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม กล่าวคือ กงสีเหมืองแร่ทำหน้าที่เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจ เช่น สะสมทุน จัดหาแรงงาน ส่วนสมาคมแซ่ตระกูลและสมาคมสำเนียงภาษาทำหน้าที่เป็นองค์กรทางสังคม/วัฒนธรรม จัดการเรื่องสวัสดิการ เป็นศูนย์กลางการติดต่อสัมพันธ์ของชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวจีนอพยพและ สมาคมลับทำหน้าที่องค์กรทางการเมืองดูแลผลประโยชน์และจัดการความขัดแย้งภายในกลุ่มชาวจีนอย่างไรก็ตาม สมาคมทั้งสามลักษณะคาบเกี่ยวกันและยากจะแยกจากกัน

สุรีย บัณพุษัย (๒๕๓๘) ศึกษาวิจัยเรื่อง ประเพณีการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนจังหวัดพิษณุโลก และศึกษาพิธีกรรมเกี่ยวกับการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิษณุโลก ศึกษาความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิษณุโลกเข้าร่วมพิธีกรรมกินเจตามเทศกาล ขอบเขตของการวิจัยคือ จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิษณุโลก เริ่มขึ้นเมื่อมีชาวจีนแต่จิวกลุ่มหนึ่งได้ ร่วมกันก่อตั้งโรงเจแห่งแรกของจังหวัดพิษณุโลก ประมาณ พ.ศ. ๒๔๘๘ คือ โรงเจอ้อเคงเซียงตั้ง และได้เริ่มจัดงานกินเจขึ้นเป็นครั้งแรกที่โรงเจแห่งนี้ ซึ่งกำหนดเอาวันขึ้น ๑ ค่ำ ถึงวันขึ้น ๙ ค่ำเดือน ๙ ตามจันทรคติของจีน โดยปฏิบัติเรื่อยมาจนเป็นประเพณีสืบมา เมื่อมีผู้เข้าร่วมพิธี เพิ่มมากขึ้นจึงมีโรงเจเพิ่มขึ้นถึง ๕ แห่งในปัจจุบัน ส่วนกำหนดการปฏิบัติในประเพณีการกินเจมี ๓ ช่วง คือ ก่อนวัน ประกอบพิธีกรรม วันประกอบพิธีกรรม และหลังวันประกอบ พิธีกรรม แต่ละช่วงวันมีขั้นตอนดังนี้ คือ ก่อนวันประกอบ พิธีกรรม คือ ก่อนวันขึ้น ๑ ค่ำเดือน ๙ เป็นการเตรียมงาน ได้แก่ การเตรียมบุคคลที่รับผิดชอบในฝ่ายต่าง ๆ เช่น การเตรียมสถานที่ โรงครัว ที่พัก ฯลฯ เตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ ในพิธีต่าง ๆ กระจาดเงิน กระจาดทอง เครื่องเช่นไห้วเทพเจ้า ชุดเครื่องทรง

ของเทพเจ้า อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในพิธี ไม้อันทรูปน ไม้อันทรูปแท่ง รูป เทียน เชิงเทียน แจกัน ธงประจำองค์เทพเจ้า ฯลฯ อีกทั้งการเตรียมอาหาร ภาชนะที่ใช้สำหรับประกอบอาหาร ต้องใช้ในการเซ่นไหว้เทพเจ้า ตลอดจนการตั้งโรงทานเพื่อให้ ผู้เข้าร่วมพิธีเข้ามารับประทานอาหารได้ ส่วนวันประกอบพิธีกรรม เริ่มตั้งแต่วันขึ้น ๑ ค่ำ ถึง ๙ ค่ำ เดือน ๙ ตามจันทรคติของจีน มีพิธีดังนี้ พิธีเชิญเทพเจ้า พิธีไหว้เทพเจ้าในวันขึ้น ๓ ค่ำ ๖ ค่ำ และ ๙ ค่ำ เรียกว่า ตัวเจ๊ก์ พิธีลอยกระทงและปล่อย สัตว์ พิธีเทกระเจาด พิธีไหว้เทพเจ้าประจำทิศเหนือและทิศใต้ หรือพิธีหน้าซึ้งปักเต้า พิธีส่งเทพเจ้ากลับสวรรค์ และหลังวัน ประกอบพิธีกรรม ได้แก่ การเก็บและทำความสะอาดสถานที่ ตลอดจนอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธีหลังวันขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๙ ไปแล้ว กำหนดการในช่วง ๓ วันของวันประกอบพิธีกรรมมีขั้นตอนหลักดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ปัจจุบันโรงเจบางโรงอาจลดไปไม่ปฏิบัติ เช่น การไหว้เทพเจ้าประจำทิศเหนือและทิศใต้ การลอยกระทงและปล่อยสัตว์ เป็นต้น โรงเจบางแห่ง อาจมีขั้นตอนเสริมเข้าไป เช่น มีการเวียนเทียนในการส่ง เทพเจ้ากลับสวรรค์ การเชิญเจ้าแม่มาประทับทรงเพื่อโปรดสาธุศิษย์ทั้งหลายหรือการจุดพลุไฟเพื่อความสวยงามในพิธีส่งเทพเจ้ากลับสวรรค์ เป็นต้น ประเพณีการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิษณุโลก มีความสัมพันธ์กับความเชื่อในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ๑) ความเชื่อ ในเรื่องเทพเจ้า อันนำไปสู่การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ คือ พิธีเชิญเทพเจ้า พิธีส่งเทพเจ้ากลับสวรรค์ พิธีไหว้เทพเจ้า ประจำทิศเหนือและทิศใต้ และพิธีไหว้เทพเจ้าในวันขึ้น ๓ ค่ำ ๖ ค่ำ และ ๙ ค่ำ ๒) ความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณที่ คงอยู่แม้จะตายจากโลกนี้ไปแล้ว แต่วิญญาณจะไปนรก สวรรค์ ตามผลกรรมของตนและจิตวิญญาณเองใช้สิ่งของเช่นเดียวกับ เมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์ รวมทั้ง ๓) ความเชื่อมั่นในคุณธรรม ด้านความกตัญญูตเวทิตา จึงทำให้เกิดพิธีกรรมเทกระเจาด เป็นพิธีกรรมทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ ๔) ความเชื่อในกุศลผลบุญที่จะนำความสุขสมหวังในสิ่งที่ปรารถนาในปัจจุบัน และการได้ไปสวรรค์เมื่อตายไปแล้วเป็นเบื้องต้น จึงทำให้มีพิธีกรรมเกี่ยวกับการทำทาน และการปล่อยสัตว์ทั้งหลาย และการนิพพานในที่สุด ๕) ความเชื่อในด้านสุขภาพซึ่งเป็นความเชื่อเชิงวิทยาศาสตร์ว่าการกินเจจะทำให้สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง เพราะอาหารเจเป็นอาหารที่ปรุงจากผักและผลไม้ที่มีคุณประโยชน์อีกทั้งยังเป็นผลดีต่อระบบย่อยอาหารและระบบ ขับถ่ายของร่างกาย และมีผลทำให้สุขภาพจิตของผู้กินเจดีขึ้น มีแต่ความเมตตาและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข ประเพณีการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิษณุโลก เป็นประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิษณุโลกเป็นอย่างดี และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ในการนำมากำหนดนโยบายด้านต่าง ๆ เพื่อการเสริมสร้างพัฒนาความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชนที่มีพื้นฐานทางประเพณีที่ต่างกัน

วิรัตน์ แก้วแทน (๒๕๓๗) ศึกษาวิจัยเรื่อง การกินเจในไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์และขั้นตอนการปฏิบัติในประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง และวิเคราะห์วัฒนธรรมที่ปรากฏในประเพณีการ

กินเจ ขอบเขตของการวิจัย คือ จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า การกินเจของคนไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง เริ่มขึ้นเมื่อไรยังไม่มีหลักฐานที่แน่นอน เพียงแต่สันนิษฐานกันว่าเกิดขึ้นครั้งแรกประมาณ ๑๒๐ ปีที่ผ่านมา หลังจากที่ชาวจีนฮกเกี้ยนกลุ่มหนึ่งได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านท่าจีนเมื่อประมาณ ๑๕๐ ปีที่ผ่านมา ชาวจีนกลุ่มดังกล่าวได้รวมกันจัดงานกินเจขึ้นเป็นครั้งแรกที่วัดปอนด์หรือวัดประสิทธิชัยในปัจจุบัน โดยกำหนดเอาวันขึ้น ๑ ค่ำ ถึงวันขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๙ ทางจันทรคติของจีน หลังจากนั้นมาทุกปี เมื่อถึงวันดังกล่าวจะมีการจัดงานกินเจตลอดมา จนเป็นประเพณีสืบต่อมาทุกวันนี้ และผู้เข้าร่วมก็เพิ่มมากขึ้นทุกปี จนภายหลังมีการสร้างศาลเจ้าขึ้น บางกลุ่มก็แยกไปสร้างศาลเจ้าใหม่ จนปัจจุบันนี้ในอำเภอเมืองตรัง มีศาลเจ้าถึง ๑๒ ศาลเจ้า ส่วนขั้นตอนการปฏิบัติในประเพณีกินเจที่ปฏิบัติกันมี ๓ ขั้นตอน คือ ก่อนวันประเพณี วันประเพณี และหลังวันประเพณี แต่ละขั้นตอนมีการปฏิบัติคือ ก่อนวันประเพณีเป็นการเตรียมงาน ได้แก่ เตรียมบุคคลที่รับผิดชอบฝ่ายต่าง ๆ เตรียมสถานที่ เช่น ศาลเจ้า โรงครัว ที่พัก เป็นต้น เตรียมเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น เครื่องใช้ในครัว เครื่องใช้ในพิธีกรรม เป็นต้น เตรียมอาหาร เช่น พืช ผัก ผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น และอื่น ๆ วันประเพณีเป็นขั้นตอนการปฏิบัติ ได้แก่ พิธียกเสาเต็งโก พิธีโขกุน พิธีอัญเชิญพระเง็กเขียนฮ่องเต้ และพระกิวอ่องใต้เตล่งมาเป็นประธานในประเพณีกินเจ พระออกโปรดสาธุชนและพิธีส่งพระเง็กเขียนฮ่องเต้และพระกิวอ่องใต้เตล่งกลับสู่สวรรค์ สวันวันหลังประเพณีมีขั้นตอนดังนี้ พิธียกเสาเต็งโกลง และพิธีเลี้ยงทหาร

สนม นิลวรรณ (๒๕๔๒) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเชื่อและการปฏิบัติเกี่ยวกับการกินเจ ศึกษาเปรียบเทียบการกินเจของพุทธศาสนิกชน ในวัดจีนและวัดไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อและการปฏิบัติเกี่ยวกับการกินเจของพุทธศาสนิกชนในวัดจีนและวัดไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขอบเขตของการวิจัย คือ เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลบางประการไม่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ พุทธศาสนิกชนในวัดทั้งสองมีจำนวนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ประกอบอาชีพต่าง ๆ กัน เช่น นักศึกษา แม่บ้าน ผู้ใช้แรงงาน และคนว่างงาน ฯลฯ ทั้งสองกลุ่มตั้งใจมากินเจเอง และไม่นิยมมาพัก ที่วัดในช่วงเทศกาลกินเจ ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันได้แก่ กลุ่มวัดจีนส่วนใหญ่มีอายุ อยู่ในช่วง ๒๑-๔๐ ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์การกินเจ ๑๐ ปีขึ้นไป ขณะที่กลุ่มวัดไทย ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง ๔๑-๖๐ ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา และกินเจ มาแล้ว ๔-๖ ปี นอกจากนี้ยังพบว่า พุทธศาสนิกชนในวัดทั้งสองมีความรู้เกี่ยวกับการกินเจ แต่ กลุ่มวัดจีนมีความรู้มากกว่า ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการกินเจพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันโดยภาพรวม กล่าวคือ พุทธศาสนิกชนทั้งในวัดจีนและวัดไทยส่วนใหญ่กินเจด้วยความเชื่อพระโพธิสัตว์ (ความเมตตา กรุณา) เชื่อกรรม-สังสารวัฏ บุญ บาป แต่มีความแตกต่างกันเป็นรายข้อ โดยพุทธศาสนิกชนใน วัดจีนบางส่วนมีแนวโน้มที่จะเชื่อในเรื่องการกินเจเพื่อรักษาสุขภาพ ในขณะที่พุทธศาสนิกชน ในวัดไทยบางส่วน มีแนวโน้มที่จะเชื่อในหลักคำสอน

เรื่องกรรม-สังสารวัฏ ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการกินเจพบว่า มีความแตกต่างกัน คือ พุทธศาสนิกชนในวัดจีน มีความเคร่งครัดในการกินเจ และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการกินเจ แต่ไม่เน้นเรื่องการสมาทาน ศีล ๕ หรือศีล ๘ (อุโบสถศีล) ในขณะที่พุทธศาสนิกชนในวัดไทย

สรุปได้ว่า งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการกินเจในสังคมไทย เช่น ประเพณีการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิษณุโลก กับพิธีกรรมกินเจในสังคมชาวจีนภาคใต้ อื่น ๆ จากเรื่องนี้ ได้เข้าใจวัฒนธรรมการกินเจในประเทศไทยมากขึ้น จากบทที่ ๒ ศึกษาแนวคิด ประวัติศาสตร์คนจีนที่อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยกับวัฒนธรรมการกินเจบนถนนเยาวราช ได้รู้ว่าวัฒนธรรมการกินเจ บทบาทของวัฒนธรรมที่มีต่อสังคมไทยเป็นอะไร และแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนในสังคมไทยเป็นอย่างไร

บทที่ ๓

ลักษณะวัฒนธรรมการกินเจในสังคมไทย กรณีศึกษาการกินเจในย่านเยาวราช

ผู้วิจัยศึกษาลักษณะวัฒนธรรมการกินเจของคนกินเจในย่านเยาวราช ดังต่อไปนี้

๓.๑ ลักษณะของวัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช

๓.๑.๑ ประวัติร้านขายอาหารเจในย่านเยาวราช

๓.๑.๒ ลักษณะของการกินเจในย่านเยาวราช

๓.๒ ลักษณะวัฒนธรรมการกินเจ

๓.๒.๑ ความหลากหลายชนิดของอาหารเจ

๓.๒.๒ วัสดุที่นำมาทำอาหารเจ

๓.๒.๓ วิธีการทำอาหารเจ

๓.๒.๔ ความเชื่อและข้อห้ามในการกินเจ

๓.๒.๕ การเข้าร่วมเทศกาลการกินเจ

๓.๓ วิถีชีวิตของการกินเจเป็นกิจวัตรประจำวันของผู้คนบางกลุ่มในย่านเยาวราช

๓.๓.๑ เหตุผลในการกินเจ

๑) เพื่อสุขภาพที่ดี

๒) เพื่อละเว้นจากการทำบาป

๓) เพื่อกินตามคนอื่น

๔) เพื่อให้รูปร่างผอมดีและสวยงาม

๓.๓.๒ วันที่กินเจ

๓.๓.๓ การเข้าร่วมเทศกาลกินเจ

๑) กินอาหารเจและทำบุญ

๒) กินอาหารเจและการไปโรงเจ

๓.๔ ความคิดเห็นของการกินเจ

๓.๔.๑ ความคิดเห็นของคนกินเจ

๓.๔.๒ ความคิดเห็นของคนขายอาหารเจ

๓.๑ ลักษณะของวัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช

วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญมากในประเทศไทย ไม่ว่าจะอยู่ในชุมชนกลุ่มใด เช่น คนไทย คนจีน หรือคนไทยเชื้อสายจีน เป็นต้น เห็นได้ว่าการกินเจเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ชุมชนในย่านเยาวราช ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนซึ่งประกอบด้วย ชาวจีนแต้จิ๋ว กวางตุ้ง แคะ ฮกเกี้ยน

และไหหลำ ชาวจีนแต้จิ๋ว เป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุดในเยาวราช ชาวจีนได้อพยพเข้ามาอาศัยที่ประเทศไทย และตั้งถิ่นฐานในย่านเยาวราชมานานแล้ว

๓.๑.๑ ประวัติร้านขายอาหารเจในย่านเยาวราช

ประเทศจีนในสมัยก่อน การกินเจของคนจีนไม่ได้ถือเป็นวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน จนถึงช่วงที่มีคนจีนอพยพเข้ามาในเมืองไทย ส่วนคนจีนที่กินเจ ทำให้ประเพณีการกินเจได้เผยแพร่ออกไปอย่างกว้างขวาง และยังมีร้านอาหารเจจำนวนมากในย่านเยาวราช คนไทยเชื้อสายจีนที่ขายอาหารเจในย่านเยาวราช ส่วนใหญ่เป็นรุ่นที่ ๓ ของร้านที่เปิด คนจีนที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทยในสมัยก่อน เปิดร้านอาหารเจในย่านเยาวราช จนถึง ปัจจุบัน เป็นรุ่นที่ ๓ ที่เป็นเจ้าของร้านในขณะนี้ ดังที่ สร้อยนารี จิงวิสิฐธุน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ร้านจึงจิบฮั้ว ได้เล่าว่า

“เมืองจีนสมัยก่อน อากัง (ภาษาไทยเรียกว่าปู) อาม่า (ภาษาไทยเรียกว่าย่า) เป็น คนแต้จิ๋วที่อพยพเข้ามาในเมืองไทย ตอน พ.ศ. ๒๔๘๕ เป็นคนแรกที่ก่อตั้งร้านขายอาหารเจในเยาวราช กับเพื่อน เพื่อให้เกิดการต่อเนื่องของการกินเจในชีวิตประจำวันและเป็นการสนับสนุนคนที่กินเจด้วย จึงเปิดร้านอาหารเจร้านนี้ ร้านนี้ เปิดมา ๖๐ ปีแล้ว ตั้งแต่รุ่นพ่อที่เปิดร้านอาหารเจ ตอนแรกไม่ได้ทำเหมือนร้านในตอนี้ เพราะว่าเมื่อก่อนคนกินเจไม่ได้มีจำนวนมากเท่าในตอนี้ ก็แค่ทำอาหารในแกวบ้าน ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้ ๆ กันแต่ในตอนี้ กลายเป็นร้านที่ทุกคนรู้จักจึงได้ขยายเป็นร้านอาหารเจ”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า คนจีนที่อพยพเข้ามาในเมืองไทย นอกจากมีความสามารถทำการค้าขายแล้ว ยังทำให้เห็นถึงว่ามีการนำวัฒนธรรมการกินเจมาเข้าสู่สังคมไทยอย่างชัดเจนและได้เผยแพร่ออกไปอย่างกว้างขวาง จนสามารถทำให้คนกินเจมาเข้าร่วมในการกินเจด้วยร้านอาหารเจร้านนี้ได้เปิดมา ๖๐ ปี ในบ้านและขายให้เพื่อนฝูงคนไทยเชื้อสายจีนมีความสามารถในการทำการค้ามาก ตั้งแต่สมัยก่อน แม้ว่าเป็นร้านเล็กที่คนสมัยนี้คิดว่าเป็นเพียงทำกิน แต่เวลาผ่านไป ก็ขยายเป็นร้านอาหารเจขนาดใหญ่ที่สุดในปัจจุบันนี้ สะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมการกินเจของคนไทยเชื้อจีนมีความสำคัญมาก

ภาพที่ ๑ ร้านอาหารเจจิงจิบฮั่ว

ที่มา: Deng Junge (โจชชัย) ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗ : ย่านเยาวราช

นอกจากนี้ยังมีเจ้าของร้านเห็นว่ามีคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนอยู่ในย่านเยาวราชและเทศกาลกินเจของทุกปีในเยาวราช ก็มาเปิดร้านอาหารเจในย่านเยาวราชด้วย ดังนี้

คำเล่าของเจ้าของร้าน สุภาณี เจ็โอว (๓๐ กันยายน ๒๕๕๗ : สัมภาษณ์) ร้านเจ็โอว ได้เล่าว่า

“แต่ก่อนเราก็กินเจกับพ่อแม่ แล้วมากินที่เยาวราชบ่อย ๆ ก็ได้รู้ว่า คนกินเจเยอะมากในย่านเยาวราช บางคนกินเจในเทศกาลกินเจ บางคนกินเจเป็นประจำ ที่ร้านอาหารเจส่วนใหญ่จะเปิดขายในช่วงเทศกาลกินเจ ปกติจะมีร้านเปิดขายน้อยในเวลาปกติ คนที่กินเจประจำต้องทำกินเอง ไม่สะดวก เราจึงมาเปิดร้านอาหารเจประจำที่นี่ ทำให้คนกินเจกินได้ง่ายขึ้น แล้วเราก็ได้รายได้ดีด้วย”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ในสมัยก่อนเจ้าของร้านอาหารเจที่เยาวราชส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน แล้วปัจจุบันมีเจ้าของร้านบางร้านไม่ได้สืบช่วงต่อร้านจากรุ่นก่อนแต่เป็นร้านเปิดใหม่ในรุ่นของตนเอง แต่รุ่นนี้เปิดร้านอาหารเจด้วยเหตุคือมีคนกินอาหารเจมาก เปิดร้านอาหารเจรายได้ดี แต่เรารู้ว่าไม่ว่าร้านเป็นร้านเก่าหรือร้านใหม่ ร้านอาหารเจเหล่านี้ก็ทำให้คนกินเจหาอาหารเจได้สะดวก แล้วทำให้วัฒนธรรมการกินเจได้สืบทอดต่อไปในประเทศไทย

ลูกค้าดวงพร คลังระหัด (๓๐ กันยายน ๒๕๕๗ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“เมื่อสมัยก่อนที่คนจีนและคนไทยเข้ามาอาศัยอยู่เยาวราช พวกคนกินเจต้องการไปซื้อวัสดุเจในตลาด เราต้องทำอาหารเจด้วยตัวเอง ไม่เหมือนตอนนี้ ที่ไหนก็มีร้านอาหารเจ”

ลูกค้า โญทะกา หลีกเพ็ชร (๓๐ กันยายน ๒๕๕๗ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“สมัยก่อนในเยาวราช ร้านอาหารเปิดไม่มาก คนกินเจส่วนใหญ่ไปกินที่วัดจีน ในวัดจีนมีโรงเจด้วย เมื่อเป็นวันสำคัญจันทร์คตี่ ทุกคนก็ไปกินเจในโรงเจของวัดได้ ปัจจุบันนี้ร้านอาหารเปิดมากไป มีร้านอาหารเปิดขายทุกวัน ทุกคนก็ชอบไปกินอาหารเจในร้านขายอาหารเจ แต่ไม่ใช่ว่าปัจจุบันนี้ไม่มีโรงเจ โรงเจยังเหมือนสมัยก่อนเปิดในวันสำคัญ คนที่มีศรัทธายังไปกินอาหารเจในโรงเจ”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์คนกินเจสองคนแสดงให้เห็นว่า ในสมัยก่อนชุมชนเยาวราชกินเจต้องการทำอาหารเจตัวเอง เพราะร้านอาหารเจเปิดขายน้อยทำให้คนกินเจไปซื้อและกินเจไม่สะดวก คนกินเจยังไปกินเจที่โรงเจของวัดจีนได้ แต่โรงเจไม่เปิดทุกวันเปิดในวันสำคัญเท่านั้น ถึงปัจจุบันนี้แล้วในย่านเยาวราชมีร้านอาหารเจมากขึ้นคนกินเจได้กินสะดวกสบายกว่าสมัยก่อน

๓.๑.๒ ลักษณะของการกินเจในย่านเยาวราช

วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่ประชาชนทุกกลุ่มเข้ามาร่วมได้ไม่ว่าเป็นคนกินเจหรือไม่ก็ตามก็สามารถเข้ามาสนับสนุนการกินเจได้อย่างเสรี การกินเจบนถนนเยาวราชทุกคนได้เห็นอย่างชัดเจนว่ามีชุมชนหลายกลุ่มที่อาศัยอยู่ในเยาวราช แต่ชุมชนส่วนใหญ่เป็นชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนและส่วนใหญ่เป็นรุ่นที่ ๓ ของคนจีนที่อพยพเข้ามาในเมืองไทยและเป็นชุมชนที่กินเจด้วย

ในสมัยนี้มีคนกินอาหารจีนและกินเจในย่านเยาวราชจำนวนมาก คนที่กินเจในย่านเยาวราชส่วนใหญ่เป็นคนไทยหมด สามารถจัดตารางได้สองแบบ ตารางที่หนึ่งดังนี้

ตารางที่ ๑ กลุ่มนิยมกินเจ

กลุ่มนิยมกินเจ	จำนวนคน
คนไทยแท้	๑๓
คนไทยเชื้อสายจีน	๓๗

จากตารางที่หนึ่งได้เห็นว่าคนกินเจที่ให้สัมภาษณ์ ทั้งหมด ๕๐ คน คนที่เป็นคนไทยแท้มี ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖ และคนที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนมี ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๔ ตารางที่หนึ่งแสดงให้เห็นว่าคนที่กินเจในย่านเยาวราชส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน

ตารางที่ ๒ แหล่งที่อยู่อาศัยของคนกินเจ

แหล่งที่อยู่อาศัยของคนกินเจ	จำนวนคน
คนที่อยู่อาศัยในย่านเยาวราช	๔๑
คนที่อยู่อาศัยที่อื่น ๆ	๙

จากตารางที่สองเห็นได้ว่าคนกินเจที่ให้สัมภาษณ์ ทั้งหมด ๕๐ คน คนที่อยู่อาศัยในย่านเยาวราชมี ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒ และคนที่อยู่อาศัยที่อื่น ๆ มี ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘ ตารางที่สองแสดงให้เห็นว่าคนที่กินเจในย่านเยาวราชส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่อาศัยย่านเยาวราช จากตารางสองนี้จะกำหนดได้ว่าคนที่กินเจในย่านเยาวราชส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่อยู่อาศัยในย่านเยาวราช เรื่องของการกินเจในย่านเยาวราชอาจทราบได้จากข้อมูลสัมภาษณ์ ดังนี้

สร้อยนารี จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ร้านจิงจิบฮั่ว ได้เล่าว่า

“ก่อนที่อากัง อาม่า เข้ามาในเมืองไทย ก็มีคนที่กินเจอยู่แล้ว และเพื่อนของอากัง อามา ส่วนใหญ่ก็เป็นคนกินเจ แต่ในสมัยนั้น แคนกินเจแบบที่ตัวเองชอบ แต่ตอนที่มาเมืองไทย เพื่อได้เก็บ วัฒนธรรมการกินเจไว้และพัฒนาวัฒนธรรม การกินเจ ในถิ่นใหม่ ก็ ใช้ความสามารถ ทำให้วัฒนธรรมการกินเจมีพัฒนาการขึ้น”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช คงถูกนำเข้ามา ตั้งแต่สมัยที่คนจีนอพยพเข้ามาในเมืองไทย ทำให้เห็นได้ว่าคนจีนมีความสามารถในการทำให้ วัฒนธรรมของตนเอง ได้กระจายเข้าสู่วิถีชีวิตผู้คนในเมืองไทยและสามารถรักษาไว้อย่างดี สะท้อนให้ เห็นว่า การกินเจของคนบนถนนเยาวราชนับถือวัฒนธรรมตนเองอย่างมากและได้เผยแพร่ออกให้ ผู้อื่นรับทราบได้เป็นอย่างดี ทำให้การกินเจไม่ได้เป็นเพียงเป็นวัฒนธรรมของกลุ่มชาวจีนหรือคนไทย เชื้อสายจีนเท่านั้น

ในย่านเยาวราชมีคนกินเจเป็นประจำที่เราสามารถเห็นได้ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยรุ่นก็ตาม บางคนก็ทำกินที่บ้านเอง บางคนก็ซื้อที่ร้าน ดังที่ นายภาสกร วงศ์ตฤณสิน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“ในเยาวราชคนกินเจเยอะ ได้เห็นทุกที่เลยและเห็นชัดด้วย มี คนไทย มีคนจีน และคนไทยเชื้อสายจีน มากมายหลายกลุ่ม บางที ก็เห็นมีคนต่างประเทศที่เป็นนักท่องเที่ยว มากินเจในย่านเยาวราช แต่ส่วนใหญ่เห็นว่ากินในกลุ่มครอบครัวมากกว่า”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมการกินเจได้เผยแพร่อย่างลึกซึ้งจนมีคน ต่างประเทศมาเข้าร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมของตนเองหรือไม่ ก็ถือว่าได้มีส่วนสนับสนุนวัฒนธรรม การกินเจสะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมการกินเจไม่ใช่เป็นเพียงวัฒนธรรมของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ที่จริง วัฒนธรรมการกินเจได้เผยแพร่ไปจนถึงมีคนที่ไม่ได้ับการถือศีลเข้ามาเกี่ยวข้องและให้การสนับสนุน ด้วย

การกินเจในย่านเยาวราช คนกินเจส่วนใหญ่ได้กินมาหลายปี มีบางคนกินเจทุกวัน ทุกมือจนถึงปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่กินกับ ปู ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ตัวเอง ดังที่ ไพลิน วงษาเกา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“สมัยก่อน ปู ย่า ตา ยายได้เข้ามาเมืองไทย ตอนนั้น ก็กินเจอยู่แล้ว แล้วพ่อ แม่ก็กินเจด้วย แต่ตอนนั้นฉันยังเด็กอยู่ ผู้ใหญ่ไม่ได้ให้กินแต่เจ แล้วตอนที่เติบโตมาเป็นวัยรุ่นแล้ว ก็เริ่มกินเจด้วย ฉันได้กินเจมา ๒๓ ปี ตั้งแต่ พ. ศ. ๒๕๓๔ กิน เจทุกวัน กินเจทุกมือตอนนี้ คนอยู่ในครอบครัวก็กินเจทุกคน”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า การกินเจบนถนนเยาวราชส่วนใหญ่เป็นการกินในกลุ่มครอบครัวและกินเจเพราะว่าปู ย่า ตา ยาย พ่อ แม่กินเจด้วย ก็กินตามไปด้วย จึงเห็นได้ว่าคนกินเจในเยาวราชส่วนใหญ่ได้กินเจมาหลายปีและกินในบ้าน ส่วนใหญ่ทำอาหารเจที่บ้าน สะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่คนสมัยก่อนมีการเผยแพร่ออกมาเป็นอย่างดีและสามารถให้ลูกหลาน ต่อมามีส่วนร่วมด้วยและได้ส่งผลกระทบต่อคนรุ่นหลังให้กินเจด้วย

แม้ว่าวัฒนธรรมการกินเจได้เผยแพร่อย่างดีและได้ส่งผลกระทบมากมายให้คนที่กินเจ แต่ว่ายังมีคนอีกมากมายไม่ได้กินเจ ฉะนั้น วัฒนธรรมการกินเจยังต้องใช้เวลาเผยแพร่ต่อไปอีก ดังที่ วรรณวิจิตร (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“ตอนนี้คนกินเจในเทศกาลเยอะ แต่ว่า ในวันที่ไม่ใช่วันเทศกาล คนกินเจ ไม่ได้เยอะเหมือนตอนวันเทศกาลการกินเจ แม้ว่าทุกวันนี้มีคนซื้ออาหารเจเยอะ แต่สู้ ในวันเทศกาลการกินเจไม่ได้คิดว่า คนที่ยังไม่ได้กินเจ ยังไม่ได้เห็นประโยชน์ ของอาหารเจมากเท่าไร ฉะนั้น ยังต้องเผยแพร่ให้กว้างขวางกว่าตอนนี้ เพื่อสนับสนุนให้มีคนมากขึ้น”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า การกินเจในทุกวันนี้ถ้าไม่ใช่วันที่ต้องกิน จำนวนคนที่กินเจก็น้อยลง เพราะว่าคนส่วนใหญ่กินเจในวันพระหรือเทศกาลการกินเจ แม้ว่าวัฒนธรรมการกินเจได้เผยแพร่กว้างขวางกว่าแต่ก่อน แต่ยังทำให้คนที่ไม่กินเจมาเข้าร่วมการกินเจด้วย สะท้อนให้เห็นว่าในสายตาของคนกินเจในตอนนี้ยังพยายามพัฒนาวัฒนธรรมการกินเจให้กว้างขวางกว่าสมัยก่อนเพื่อให้คนที่คนไม่ได้กินเจหรือไม่ได้กินเจมาก หันมามองเห็นประโยชน์ของการกินเจที่มีต่อตนเองมีต่อจิตใจและสังคม

ในย่านเยาวราชมีคนที่กินเจจำนวนมาก การกินเจมีข้อห้ามหลายข้อ ดังที่ สุภาณี รัฐกาย (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“ข้อห้ามในการกินเจเยอะมาก ห้ามกินเนื้อสัตว์ ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามกินนมห้ามกินผักกลิ่นฉุน ๕ ชนิด คือ กระเทียม หัวหอม หลักเกียว กุยช่าย ใบยาสูบ รวมทั้งเครื่องเทศที่มีกลิ่นฉุน รักษาจิตใจให้บริสุทธิ์ รักษาอารมณ์ให้คงที่ ทำบุญ ทำทาน บางคนที่เคร่งอาจนุ่งขาว ห่มขาวและ รักษาศีล ๕ ด้วย เช่น ห้ามกินเหล้า ห้ามพูดจาไม่ดี อย่างนี้”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า การกินเจมีข้อห้ามหลายข้อที่คนกินเจต้องทำตามทุกข้อ นอกจากต้องรักษาศีล ๕ แล้วยังต้องทำบุญด้วย ที่สำคัญที่สุด คือ ห้ามกินเนื้อสัตว์หรือห้ามฆ่าสัตว์ ข้อนี้ทุกคนก็รู้แต่สมัยก่อนไม่ได้มีข้อห้ามอย่างนี้ เวลาผ่านไปวัฒนธรรมการกินเจได้เผยแพร่อย่างกว้างขวาง คนกินเจส่วนใหญ่นอกจากกินเจเพื่อสุขภาพกับสังคมแล้วยังเป็นเพราะว่าการกินเจเพื่อจิตใจตนเองได้สงบสุข

ในย่านเยาวราช มีคนกินเจจำนวนมาก คนที่กินเจส่วนใหญ่ได้มองเห็นประโยชน์ของการกินเจไม่ว่ามากหรือน้อย อย่างน้อยก็กินเพื่อสุขภาพตนเองและจิตใจตนเอง แต่ว่าการกินเจยังมีประโยชน์ต่อด้านสังคมด้วย ดังที่ สดมาส บุญจันทน์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“การกินเจมีประโยชน์ต่อหลายด้าน ที่เด่นสุด มีอยู่สามด้าน ก็คือ ด้านร่างกาย กินเจเพื่อร่างกายแข็งแรงดี การขับถ่ายดี เพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีในร่างกายออกไป อีกอย่างคือ ด้านจิตใจ กินเจเพื่อจิตใจสงบสุข สบาย ไม่กังวล เพราะไม่ เบียดเบียน และสุดท้ายคือ ด้านสังคม เพื่อไม่ฆ่าสัตว์ ทำให้สังคมดีขึ้น”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า การกินเจมีประโยชน์มาก ที่เห็นเด่นชัดมาก ก็คือในเรื่องของร่างกาย จิตใจ และสังคม สามด้านนี้ด้านร่างกายกับด้านจิตใจทุกคนรู้ได้อย่างชัดเจนว่ามีประโยชน์เพื่อร่างกายแข็งแรงและเพื่อจิตใจสงบสุข แต่ด้านสังคมมีคนส่วนน้อยที่มองเห็นทั้งนี้เพราะการไม่ฆ่าสัตว์มีผลต่อด้านจิตใจและสังคมด้วย

ในย่านเยาวราช นอกจากมีคนกินเจและมีวันกินเจแล้วยังมีพิธีกรรมสำหรับผู้มาเข้าร่วมในวัฒนธรรมการกินเจด้วย เพื่อให้วัฒนธรรมการกินเจได้แสดงออกมาให้ประชาชนเห็นถึงเหตุการณ์ที่กินเจ และความสัมพันธ์กับประชาชน ดังที่

อิสรี พยัตม์กุล (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“ในเทศกาลการกินเจ นอกจากต้องกินเจแล้ว ยังมีพิธีกรรมเพื่อเข้าสู่เทศกาลการกินเจด้วย เช่นการไหว้เจ้า สวดมนต์ ไหว้พระ แล้วต้องทำตามข้อห้ามเหมือนถือศีล นั่งสมาธิ ส่วนใหญ่ในวันที่กินเจก็ทำอย่างนี้เป็นหลัก”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า พิธีกรรมการกินเจถือว่าเป็นส่วนสำคัญในวัฒนธรรมการกินเจ ไม่ว่าจะเป็นพิธีใหญ่หรือเล็กคนที่กินเจส่วนใหญ่ก็ต้องทำตามข้อห้ามและการถือศีล ๕ ด้วย พิธีกรรมวันเทศกาลการกินเจบนถนนเยาวราชเห็นเด่นชัดก็คือการไหว้เจ้า ไหว้พระ สวดมนต์และนั่งสมาธิ สะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมการกินเจได้พัฒนาการขึ้นมาก นอกจากต้องกินเจแล้วยังจัดพิธีในเทศกาลการกินเจด้วย ทำให้วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่เด่นและสำคัญมาก ทำให้คนกินเจมีมากขึ้น

ภาพที่ ๒ แผนที่ย่านเยาวราช

ที่มา: ตลาดเก่าเยาวราช. ม.ป.ป : ออนไลน์

๓.๒ ลักษณะวัฒนธรรมการกินเจ

อาหารเจเกิดขึ้นเนื่องจากการถืออุโบสถศีลของพุทธศาสนิกชนฝ่ายมหายานที่ไม่กินเนื้อสัตว์ ด้วยเหตุนี้ การกินอาหารเจจึงไม่นิยมรับประทานเนื้อสัตว์ แต่ในปัจจุบันการกินเจถึงแม้ว่าจะรับประทานอาหารทั้ง ๓ มื้อ แต่ไม่รับประทานอาหารที่มีส่วนประกอบของเนื้อสัตว์อยู่ด้วยก็ยังเรียกว่า “กินเจ” ดังนั้นหากพุทธศาสนิกชนที่ต้องการบำเพ็ญธรรมด้วยการกินเจ ก็ต้องตั้งตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงามด้วยถึงจะเรียกว่าเป็นการกินเจที่แท้จริง เจ คือ อาหารไม่คาวหรือถ้าแปลตามตัวจะหมายถึง รับประทานอาหารก่อนเที่ยงวันซึ่งในความหมายของชาวพุทธ ก็คือการรักษาศีล อาหารเจ จึงไม่นิยมรับประทานเนื้อสัตว์เป็นอาหารที่ไม่มีส่วนประกอบของเนื้อสัตว์ ในภาษาจีนทางพุทธศาสนาฝ่ายมหายานมีความหมายเดียวกับคำว่า อุโบสถ ดังนั้น การกินเจก็คือการรับประทานอาหารก่อนเที่ยงวัน เหมือนกับที่ชาวพุทธในประเทศไทยที่ถืออุโบสถศีลหรือรักษาศีล ๘ โดยไม่รับประทานอาหารหลังจากเที่ยงวันไปแล้ว

๓.๒.๑ ความหลากหลายชนิดของอาหารเจ

ความหลากหลายชนิดของอาหารเจหมายถึง รูปแบบที่มีหลากหลายชนิดของอาหารเจ จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ร้านอาหารเจมีอาหารเจหลายอย่างและมีเมนูแยกกลุ่มอาหารเจหลากหลายชนิด มีกลุ่มข้าวผัด กลุ่มน้ำซุปรวม กลุ่มข้าวต้ม กลุ่มผัดผัก กลุ่มขนมและกลุ่มก๋วยเตี๋ยว เป็นร้านที่มีอาหารเจมากที่สุดและมีชื่อเสียงที่สุดบนถนนเยาวราช อาหารบางชนิดมีลักษณะเหมือนอาหารเนื้อสัตว์ แต่จริงๆไม่ใช่เนื้อสัตว์ เพราะทำจะผักและแป้ง

จากข้อมูลของการสัมภาษณ์ได้แสดงอาหารเจที่คนกินในร้านของย่านเยาวราชเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๓ อาหารเจที่คนกินในร้าน

อาหารเจที่คนกินในร้าน	จำนวนคน
ข้าวผัดเจ	๑๑
ก๋วยเตี๋ยวเจ	๒๑
ซุปรวม	๔
ขนมเจ	๘

จากตารางนี้ได้แสดงให้เห็นว่าชุมชนเยาวราชส่วนใหญ่ชอบกินข้าวผัดเจ ก๋วยเตี๋ยวเจ ซุปรวม และขนมเจ และในข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของคนกินเจ คนที่สั่งข้าวผัดเจมี ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒ คนที่สั่งก๋วยเตี๋ยวเจมี ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒ คนที่สั่งซุปรวมมี ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘ คนที่สั่งขนมเจมี ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘

จากคนกินเจที่ให้สัมภาษณ์ ๕๐ คนมี ๒๑ คนชอบกินก๋วยเตี๋ยวเจและมี ๑๔ คนชอบกินขนมเจ ทำให้เรารู้ว่าคนที่กินเจส่วนใหญ่ชอบกินก๋วยเตี๋ยวและขนมเจ และร้านอาหารเจในย่านเยาวราชส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารจานด่วน และได้รู้ถึงความหลากหลายชนิดของอาหารเจส่วนใหญ่จัดเป็น ๔ ประเภทนี้คือข้าวผัดเจ ก๋วยเตี๋ยวเจ ซุปรวม และขนมเจ ต่อไปคือข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของคนกินเจที่ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

สร้อยนารี จิงวิสิฐชน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) แม่ค้าร้านจงจิ๊บฮั่วอาหารเจ ๑๗๑ ได้เล่าว่า

“ความหลากหลายชนิดของอาหารเจก็เหมือนกับอาหาร
ธรรมดา มีผัดผัก ซุป ขนมจีนและก๋วยเตี๋ยว แต่เป็นของไม่คาวไม่มี
เนื้อสัตว์”

ลูกค้า ทิพย์วารีย์ สร้อยคำ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“ก็ เหมือนอาหารทั่วไป มีก้วยเตี่ยวเจ ขนมหเจ ผักเจ ซุปเจ ที่
ร้านอาหารจะมีชนิดเยอะมาก เป็นอาหารเจไม่ผัดกับเนื้อสัตว์”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าอาหารที่ไม่มีคาวไม่มีเนื้อสัตว์ก็คือ อาหารเจไม่ว่าเป็นขนมจีนหรือก้วยเตี่ยว ยังมีผัดผัก และซุป ความหลากหลายของอาหารเจแสดงให้เห็นว่า ขณะนี้ชีวิตของประชาชนที่ดีขึ้นไป ก็ต้องการอาหารที่ดีขึ้นด้วย เนื้อมังสวิรัต โดยมิชื่อเรียกว่าเนื้อเทียมและเนื้อโปรตีน ใช้ถั่วที่ขจัดไขมันในอุณหภูมิต่ำและโปรตีนชั้นเหนียวรวมกันแล้วนำมาทอด เนื้อเทียมดูนุ่มและน้ำมันได้ดี มีความเหนียวที่เหมาะสมและมีรสชาติคล้ายเนื้อสัตว์ การใช้เนื้อเทียมมาแทนเนื้อสัตว์ จะเติมเต็มสิ่งบำรุงร่างกาย นอกจากนี้ ยังมีผักสดหลายอย่างเป็นสิ่งการบำรุงร่างกาย ลูกค้าอยากกินอาหารเจ ก็มาหาที่ร้านอาหารเจในย่านเยาวราชมีอาหารเจหลายร้าน ทุกร้านก็ทำอาหารเจสด ๆ ใหม่ ๆ มาดึงดูดลูกค้าซึ่งเป็นสิ่งที่ลูกค้าต้องการ

สุภาณี เจ็โหว (๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๗ : สัมภาษณ์) แม่ค้าร้านเจ็โหวได้เล่าว่า

“ในร้านเรามีอาหารเจ ๓ ประเภท คือประเภทก้วยเตี่ยว
ประเภทข้าวผัด ประเภทซุป ประเภทก้วยเตี่ยวเช่นเย็นตาโฟ
ก้วยเตี่ยวน้ำ บะหมี่น้ำและมาม่า ประเภทข้าวผัดเช่น ข้าวผัด
กะเพรา ข้าวผัดผักรวมและข้าวผัดแกงถั่ว ประเภทซุปกี่มี ซุปเต้าหู้
ซุปมะเขือเทศและซุปรวมมิกซ์”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าอาหารเจในร้านส่วนใหญ่มี ๓ ประเภท มีข้าวผัดเจ ก้วยเตี่ยวเจและซุปเจ อาหารสามประเภทนี้เป็นอาหารที่ลูกค้าชอบสั่งและเป็นอาหารเจที่ขายได้ดี เพราะ ๓ ประเภทนี้เป็นอาหารเจธรรมดา วัสดุหาได้ง่ายและวิธีที่ทำก็ง่าย ทุกคนก็ทำได้

ภาพที่ ๓ อาหารเจ

ที่มา: เมนูอาหารเจ. ๑๖ เมษายน ๒๕๕๘ : ออนไลน์

สำหรับแม่ค้าแล้วไม่ได้คิดเพียงเรื่องความหลากหลายของอาหารเพื่อให้ขายดีเท่านั้น แต่เน้นใน ๑ เรื่องของสัญลักษณ์ด้วยดังที่

วรรณา จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) แม่ค้าร้านจงจิบฮั่วอาหารเจ ๑๗๕ ได้เล่าว่า

ความหลากหลายชนิดของอาหารเจ มี ๕ สี คือ

“สีเขียว ชมพู เช่น มะเขือเทศ แครอท พริกสุก มะละกอ แตงโม ฯลฯ ถือเป็นสัญลักษณ์ของธาตุไฟ”

“สีดำนํ้าเงิน หรือ ม่วง เช่น ถั่วดำ เผือก มะเขือม่วง เห็ดหูหนู ลูกหว้า องุ่น เป็นสัญลักษณ์ของธาตุนํ้า”

“สีเหลือง ทั้งเหลืองแก่ และเหลืองอ่อน เช่น ฟักทอง ถั่วเหลือง มะม่วง ข้าวโพด กล้วย ทุเรียน เป็นสัญลักษณ์ของธาตุดิน”

“สีขาว ทั้งสีขาวเข้ม สีขาวอ่อน เช่น ผักคะนํ้า ผักบุ้ง ฝรั่ง ถั่วฝักยาวถือเป็นสัญลักษณ์ของธาตุไม้ หากรับประทานมาก ๆ จะช่วยบำรุงตับ ส่วนผู้ที่มีปัญหาเรื่องตับ ควรดทานอาหารรสเปรี้ยว”

“สีขาว เช่น ลูกเดือย ผักกาดขาว มะพร้าว น้อยหน่า ถือเป็นสัญลักษณ์ของธาตุโลหะ มีประโยชน์ต่อปอด สำหรับผู้ที่มีปัญหาเรื่องปอด ควรหลีกเลี่ยงการทานอาหารรสเผ็ด”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าอาหารเจมีสัญลักษณ์เป็น ๕ สี อวัยวะในร่างกายธาตุไฟของหัวใจ ธาตุนํ้าสัญลักษณ์ของไต ธาตุดินเป็นสัญลักษณ์ของม้าม ธาตุไม้สัญลักษณ์ของตับ ธาตุทองสัญลักษณ์ของปอด อวัยวะใดมีปัญหาและป่วย ผู้กินอาหารเจก็เลือกกลุ่มอาหารที่เหมาะสม ๕ สีนี้ในภาษาจีนเรียกว่าธาตุ “五行” ในสมัยเก่า วิชาแพทย์จีนและการเสี่ยงทายแบบจีนโบราณมีความเชื่อว่าธาตุ “五行” เกิดจากธรรมชาติ เป็นคุณค่าสำคัญของธรรมชาติ คนจีนโบราณได้ยืนยันว่าทุกสิ่งทุกอย่างประกอบจากธาตุ “五行” ก็คือ ไฟ นํ้า ดิน ไม้ และทอง ธาตุ ๕ สีนี้ได้ส่งผลกระทบต่อเนื่องกันเป็นทอดๆ ภาษาจีนเรียกว่า “相生相克” เช่น ในด้านคุณคือนํ้าทำให้เกิดไม้ เพราะไม้เจริญเติบโตต้องการทดน้ำ ไม้ทำให้เกิดไฟ เพราะก่อไฟต้องเอาไม้มาเป็นเชื้อเพลิง ไฟเกิดดิน เพราะถ้าต้องการเข้าในที่ดิน ดินทำให้เกิดทอง เพราะทองสะสมในที่ดิน ทองทำให้เกิดนํ้า เพราะที่ธาตุได้ดิน ธาตุทองชุ่มชื้นนี้ คือ “五行相生” ธาตุเหล่านี้พบอยู่ด้วยกันได้ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการกินเจ ถ้าร่างกายของมนุษย์ขาดแคลนธาตุใด ก็ต้องการกินอาหารเจที่ธาตุเกี่ยวพันกัน เราสามารถหามาบริโภคได้ไม่ขาดแคลน จึงควรเลือกซื้อมาปรุงและบริโภคให้ครบทั้ง ๕ สี โดยสลับเปลี่ยนหมุนเวียนนำมาบริโภคในแต่ละวันโดยไม่ซ้ำกัน และไม่ควรเลือกรับประทานเฉพาะอย่างหนึ่งอย่างใดที่ตนชอบ โดยไม่คำนึงถึงคุณประโยชน์หลาย ๆ ท่านเลือกรับประทานผักผลไม้เฉพาะอย่างเพื่อความอร่อยเท่านั้น เป็นการรับประทานอาหารเจที่ยังไม่ถูกหลัก

นอกจากนี้ ผู้กินเจยังเล่าถึงเครื่องตี๋ม เช่น ลูกคํา อรญา โหมตวัฒน์นะ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“คนกินเจควรดื่มน้ำผลไม้สด ๆ ตามธรรมชาติ เช่น น้ำส้ม น้ำมะเขือเทศ น้ำล้นประด น้ำอ้อย น้ำมะพร้าว น้ำใบบัวบก น้ำมะตูม ฯลฯ”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ของลูกค้ารายนี้แสดงให้เห็นว่า น้ำผลไม้มีประโยชน์ต่อร่างกายมาก และทำให้ผิวพรรณสดชื่นเปล่งปลั่ง มีวิตามินมากมายหลายอย่าง เช่น วิตามินเอ วิตามิน บีหรือ วิตามินซี เป็นส่วนที่สำคัญมากต่อร่างกาย เพื่อให้ร่างกายไม่ขาดความสมดุลน้ำหวานก็เป็นสิ่งสำคัญต่อร่างกายแต่ไม่ควรกินมากเกินไป ฉะนั้นทุกคนควรดื่มน้ำหวานที่ปรุงแต่งรสและเจือสีสังเคราะห์ เพื่อหลีกเลี่ยงพิษภัยจากสิ่งปลอมปน

๓.๒.๒ วัสดุที่นำมาทำอาหารเจ

ส่วนใหญ่ทุกคนถือว่าผักและถั่วเขียวเป็นอาหารเสริม ไม่ใช่สิ่งที่เป็นส่วนสำคัญ เช่น เนื้อสัตว์ ไข่ และนมซึ่งเป็นอาหารสำคัญของเรา เป็นสิ่งบำรุงร่างกาย แต่การทดลองมากกว่าสิบปีนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ผัก ผลไม้ ถั่ว และธัญพืชควรจะเป็นอาหารสำคัญของมนุษย์ ตามคำเล่าของ

แม่ค้า สร้อยนารี จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“ร้านเรามีแป้งหมี่ ถั่วเหลืองขายให้ร้านอาหารเจ อื่น ๆ ผัดรวมกับผักและผลไม้”

ลูกค้า สยามมาส บุญจันทน์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“ข้าวต้มฟองเต้าหู้นี้ ทำจากข้าว ฟองเต้าหู้ ผีอก มันเทศ ชอบกินเสมอ รู้สึกอร่อยมาก”

ลูกค้า นวพล ด้วงมาต (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“วันนี้ฉันกินต้มจับฉ่ายเจ มีกะหล่ำปลี ผักกวางตุ้ง ไซเท้า เห็ดหอม เต้าหู้ทอด ฯลฯ”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ของสามรายนี้แสดงให้เห็นว่า วัสดุที่นำมาทำอาหารเจมีสิ่งที่หลากหลาย เทศกาลกินเจได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลายมากขึ้นไม่ได้จำกัดเพียงวงแคบ ๆ เหมือนเดิมอีกทั้งอาหารเจก็สามารถซื้อหาได้ง่าย คุณค่าของอาหารเจที่ได้จากพืชผักในปริมาณที่มากกว่าปกติ เราสามารถเลือกอาหารจำพวกข้าวกล้อง (ใช้แทนข้าวขาว) โปรตีนเกษตร (แทนเนื้อสัตว์) ผักสด เห็ดหอม ถัวนานาพันธุ์ เต้าหู้ แป้งหมี่กึ่ง มาผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนทำเป็นเมนูอร่อยต่าง ๆ ได้ ช่วงนี้ประชาชนจำนวนมากหันมาบริโภคผักและผลไม้มากขึ้น โดยมีการนำผลไม้และผักแห้งจำพวกเก๋ากี้ ดอกไม้จีน เยื่อไผ่ เห็ดหูหนู เห็ดหอม มาใช้เป็นส่วนประกอบอาหารเจ

นอกจากนี้ สร้อยนารี จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) แม่ค้าร้านจงจิบฮั่วอาหารเจ ๑๗๑ ได้เล่าว่า

“พูดถึงอาหารเจ เราต้องหลีกเลี่ยงเนื้อสัตว์ทุกชนิด และปรุงอาหารด้วยแป้ง เต้าหู้ ซีอิ้ว ถั่วเหลือง ถั่วต่าง ๆ รวมทั้งผักนานาชนิด ยกเว้น ผักฉุน ๕ ประเภท ที่เป็นผักรสฉุน มีกลิ่นเหม็นคาวรุนแรง ส่งผลกระทบต่ออารมณ์ และยังมีพิษทำลายพลังธาตุทั้ง ๕ ในร่างกาย ส่งผลให้อวัยวะหลักสำคัญภายในทั้ง ๕ ทำงานไม่ปกติ นั่นก็คือกระเทียม หัวหอม หลักเกียว กุยช่ายและใบยาสูบ”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ของแม่ค้าร้านจงจิบฮั่วอาหารเจแสดงให้เห็นว่าใน ๕ อย่างนี้ อย่างที่หนึ่งคือกระเทียม ทั้งหัวกระเทียม ต้นกระเทียม ส่งผลกระทบต่อธาตุไฟของร่างกาย แม้ว่ากระเทียมจะมีสารที่ช่วยลดคอเลสเตอรอล แต่กระเทียมมีความระคายเคืองสูง อาจไปทำลายการทำงานของหัวใจได้ ผู้เป็นโรคกระเพาะอาหาร หรือโรคตับ ไม่ควรรับประทานมาก อย่างที่สองคือ หัวหอม รวมไปถึงต้นหอม ใบหอม หอมแดง หอมขาว หอมหัวใหญ่ ซึ่งตามหลักการแพทย์โบราณของจีนเชื่อว่า หัวหอม จะกระทบกระเทือนต่อธาตุน้ำในร่างกาย และไปทำลายการทำงานของไตได้ แม้ว่าหอมแดงจะมีฤทธิ์ช่วยขับลม แก้ท้องอืด แก้ปวดประจำเดือน แต่ไม่ควรบริโภคมากเกินไป เพราะอาจทำให้เกิดอาการหลง ๆ ลืม ๆ ได้ง่าย รวมทั้งนัยน์ตาพร่ามัว มีกลิ่นตัว อย่างที่สามคือ หลักเกียว หรือที่รู้จักว่ากระเทียมโทนจีน ลักษณะคล้ายหัวกระเทียมที่พบเห็นทั่วไป แต่จะมีขนาดเล็กและยาวกว่า ในทางการแพทย์ของจีนเชื่อว่า หลักเกียว ส่งผลกระทบกระเทือนต่อธาตุดินในร่างกาย และไปทำลายการทำงานของม้าม อย่างที่สี่ คือ กุยช่าย เชื่อกันว่า กุยช่าย จะไปกระทบกระเทือนต่อธาตุไม้ในร่างกาย และทำลายการทำงานของตับ อย่างที่ห้าคือ ใบยาสูบ ไม่ว่าจะป็นยาเส้น บุหรี่ ของเสพติดมีเมฆอะไรต่าง ๆ จะส่งผลกระทบกระเทือนต่อธาตุโลหะในร่างกาย และทำงานการทำงานของปอด ยังสิ่งทั้ง ๕ อย่างนี้เป็นผักจริง ๆ แต่ว่ากินพวก ๕ อย่างนี้จะทำให้สุขภาพร่างกายไม่ดี จึงไม่ยอมรับเป็นส่วนผสมของอาหารเจ

แม้ว่าอาหารเจเป็นอาหารที่ไม่มีเนื้อสัตว์แต่อาหารเจก็มีหลาย ๆ ชนิดให้เลือก ทุกคนอาจจะมีค่านิยมในการกินเจที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคนกินเจในย่านเยาวราชจำนวน ๕๐ คน เพื่อศึกษาอาหารเจที่นิยมกินในย่านเยาวราช ดังต่อไปนี้

ภาสกร วงศ์คนาสิน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอาหารเจที่นิยมกินว่า

“ปกติ ผมชอบกินอาหารที่ทำจากแป้ง กินกล้วยเตี๋ยว ถั่ว ผักต่าง ๆ และกินผลไม้ กินทุกอย่างที่เป็นอาหารเจก็พอ ตัวเองชอบกินของที่ทำจากถั่วเหลืองมากที่สุด เช่น เต้าหู้ ชอบกินของประเภทนี้ทุกวัน กินมานานก็ไม่รู้สึกเบื่อมาก”

สภัทรา โสภณสิทธิกุล (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอาหารเจที่นิยมกินว่า

“ดิฉันกินผัก ผักอะไรก็ได้ แล้วแต่ และกินพวกที่ทำจากถั่ว
เหลือง ชอบกินเต้าหู้ ยูบาซี”

จากตัวอย่างข้างต้นที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงอาหารเจที่พวกเขานิยมกินส่วนใหญ่เป็นผักชนิดต่าง ๆ และ อาหารที่ทำมาจากถั่วเหลือง และพวกเขาชอบกินเต้าหู้ เหลืองเป็นวัตถุดิบที่สามารถมาทำเป็นอาหารได้หลาย ๆ อย่าง เช่น เต้าหู้ก้อน เต้าหู้ยี่ ยูบาซี เป็นต้น

อิสริย์ พยัคฆ์กุล (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอาหารเจที่นิยมกินว่า

“เพราะว่าเมื่อก่อนดิฉันได้กินเนื้อสัตว์มา บางทีก็ยังไม่มีความ
อยากอยู่ แต่เพราะว่าอาหารเจบางอย่างก็ทำออกมาเหมือนเนื้อสัตว์
เช่น ลูกชิ้นที่ทำจากแป้ง บางอย่างทำเป็นรูปเนื้อหมูแดง กุ้ง ต่าง ๆ
หลาย ๆ อย่าง ปกติฉันก็ยังชอบทานอาหารเจและ ไม่ได้มีความ
อยากจะทานเนื้อสัตว์ เพราะอยากจะช่วยเหลือชีวิตสัตว์ ผักไม่ค่อย
ชอบกินมาก แต่เต้าหู้ก็พอได้”

จากตัวอย่างที่ผู้ให้สัมภาษณ์ข้างต้นกล่าวถึงอาหารเจที่เขาอยากกินคือพวกอาหารที่ทำเหมือนเนื้อสัตว์ เพราะว่าเขาเพิ่งกินเจมาไม่นาน ยังมีความอยากกินเนื้อสัตว์อยู่ จึงชอบกินอาหารที่ เหมือนเนื้อสัตว์มากกว่า เขาไม่ค่อยชอบกินผัก แสดงให้เห็นว่าเมื่อก่อน เขาอาจจะเป็นคนชอบกินเนื้อมาก แต่ปัจจุบันนี้เขารู้สึกว่าการกินเนื้อสัตว์เป็นบาป เลยเลิกกินเนื้อสัตว์กลายเป็นเลือกกินอาหารเจแต่เป็นอาหารที่ทำเป็นรูปร่างเหมือนเนื้อสัตว์ การที่เขาเริ่มกินเจก็แสดงให้เห็นว่าอย่างน้อยเขาก็มีจิตใจดีและ ละเว้นการฆ่าสัตว์ มีความเชื่อเรื่องบาปกรรม

ไพลิน วงษาภา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอาหารเจที่นิยมกินว่า

“ดิฉันชอบกินเต้าหู้ อาหารที่ประกอบด้วยผัก กินผลไม้ ชอบ
กินผักธรรมชาติมาก ๆ อร่อยดี”

ฉันทวรรณ อินทะนา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอาหารเจที่นิยมกินว่า

“ปกติกินอะไรก็ได้ เพราะว่าอาหารเจทุกอย่างก็ทำมาจากของที่เป็นผักที่มนุษย์ปลูกขึ้นมา เป็นอาหารที่ทำมาจากสิ่งที่มีชีวิตแต่ไม่มีวิญญาณอยู่แล้ว ดิฉันก็เป็นคนกินง่าย ๆ แต่ชอบกินผักมากที่สุด”

หยาวหวงเต๋อ (姚鸿德) (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอาหารที่นิยมกินว่า

“ผมชอบกินผัก ผักดอง น้ำพริก ฟักทอง ก็ชอบกินเต้าหู้ น้ำเต้าหู้ แต่ชอบผักมากที่สุด”

จากตัวอย่างที่ข้างต้นที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงอาหารที่เขาชอบกินส่วนมากคือผัก เพราะว่าพวกเขาชอบกินผักมากที่สุด กินผักช่วยย่อยง่าย ๆ มีวิตามินมากมาย

อาหารเจจะไม่เหมือนอาหารปกติที่มีเนื้อสัตว์ แต่ก็สามารถทำได้หลายอย่าง และทำได้อร่อยด้วย ทุกคนก็กินได้ ส่วนประกอบก็ง่าย ๆ ทุกคนที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ก็ชอบการกินผัก ถั่ว เต้าหู้ แป้ง หรือเป็นสิ่งที่ทำจากถั่ว เช่น เต้าหู้ น้ำเต้าหู้ อาหารที่ทำจากแป้งต่าง ๆ น้ำพริก แม้ว่าที่เรายกตัวอย่างออกมาจะไม่มาก แต่ในปัจจุบันนี้ มีอาหารเจให้เลือกเป็นจำนวนมาก เพียงแต่ผักก็มีหลายประเภทคนที่กินเจจึงไม่ต้องเป็นห่วงเรื่องอาหารเจว่าจะมีจำนวนไม่พอแต่ขึ้นอยู่กับคนชอบเท่านั้น และอาหารเจที่นิยมในย่านเยาวราชคือ ผัก เต้าหู้ และถั่ว โปรตีนเกษตร

๓.๒.๓ วิธีการทำอาหารเจ

ปัจจุบันนี้ อาหารเจได้เผยแพร่ทั่วไปในประเทศไทย ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่เคยกินอาหารเจ ในกลุ่มคนกินอาหารเจเป็นประจำ ส่วนใหญ่ก็ทำอาหารเจรับประทานเองได้ และช่วงเวลานี้ อาหารเจเป็นอาหารที่นิยมในประเทศไทยมีที่สอนทำอาหารเจหลาย ๆ แห่งในกรุงเทพฯ ถึงวันเทศกาลการกินเจยังมีการโห่การปรุงอาหารเจและจัดนิทรรศการอาหารเจในย่านเยาวราช ทุกคนได้รับความรู้และวิธีการทำอาหารเจจากการสอนทำอาหารเจในย่านเยาวราช

ตามคำเล่าของ วรณา จึงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) แม่ค้าร้านจงจิ๊บฮั่วอาหารเจ ๑๗๕ ได้เล่าว่า

“ข้าวผัดเจ ผัดหมีเจ เต้าหู้อบพริกเกลือ ฯลฯ ในร้าน ลูกค้าชอบกินมากแล้วก็ผัดง่าย ๆ วัตถุดิบก็หาซื้อได้ง่าย”

ตามคำเล่าของ สุภาณี เจ็โหว (๒๙ กันยายน ๒๕๕๗ : สัมภาษณ์) แม่ค้าร้านเจ็โหว ได้เล่าว่า

“อาหารเจก็เหมือนอาหารทั่วไป ผัดง่าย ๆ ใคร ๆ ก็ทำได้ ใส่น้ำมันเจ วัตถุดิบเจ แล้วผัดเหมือนปกติธรรมดา”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ของ แม่ค้าร้านจงจิ๊บฮั่วอาหารเจแสดงให้เห็นว่า ข้าวผัดเจ ผัดหมีเจ เต้าหู้อบพริกเกลือ ทำง่าย ๆ ลูกค้าชอบกินเสมอ ในร้านจงจิ๊บฮั่วอาหารเจได้เห็นแม่ค้าทำให้ลูกค้าหลายคน แม่ค้าบอกว่าผัดข้าวผัดเจต้องมีแครอท ข้าวสวย ถั่วฝักยาว เต้าหู้เหลือง รู้สึกว่าใช้วัตถุดิบแบบนี้มีประโยชน์ต่อสุขภาพ เช่น แครอทมีวิตามิน C และถั่วฝักยาวสามารถล้างสิ่งสกปรกออกจากร่างกาย ต่อไปถึงผัดหมีเจ วัตถุดิบมีหมีเหลือง เห็ดฟาง ถั่วงอก หมีเหลืองกินแล้วไม่อ้วน เห็ดฟางรับประทานแล้วไม่มีโรค ถั่วงอกช่วยระบบการย่อย

แม่ค้ายังอธิบายให้เข้าใจอีกว่าข้าวผัดเจและผัดหมี่เจมีวิธีการทำอย่างไร ทำข้าวผัดเจเริ่มต้นทำใส่น้ำมันพืชลงในกระทะแล้วนำเห็ดหอมที่หั่นแล้วลงไปผัดจนเริ่มเหลือง ปรงรสด้วยซีอิ๊วขาวแล้วตักขึ้นพักไว้ ใส่น้ำมัน ตั้งไฟให้ร้อน ใส่ข้าวลงผัด ตามด้วยเต้าหู้เหลือง ถั่วฝักยาว แครอท และเห็ดหอมที่ผัดไว้เรียบร้อยแล้ว ผัดส่วนผสมทั้งหมดให้เข้ากันได้แล้ว รู้สึกว่าทำแบบนี้ประหยัดเวลา วิธีการทำ ไม่ว่าจะคนที่ทำเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ก็ทำได้ง่าย ๆ

ถ้ากล่าวถึงประเพณีการกินเจ เราจะสงสัยว่าทำไมต้องมีอาหารเจ อาหารเจต่างกับบอาหารปกติอย่างไร ต้องมีข้อห้ามอะไร ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๐ คน เพื่อศึกษาข้อห้ามในการกินเจของคนกินเจบนถนนเยาวราช ดังต่อไปนี้

จักกี้ อินทรานวงษ์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อห้ามในการกินเจว่า

“ไม่กินสัตว์ ไม่กินอาหารรสจัด ไม่กินอาหารที่มีไขมันสัตว์”

สภัทรา โสภณสิทธิกุล (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อห้ามในการกินเจว่า

“ดิฉันไม่กินอาหารที่มีรสจัด ของคาว ไม่กินกระเทียม ไม่กินอาหารสัตว์แม้แต่ชนิดใด”

ภาสกร วงศ์คนาสิน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อห้ามในการกินเจว่า

“ผมไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ถือกี๊ส งดผัก ๕ ชนิด เป็นผักฉุนหรือผักที่มีกลิ่นแรง มีกระเทียม หัวหอม หลักเกียว ใบยาสูบและกุ่มขี้เหล็ก”

ธัญธรณ์ อินทนา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อห้ามในการกินเจว่า

“ตั้งแต่เกิดมา ที่บ้านเราก็ไม่เคยกินอาหารเนื้อสัตว์ และบ้านเราก็ไม่ฆ่าสัตว์ อาหารที่ดีฉันเคยกินที่ตลาดก็มีขายกันเยอะแยะและของห้ามกินคือ กระเทียม หัวหอม”

จากตัวอย่างข้างต้นที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงข้อห้ามการกินเจส่วนมากเป็นอาหารที่ทำมาจากเนื้อสัตว์ แสดงให้เห็นว่าในการกินเจ ห้ามกินเนื้อสัตว์และไม่ฆ่าสัตว์ ไม่กินกระเทียม หัวหอมเป็นต้นที่เป็นผักฉุน ผักที่มีกลิ่นแรง และอาหารรสจัด

ภาพที่ ๔ ผักฉุนทั้ง ๕ ประเภทที่ให้โทษต่ออวัยวะหลักภายใน

ที่มา: เครื่องดื่มสูตรพิเศษต้อนรับเทศกาลกินเจ. ๒๙ กันยายน ๒๕๕๗ : ออนไลน์

ในเรื่อง เสริมมงคลชีวิตด้วยการกินเจและความกตัญญู (๒๕๔๙: ๑๘) ได้กล่าวถึงคุณค่าประโยชน์จากการรับประทานอาหารเจ ดังตัวอย่าง

“อาหารเจเป็นอาหารที่ปรุงโดยปราศจากเนื้อสัตว์รวมทั้งไม่มีส่วนประกอบอื่นใด ที่นำมาจากสัตว์ทุกประเภทและที่สำคัญอาหารเจงดเว้นการปรุงการเสฟพืชผักฉุน ๕ ประเภทอันได้แก่ กระเทียม หัวหอม หลักเกียว กุฉ่าย ใบยาสูบ”

จากตัวอย่างในเรื่อง เสริมมงคลชีวิตด้วยการกินเจและความกตัญญู นี้ได้แสดงให้เห็นว่าอาหาร ๕ ประเภทนี้เป็นผักที่มีรสหนัก มีกลิ่นเหม็นคาวรุนแรง ทั้ง ๕ อย่างนี้ถึงแม้ว่าเป็นผักแท้จริงแต่ก็เป็นพืชที่ทำลายพลังธาตุเหมือนกัน แล้วทั้ง ๕ อย่างไม่เป็นอาหารเจด้วย

ต่อไปเตชิต ศีลวงษ์เสรี (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อห้ามในการกินเจว่า

“ต้องการใส่ชุดสีขาว เทศกาลการกินเจจะมีความเชื่อกันว่ากินเจในเทศกาลต้องการแต่งกายสะอาดและใส่ชุดสีขาวด้วย”

ทิพย์วารีย์ สร้อยคำ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อห้ามในการกินเจว่า

“คำพูดที่พูดออกต้องสะอาดด้วย ไม่พูดเท็จ ไม่พูดุญแจ”

สุภาณี เจ็โอว (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อห้ามในการกินเจว่า

“ห้ามดับตะเกียงทั้ง ๙ ดวง ในเทศกาลกินเจมีตำนานเชื่อว่าต้องจุดไว้ทั้งกลางวันและกลางคืนจนตลอดงานทีเดียว ถ้าดับโคมไฟ

ดวงใดดวงหนึ่ง ก็จะต้องไม่เป็นสิริมงคลและไม่ครบถ้วนพิธีการกิน
เจ”

จากตัวอย่างที่ข้างต้นที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงข้อห้ามที่เกี่ยวกับตำนานของพิธีเทศกาลการกินเจ จากสัมภาษณ์เราได้รู้ว่าในเทศกาลกินเจต้องใส่ชุดสีขาว ต้องจุดตะเกียงทั้ง ๙ ดวงไว้ทั้งกลางวันและกลางคืนจนตลอดงานที่เดียวห้ามดับไฟดวงใดดวงหนึ่ง

๓.๒.๔ ความเชื่อและข้อห้ามในการกินเจ

ปัจจุบันการกินเจดูจะเป็นที่นิยมของคนบางกลุ่ม คนรุ่นเก่ามีความเชื่อว่าการถือศีลกินเจจะมีผลลดเคราะห์กรรมต่าง ๆ และกินเพื่อสุขภาพ อาหารเจเป็นอาหารประเภทชีวิต เมื่อกินติดต่อกันไปช่วงเวลาหนึ่งจะทำให้ร่างกายเกิดการปรับตัวให้อยู่ในสภาวะสมดุล สามารถขับพิษของเสียต่าง ๆ ออกจากร่างกายได้ ปรับระบบการไหลเวียนของโลหิต ระบบทางเดินอาหารให้มีเสถียรภาพนอกจากนั้นการกินเจยังกินด้วยจิตเมตตาเนื่องจากอาหารที่เรากินอยู่ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วยเลือดเนื้อของสรรพสัตว์ ผู้มีจิตเมตตา มีคุณธรรมและมีจิตสำนึกอันดีงามย่อมไม่อาจกินเลือดเนื้อของสัตว์เหล่านั้นได้จิตใจและสัตว์และที่สำคัญมีความรักตัวกลัวตายเช่นเดียวกับคนเรา

ลูกค้า อาถัสนรา ธรรมขันตี (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“กินอาหารเจไม่ใช่ว่าอาหารเจอร่อยหรือสามารถบำรุงร่างกาย
ได้มากกว่าอาหารประเภทเนื้อสัตว์ แต่เรื่องการกินเจยังเกี่ยวกับฆ่า
สัตว์”

ลูกค้า สุภัทรา โสภณสิทธิกุล (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“จากเด็กเราก็ได้เรียนรู้ว่าเราต้องพยายามดูแลสัตว์ เพราะ
มนุษยชาติกับสัตว์เป็นเพื่อนกัน อยู่รวมโลกกัน แล้วทำไมต้องกิน
สัตว์”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ของลูกค้าสองคนนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีความเชื่อเข้าใจเรื่องการงดเว้นการฆ่าสัตว์อย่างลึกซึ้งยิ่งย้อมตระหนักว่า การกินเนื้อสัตว์ซึ่งอาศัยการฆ่าเพื่อเอาเลือดเนื้อผู้อื่นมาเป็นของเราเป็นการสร้างกรรม แม้ว่าจะไม่ได้เป็นผู้ลงมือฆ่าเองก็ตามการซื้อจากผู้อื่นก็เหมือนกับเป็นการจ้างฆ่าเพราะถ้าไม่มีคนกินก็ไม่มีคนฆ่ามาขาย กรรมที่สร้างนี้จะติดตามสนองเราในไม่ช้าทำให้สุขภาพร่างกายอายุขัยของเราสั้นลงเป็นบ่อเกิดของโรคภัยไข้เจ็บ

๓.๒.๕ การเข้าร่วมเทศกาลการกินเจ

ย่างเข้าเดือน ๙ ของทุกปี เราจะเห็นตามร้านอาหารทั่วไปปักธงสีเหลืองเต็มไปหมด นั่นหมายถึงการได้เริ่ม เข้าสู่เทศกาลกินเจของชาวจีนที่ได้บวรนาตนาจะงดอาหารที่มีเนื้อสัตว์พร้อมทั้งการถือศีลทำบุญทำทานเป็นเวลา ๙-๑๐ วัน เพื่อเป็นการชำระทั้งร่างกายและจิตใจให้บริสุทธิ์ เทศกาลการกินเจได้กำหนดเอาวันตามจันทรคติ คือ เริ่มตั้งแต่ ๑ ค่ำถึง ๙ ค่ำเดือน ๙ รวม ๙ วัน ๙ ค่ำนับตาม

ปฏิทินจีน ซึ่งจะตรงกับเดือนตุลาคม ในช่วงเวลาเทศกาลการกินเจ ประชาชนทั้งหลายจะพร้อมใจกัน
 สมาทานศีล งดรับประทานเนื้อสัตว์และผักที่มีกลิ่นฉุน ๕ ชนิดถือนุ่งขาวห่มขาวเพื่อเข้าร่วมประกอบ
 พิธีกรรมทางศาสนาตามวัดวาอารามโรงเจและศาลเจ้าจีน

เมื่อในวันเทศกาลการกินเจ วัดมังกรกมลาวาสได้มีพิธีเทศกาลการกินเจ กำหนดการศาสนพิธี
 เทศกาลการกินเจของปี ๒๕๕๖ จัดเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๔ กำหนดการศาสนพิธีเทศกาลการกินเจของวัดมังกรกมลาวาส ปี ๒๕๕๖

กำหนดการศาสนพิธีเทศกาลการกินเจของวัดมังกรกมลาวาส ปี ๒๕๕๖ 泰历 2556 年泰京龙莲禅寺清福坛九皇盛会法事程序 วันที่ ๔-๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๖	
๔ ตุลาคม ๒๕๕๖ 农历八月三十日	
เวลา ๑๔.๐๐ น.	พิธีอัญเชิญพระนวราชาพุทธเจ้า (กิวอ้วงฮุกโจ้ว) สันนิบาตพระโพธิสัตว์ ทวยเทพธรรมบาล เสด็จสถิตมหามณฑลพิธี 演净恭迎圣驾仪式
เวลา ๑๙.๐๐ น.	พิธีเจริญพระพุทธรมนต์ทำวัตรเย็นและเวียนเทียน 暮时课颂
๕-๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๖ 农历九月初一至初九日	
เวลา ๐๔.๐๐ น.	พิธีเจริญพระพุทธรมนต์ทำวัตรเช้า 朝时课颂
เวลา ๐๙.๐๐ น.	พิธีสังฆวิชัยพระนรินทร์รายวัฒน์ชั้นสามมงคลสูตร (ปักเต้าเก็ง) 礼斗仪式
เวลา ๑๐.๐๐ น.	พิธีถวายพุทธบูชา 午供仪式
เวลา ๑๓.๐๐ น.	พิธีสังฆวิชัยพระพุทธรนาม ๓๐๐๐ พระองค์ 礼诵三千佛仪式
เวลา ๑๔.๐๐ น.	พิธีวิชัยพระสังฆธรรมปฐนชริกสูตร 礼诵普门品仪式
เวลา ๑๙.๐๐ น.	พิธีเจริญพระพุทธรมนต์ทำวัตรเย็นและเวียนเทียน 暮时课颂
พิธีกรรมสำคัญในเทศกาลกินเจ 九皇盛会重要法事程序	
๗ ตุลาคม ๒๕๕๖	
เวลา ๐๕.๐๐ น.	ประกอบพิธีถวายพุทธบูชา 早供仪式
๗ ตุลาคม ๒๕๕๖	
เวลา ๐๘.๐๐ น.	พิธีบูชาดาวนพเคราะห์ 九月初五日 上午八时正 赞星植福仪式

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

กำหนดการศาสนพิธีเทศกาลการกินเจของวัดมังกรกมลาวาส ปี ๒๕๕๖ 泰历 2556 年泰京龙莲禅寺清福坛九皇盛会法事程序 วันที่ ๔-๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๖	
๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๖	
เวลา ๐๕.๐๐ น.	ประกอบพิธีถวายพุทธบูชา 早供仪式
เวลา ๐๕.๓๐ น.	พิธีลอยกระทง-ปล่อยสัตว์เสริมบุญบารมี 九月初六日 下午三时半 放水灯, 放生仪式
๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๖	
เวลา ๑๒.๓๐ น.	พิธีโยคะตันตระมมหาทาน 九月初七日 中午十二时半 瑜伽棧口施幽仪式
๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๖	
เวลา ๒๒.๐๐ น.	ประกอบพิธีถวายพุทธบูชา 早供仪式
เวลา ๒๓.๐๐ น.	พิธีบูชา ๒๔ เทพธรรมบาล (กัณฑ์เทียน) 九月初八日 晚上十一时正 供诸天仪式
๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๖	
เวลา ๐๘.๐๐ น.	พิธีส่งเสด็จพระนวราชาพุทธเจ้า (กัณฑ์อัฐกัจจิว) 九月初十日 上午八时半 恭送圣驾仪式

จากตารางของกำหนดการศาสนพิธีเทศกาลการกินเจของวัดมังกรกมลาวาส ปี ๒๕๕๖ ได้แสดงให้เห็นว่าพิธีเทศกาลการกินเจนั้นยิ่งใหญ่ ผู้มีจิตศรัทธาต้องการร่วมพิธีการดำเนินการในวันเทศกาลการกินเจกัน

ในหนังสือเรื่อง เทศกาลกินเจในเดือนเก้าและปีตุมาตานั้นตคุณพุทธกตเวทีตาสูต (๒๕๕๑ : ๕๕) ได้กล่าวถึงพิธีกินเจตามวัดที่นับถือพุทธศาสนามหายาน ดังตัวอย่าง

“พิธีกินเจตามวัดที่นับถือพุทธศาสนามหายาน จะขอกว่าเฉพาะที่วัดโพธิ์แมนคุณาราม ซึ่งปัจจุบันเป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย พิธีกินเจของทางวัดไม่มีพิธีกรรมที่สลับซับซ้อน โดยทางวัดจะเริ่มจัดพิธีกินเจตั้งวันสุดท้ายของเดือน ๘ ไปจนถึงตอนค่ำของวัน ๙ ค่ำ เดือน ๙ ตามปฏิทินจันทรคติจีน ณ วิหารพระกวนอินโพธิสัตว์ในวันแรกของเทศกาล พระสงฆ์จะเจริญพระพุทธมนต์เปิดมณฑลพิธีอัญเชิญพระพุทธเจ้าในอดีตกาล ๗ พระองค์ และพระโพธิสัตว์อีก ๒ พระองค์ มาเป็นประธานในพิธีกินเจ และตลอดช่วงเทศกาลจะมีพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เป็นน

ระยะ ๆ พระสูตรที่ใช้ในการสวด เช่น อติตพุทธอุตรตารานิรันตราย
จिरายุอายุวัฒนวิเศษสูตร สหัทพุทธนามสูตร เป็นต้น นอกจากนี้ใน
วันสุดท้ายของเทศกาล ทางวัดยังได้จัดพิธีโยคเปรตพลีเพื่ออุทิศส่วน
กุศลแก่ดวงวิญญาณไร้ญาติทั้งหลายด้วย”

จากตัวอย่างของเรื่อง เทศกาลกินเจในเดือนเก้าและปีต่อมาอนันตคุณพุทธทศเวทิตาสสูตร
แสดงให้เห็นว่า พิธีกรรมของเทศกาลกินเจตามวัดโพธิ์แมนคุณารามเป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์
จีนนิกายในประเทศไทย พิธีกรรมในวัดโพธิ์แมนคุณารามเป็นพิธีกรรมการกินเจยิ่งใหญ่และส่งผล
กระทบต่อทั้งกรุงเทพฯ

ความหลากหลายของพิธีกรรมในเทศกาลการกินเจของแต่ละกลุ่มโรงเจและแต่ละวัดจีนทราบ
ได้จากคำบอกเล่าของลูกค้ำกินเจ คุณัญญา รัชฎาย (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“พิธีกรรมเทศกาลการกินเจเยอะมาก ทุกวัดมีด้วย ไปชมพิธี
เทศกาลการกินเจต้องการไปชมที่วัดจีน ในย่านเยาวราชมีวัดจีน ๓
วัดคือวัดมังกรกมลาวาส วัดทิพยวารีวิหารและวัดบำเพ็ญจีนพรต ๓
วัดนี้จะมีพิธีเทศกาลการกินเจทุกปีทุกเทศกาล หากเป็นวันเทศกาล
สำคัญยังเปิดโรงเจให้คนเข้ามากินเจด้วย”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ของลูกค้ำกินเจคุณัญญา รัชฎายแสดงให้เห็นว่าพิธีเทศกาลการกิน
เจในย่านเยาวราชเกิดขึ้นที่วัดจีน แล้วสัมภาษณ์กันยังได้รู้ว่าวัดมังกรกมลาวาสเป็นวัดที่มีชื่อเสียงที่สุด
ในย่านเยาวราช ตั้งอยู่บนถนนเจริญกรุง อยู่ระหว่างซอยเจริญกรุง ๑๙ และ ๒๑ ทำเลดีคนเข้าไปทำบุญ
เยอะทุกวัน

สิ่งที่ปฏิบัติในเทศกาลการกินเจตามคำเล่าของลูกค้ำสญามาสา บุญจันทุน (๓๐ ธันวาคม
๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“พิธีในเทศกาลการกินเจเราต้องการ

๑. ขำระร่างกายให้สะอาดตลอดช่วงเทศกาลการกินเจ
๒. ทำความสะอาดเครื่องครัวและแยกใช้คนละส่วนกับผู้ที่ไม่ได้ถือศีลกินเจ
๓. ควรสวมชุดขาวตลอดช่วงเทศกาลการกินเจ
๔. ประพฤติตนดีทั้งกายและใจ
๕. ห้ามบริโภคเนื้อสัตว์
๖. ห้ามมีเพศสัมพันธ์ในช่วงเทศกาลการกินเจ
๗. ห้ามดื่มสุราและของมีเมา
๘. ผู้ที่อยู่ระหว่างไว้ทุกข์ไม่ควรร่วมช่วงเทศกาลการกินเจ
๙. หญิงมีครรภ์ไม่ควรดูพิธีกรรมใด ๆ ในช่วงเทศกาลการกินเจ
๑๐. หญิงมีประจำเดือนไม่ควรร่วมพิธีกรรมใด ๆ ในช่วงเทศกาลการกินเจ”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ของลูกค้าแสดงให้เห็นว่า ชำระร่างกายให้สะอาดตลอดช่วงเทศกาลการกินเจ เพราะในช่วงเทศกาลการกินเจเป็นวันเฉลิมฉลองของพระพุทธเจ้า ต้องการทำให้ร่างกายสะอาดไปเคารพพระพุทธเจ้า คนกินเจทำความสะอาดเครื่องครัวและแยกใช้คนละส่วนกับผู้ที่ไม่ได้ถือศีลกินเจ เพราะช่วงเทศกาลการกินเจเป็นวันที่ถือศีลกินเจ ห้ามฆ่าสัตว์และควรสวมชุดขาวตลอดช่วงเทศกาลการกินเจ เพราะภาพพจน์ของเทศกาลการกินเจ คือ คราบขาวสะอาดและไม่มีจุดต่างพร้อยแล้วประพฤติตัวดี ทั้งกายและใจ การถือศีลกินเจห้ามบริโภคเนื้อสัตว์และห้ามดื่มสุรา ของมีเงินเมา ห้ามมีเพศสัมพันธ์ในช่วงเทศกาลการกินเจเพราะเป็นวันเฉลิมฉลองของพระพุทธเจ้าที่มีความศักดิ์สิทธิ์ จึงห้ามมีเพศสัมพันธ์ ผู้ที่อยู่ระหว่างไว้ทุกข์ไม่ควรร่วมช่วงเทศกาลการกินเจ คนที่ไว้ทุกข์เป็นเรื่องไม่ดี หญิงมีครรภ์และหญิงมีประจำเดือนไม่ควรร่วมพิธีกรรมใด ๆ ในช่วงเทศกาลการกินเจ จะทำให้สีขาวยืดไปด้วยมลพิษเป็นเรื่องไม่ดี

เมื่อพิธีเทศกาลการกินเจเสร็จ คนที่มาเที่ยวเทศกาลการกินเจก็ไปกินเจด้วย ดังการสัมภาษณ์ในเทศกาลการกินเจ ดังนี้

ลูกค้า จักธิ อินทรานุกรษ์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“กินเจประจำวัน วันนี้มาเที่ยวกับครอบครัว เทศกาลการกินเจเป็นวันเทศกาลที่สำคัญของกลุ่มคนกินเจ ก็เหมือนปีใหม่ทุกคนเข้ามากินเจกัน เกี่ยวกันและทำพิธีกัน กินเจทำให้พวกเราสุขภาพ ก็ทำให้พวกคนกินเจได้ออกภาพกัน ช่วยกันเหมือนพี่น้องกัน แล้วรักกัน”

ลูกค้า เอมอร ชัยนคร (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“มาเที่ยวเทศกาลการกินเจ เพราะในวันเทศกาลการกินเจมีอาหารเจอร่อยเต็มทั้งถนนสองฝ่ายและมีกิจกรรมกินเจด้วย คึกคักมาก คนกินเจมาได้และคนที่ไม่ใช่กินเจก็มาได้ เราได้แสดงความกินเจให้รู้ให้ยอมรับ อาหารเจอร่อย สุขภาพดี”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ของลูกค้ากินอาหารเจในช่วงเทศกาลการกินเจแสดงให้เห็นว่าเทศกาลการกินเจเป็นวันเทศกาลที่สำคัญของประเทศไทย ชุมชนทุกคนยอมรับและสืบทอดต่อไป ในวันเทศกาลการกินเจไม่ว่าเป็นคนท่องเที่ยวและคนไทยก็ชอบเข้าร่วมกัน ชุมชนส่วนใหญ่ชอบมาชมกิจกรรมการกินเจ ยังมีบางคนชอบมากินเจในช่วงเทศกาลการกินเจเพราะมีบรรยากาศที่กินเจด้วยรู้สึกเทศกาลการกินเจเป็นเทศกาลที่สำคัญ มีผลต่อชุมชนสังคมและการท่องเที่ยว

ตามคำเล่าของ สร้อยนารี จิงวิสิฐธุน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) แม่ค้าร้านจงจิบฮั่วอาหารเจ ๑๗๑ ได้เล่าว่า

“ร้านเราขายดีที่สุดเป็นวันเทศกาลการกินเจทุกปี บนถนน
เยาวราชมีกิจกรรม มีนิทรรศการของอาหารเจและโชว์ที่ทำอาหาร
เจ คนที่มากินอาหารเจส่วนใหญ่เป็นคนแก่และคนไทยเชื้อสายจีน”

ตามคำเล่าของ วรณา จึงวิสิฐธุน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) แม่ค้าร้านมังสวิรัตได้
เล่าว่า

“วันปกติก็ขายได้ดี อาหารเจขายหมดทุกวัน แต่ในช่วงเทศกาล
การกินเจ ๑๐ วันนี้จะยุ่งกว่าวันปกติ คนกินเจเยอะมาก ๆ มาชมพิธี
เทศกาลการกินเจ มาเที่ยวกันครอบครัวและเพื่อน ๆ เราทำงาน
ตั้งแต่เช้าเปิดร้านถึงเย็นปิดร้าน ยุ่งมากไม่มีใครได้พักผ่อน อาหารเจ
ขายดีที่สุด”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ของแม่ค้าร้านอาหารเจแสดงให้เห็นว่าวันเทศกาลการกินเจเป็นวัน
สำคัญของประเทศไทย ในช่วงเทศกาลการกินเจประชาชนส่วนใหญ่ชอบไปเที่ยวถนนเยาวราช ร้าน
จกจิบฮั่วอาหารเจขายดีได้เพราะเป็นร้านเก่าแก่และมีชื่อเสียงบนถนนเยาวราช ลูกค้าส่วนใหญ่เป็น
ลูกค้าประจำ ถึงวันเทศกาลการกินเจก็พาลูกค้าใหม่มากินด้วย ส่วนคนที่กินอาหารเจส่วนใหญ่เป็นคน
แก่ ส่วนคนวัยรุ่นชอบมาดูโชว์ของการกินเจ แต่ไม่ชอบกินเจเพราะรู้สึกว่าการกินเจส่วนใหญ่เป็น
ประเพณีสมัยเก่า สมัยใหม่นี้คนวัยรุ่นที่กินเจส่วนใหญ่กินตามครอบครัวไม่มีความเชื่ออะไรเกี่ยวกับการ
กินเจ นี่คือนโยบายของการกินเจเนื่องจากวัยรุ่นไม่ชอบกินเจที่กินเจมีแต่คนแก่ การสืบทอดต่อไปคงยาก
แต่ โชคดีที่คนวัยรุ่นยังชอบมาเล่นกิจกรรมและดูนิทรรศการกินเจ ซึ่งอาจทำให้คนวัยรุ่นได้เข้าใจ
วัฒนธรรมของเทศกาลการกินเจ ได้ใส่ใจในเรื่องนี้ แล้ววัฒนธรรมการกินเจอาจเผยแพร่จากวัยรุ่นใน
ระหว่างกันและกัน

๓.๓. วิถีชีวิตของการกินเจเป็นกิจวัตรประจำวันของผู้คนบางกลุ่มในย่านเยาวราช

ผู้วิจัยศึกษา วิถีชีวิตการกินเจของคนกินเจในย่านเยาวราชในปัจจุบัน ได้แก่เหตุผลที่คนต้อง
กินเจ วันที่กินเจ สิ่งที่น่ามาประกอบอาหารเจ ข้อห้ามของการกินเจ ลักษณะของการกินเจ และการ
เข้าร่วมเทศกาลกินเจ

๓.๓.๑ เหตุผลในการกินเจ

จากข้อมูลสัมภาษณ์ของคนกินเจในย่านเยาวราชเรารู้ว่าคนกินเจมีส่วนใหญ่กินเพื่อสุขภาพ
ที่ดีเพื่อละเว้นจากการทำบาป เพื่อกินตามคนอื่นและเพื่อให้รูปร่างผอมดีและสวยงาม ข้อมูลแต่ละ
กรณีของคนให้สัมภาษณ์จักเป็นตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๕ เหตุผลในการกินเจ

เหตุผลในการกินเจ	จำนวนคน
เพื่อสุขภาพที่ดี	๓๙
เพื่อละเว้นจากการทำบาป	๑๑

จากตารางนี้แสดงให้เห็นว่าคนที่เหตุผลในการกินเจเพื่อสุขภาพที่ดีมี ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘ คนที่เหตุผลในการกินเจเพื่อละเว้นจากการทำบาปมี ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒ จากข้อมูลทำให้รู้ว่าคนกินเจส่วนใหญ่มีเหตุผลในการกินเจเพื่อสุขภาพ

๑) เพื่อสุขภาพที่ดี

การกินเจมีประโยชน์ที่ดีต่อร่างกายคือทำให้สุขภาพในดี ปัจจุบันยังมีกลุ่มคนที่กินเจเป็นจำนวนมาก และเหตุผลที่เขากินเจก็เพราะว่าอยากให้ตัวเองมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ทำให้ชีวิตมีความสุข จึงให้ความสำคัญต่อการกินเจอย่างมากโดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายจีนให้ความสำคัญต่อร่างกายของตัวเอง ผู้ศึกษาวิจัยคนกินเจในย่านเยาวราช ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๕๐ คน เพื่อศึกษาเหตุผลในการกินเจเพื่อสุขภาพที่ดี ดังต่อไปนี้

ภาสกร วงศ์คณาสิน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“เหตุผลที่ผมกินเจเพราะว่าการกินเจมีประโยชน์มากมาย เพื่อสุขภาพของผม อยากให้ร่างกายแข็งแรง”

กิตติศักดิ์ อิสลาม (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“เหตุผลที่ผมกินเจเพราะว่าการกินเจมีผลดีต่อร่างกายของมนุษย์เรา ทำให้สุขภาพแข็งแรง เพื่อสุขภาพของตัวเอง”

กมลวรรณ เทพวอยชัย (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“กินเจก็เพื่อให้ร่างกายสุขภาพดี ทำให้กระเพาะอาหารสะอาดโดยไม่เกิดโรค ถ้าคุณกินเจ คุณก็จะรู้สึกสบาย เพราะอาหารเจเป็นอาหารธรรมชาติ”

ฐิติพร ชูสกุล (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“อาหารเจเป็นอาหารแบบสุขภาพ กินเจเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วย”

สุภาณี เจ็โอว (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) แม่ค้าของร้านอาหารเจได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“อาหารเจจริง ๆ จะช่วยให้ร่างกายมีสุขภาพดี เรากินเจและเปิดร้านอาหารเจมานานแล้ว ไม่ค่อยป่วย”

จากตัวอย่างข้างต้นที่กล่าวถึงเหตุผลในการกินเจแสดงให้เห็นว่า เหตุผลที่พวกเขาอยากกินเจเพราะว่าการกินเจมีผลประโยชน์ที่ดีต่อร่างกาย สามารถทำให้ร่างกายสุขภาพให้แข็งแรงได้ และก็แสดงให้เห็นว่า เขาเห็นความสำคัญต่อสุขภาพร่างกายมาก

จ๊กอี อินทรานวรงค์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“เหตุผลที่ฉันกินเจเพราะว่าการกินเจทำให้อาหารง่ายขึ้น”

สุราณี สิทธิโชค (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“เหตุผลที่ดีฉันกินเจเพราะว่าการกินเจทำให้กินแล้วสุขภาพดี ระบบขับถ่ายดี”

จากตัวอย่างข้างต้นที่กล่าวมาในการกินเจสามารถแสดงให้เห็นว่า เหตุผลที่พวกเขาอยากกินเจเพราะว่าการกินเจมีผลประโยชน์ที่ดีทำให้ร่างกายสุขภาพดี แสดงให้เห็นว่าพวกเขาอยากกินเจเพราะมีสุขภาพที่ดี นอกจากนี้ได้มีสุขภาพที่ดีแล้วการกินอาหารเจยังช่วยผ่อนคลายได้ ทำให้ย่อยง่ายทำให้มีระบบขับถ่ายดี จึงรู้ว่าทำให้สบายใจทั้งร่างกายและจิตใจ

นวพร ดั่งมาต (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“เหตุผลที่ฉันกินเจเพราะว่าการกินเจทำให้สุขภาพแข็งแรง และอาหารก็ทำได้ง่าย ๆ ไม่ยุ่งยาก กินก็ง่าย ๆ และก็ทำให้มีชีวิตง่าย ๆ ชีวิตง่าย ๆ จึงรู้สึกมีความสุขง่าย ๆ”

สณมาส บุญจันทน์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“เหตุผลที่ฉันกินเจเพราะว่าการกินเจทำให้รู้สึกว่าร่ากายไม่หนัก ไม่อึดอัด ความเป็นอยู่สบาย ทำให้จิตใจไม่วุ่นวาย มีสุขภาพดี และทำให้มีสมาธิ”

เบญจวรรณ พงษ์พุ่ม (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“เหตุผลที่กินเจคือช่วยทำความสะอาดทางเดินอาหาร มีร่างกาย
แข็งแรง ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ”

จากตัวอย่างข้างต้นที่กล่าวมาเหตุผลในการกินเจสามารถแสดงให้เห็นว่าที่พวกเขาอยากกินเจ
เพราะว่าการกินเจทำให้ชีวิตง่ายขึ้น และทำให้พวกเขาใช้ชีวิตอย่างง่าย ๆ ชอบความสงบ ไม่อยาก
มีชีวิตที่ยุ่งยากไม่อยากทำให้ตัวเองไม่สบายใจ และอยากมีร่างกายสุขภาพแข็งแรง อยากได้สุขภาพและ
สุขภาพใจที่สะอาด

ดังนั้น จากตัวอย่างที่กล่าวถึงเหตุผลในการกินเจแสดงให้เห็นว่าเหตุผลที่พวกเขาอยากกินเจ
เพราะว่าการกินเจมีประโยชน์ที่ดีต่อร่างกายของมนุษย์ ทำให้ร่างกายของมนุษย์แข็งแรงและทำให้
อาหารย่อยง่าย ทำให้ร่างกายไม่อึดอัด ไม่หนัก ทำให้สบายตัวมากขึ้น และให้ความสำคัญต่อร่างกาย
โดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายจีนเห็นความสำคัญต่อสุขภาพร่างกายอย่างมาก อีกทั้งการกินเจยังทำให้มี
จิตใจมีสุขภาพที่ดีด้วย ให้มีจิตใจสงบสุข ไม่วุ่นวาย เป็นคนมองอะไรง่าย ๆ ฉะนั้นการกินเจทำให้
สุขภาพจึงเป็นเหตุผลที่คนส่วนใหญ่มักจะกินเจ

๒) เพื่อละเว้นจากการทำบาป

บางคนมีความเชื่อว่าการไม่กินเนื้อสัตว์ ก็คือไม่ต้องฆ่าสัตว์ ไม่ต้องฆ่าสัตว์ก็ได้ละเว้นจากการ
ทำบาป ซึ่งในปัจจุบันมีบางคนไม่กินเนื้อสัตว์ กินอาหารเจ เพราะไม่อยากสร้างบาปให้แก่ตัวเอง และ
ทำให้จิตใจของตัวเองไม่สบายใจ ผู้วิจัยศึกษาจากคนกินเจที่เยาวราช ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๐
คน เพื่อศึกษาเหตุผลที่การกินเจคือเพื่อละเว้นจากการทำบาป ดังต่อไปนี้

คุณัญญา รัฐกาย (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกิน
เจว่า

“เป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่อยากทำร้ายสัตว์
กินได้อยู่ได้สบายใจ”

อิสริย์ พยัตย์กุล (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกิน
เจว่า

“เหตุผลที่ดีฉันกินเจเพราะว่าดิฉันตั้งใจจะละเว้นเนื้อสัตว์ ไม่
อยากทำบาปให้แก่ตัวเอง”

หยาวหงเต๋อ (姚鸿德) (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลใน
การกินเจว่า

“เหตุผลที่ผมกินเจเพราะว่าได้เว้นจากการฆ่าสัตว์ ทำได้ตัวเอง
สบายใจต่อชีวิต”

อรญา โหมดวัฒน์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการ
กินเจว่า

“เหตุผลที่ดิฉันกินเจเพราะว่า เพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีในร่างกาย
ออกไป เพื่อความดี เพื่อไม่ฆ่าสัตว์”

จากตัวอย่างข้างต้นที่กล่าวเหตุผลในการกินเจสามารถแสดงให้เห็นว่า เหตุผลที่พวกเขาอยากกินเจ เพราะว่าการกินเจทำให้พวกเขาไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการสร้างบาปให้แก่ตัวเอง พวกเขาไม่รู้สึกรู้ว่าถ้ากินเนื้อสัตว์ ต้องฆ่าสัตว์ การฆ่าสัตว์เป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่ควรทำเป็นบาป แสดงให้เห็นว่าความเชื่อของพวกเขา คือ การฆ่าสัตว์เป็นสิ่งที่บาป ดังนั้นพวกเขาจึงหันมากินเจ

ณัฐกมล พงษ์สว่าง (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“ที่บ้านเลี้ยงสุนัขและแมวด้วย รู้สึกพวกมันน่ารักและฉลาด ก็
เหมือนเพื่อนสนิทกัน ไม่อยากกินด้วย”

มณีนววรรณ ติรวิชัย (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“เราเป็นมนุษย์ มีความคิดด้วย สัตว์ก็มีชีวิตและความคิด กิน
เนื้อสัตว์ก็เรียกว่าการฆ่า เป็นการทำความร้าย คนที่กินเนื้อสัตว์
ควรหันมาให้ความสำคัญกับพวกมันและสงสารมัน”

ไพลิน วงษาภา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“เหตุผลที่ดิฉันกินเจเพราะว่ารู้สึกว่ามันสงสารสัตว์ สัตว์ก็มี
ความรู้สึก มีชีวิตจิตใจเหมือนเรา เราก็ไม่จำเป็นต้องกินเนื้อสัตว์
การกินอาหารเจเราก็สามารถอยู่ได้แล้ว”

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เหตุผลที่พวกเขาอยากกินเจเพราะว่าการกินเจทำให้พวกเขา
รู้สึกสบายใจ ถ้ากินเนื้อสัตว์ก็ต้องฆ่าสัตว์ทำให้เขารู้สึกสงสารต่อสัตว์ เขารู้สึกว่าสัตว์ก็มีชีวิตจิตใจ มี
ความรู้สึกเหมือนมนุษย์ เราไม่ควรฆ่าเขาเพื่อสนองความต้องการของเรา การที่คนเหล่านี้กล่าวมา ก็
แสดงให้เห็นว่าพวกเขาเป็นคนที่มึนใจดีเป็นคนมีน้ำใจ ก็สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีน้ำใจไม่ชอบฆ่าสิ่ง
ที่มีชีวิตจิตใจจึงทำให้คนไทยชอบการทำบุญ

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เหตุผลที่พวกเขาอยากกินเจเพราะว่าการกินเจทำให้รู้สึกได้
รักษาสัตว์ที่มีชีวิตที่มีวิญญาณ เพราะว่าสัตว์ก็มีความรู้สึกเหมือนมนุษย์เราทำให้ละเว้นจากกรรมได้ เป็น
ความเชื่อว่าการกินเจที่ไม่กินเนื้อสัตว์ไม่เป็นบาปทำให้ได้ขึ้นสวรรค์ ให้รู้ว่าเนื้อสัตว์ไม่ใช่อาหารที่เรา
จำเป็นต้องกินเราก็สามารถอยู่ได้ถือว่าการไม่กินเนื้อสัตว์เป็นการทำบุญละเว้นจากบาปอย่างหนึ่ง

๓) เพื่อกินตามคนอื่น

ทุกคนก็รู้จักสำนวน เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม นี่ดีเพราะคนบางคน ตอนแรกไม่ได้กินเจ มีบางคนการแต่ตอนแรกไม่ใช่เพราะว่ากินเจมีประโยชน์ต่อสุขภาพหรือเพราะว่ารู้สึกว่าการกินอาหารเจจะละเว้นกรรมได้แต่ว่าพวกเขา กินตามคนที่ตัวเองอยู่ด้วย ผู้วิจัยศึกษาจับคนกินเจที่เยาวราช ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๐ คน เพื่อศึกษาเหตุผลที่การกินเจคือเพราะว่ากินเจตามคนอื่น ต่อไปจัดข้อมูลเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๒ คนกินเจกับกลุ่ม

คนกินเจกับกลุ่ม	จำนวนคน
กินตามครอบครัว	๔๐
กินตามคนอื่น	๑๐

จากตารางนี้แสดงให้เห็นว่าคนกินเจกินตามครอบครัวมี ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐ คนกินเจกินตามคนอื่นมี ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐ จากข้อมูลได้รู้ว่าคนที่กินเจส่วนใหญ่กินตามครอบครัว ดังนี้

ฉันทวรรณ อินทนา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“เหตุผลที่ดิฉันกินเจเพราะว่ากินตามพ่อแม่มาตั้งแต่เด็ก ดิฉันจำได้ว่า ตั้งแต่ดิฉันสามารถจำความได้ ดิฉันไม่เคยกินอาหารที่มีเนื้อและพอค่อย ๆ โตขึ้นมาก็ได้เห็นคนอื่นกินเนื้อ ไปตลาดก็ให้เห็นมีเนื้อสัตว์ขาย ดิฉันก็รู้สึกแปลกใจ ก็กลับบ้านถามพ่อแม่ด้วยว่าทำไมคนอื่นต้องกินอาหารเนื้อ ดิฉันไม่เคยกิน ก็ไม่รู้รสชาติเป็นอย่างไร และดิฉันกินได้หรือเปล่า และคุณพ่อคุณแม่ก็บอกด้วยว่า บ้านเราก็กินแต่อาหารเจอย่างเดียว เลยไม่เคยกินอาหารที่มีเนื้อสัตว์ แต่คุณพ่อคุณแม่ก็ไม่ได้พูดอะไรมาก และบอกว่า วันหลังดิฉันจะรู้เองจนถึงปัจจุบันนี้เป็นความเคยชินที่กินแต่อาหารเจ”

จิตรลดา กฤตติกาเมษ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“เหตุผลที่ดิฉันกินเจเพราะว่ากินตามคุณพ่อคุณแม่ที่ทำอาหารเจกินเองที่บ้าน เป็นความเคยชินแล้วที่กินแต่อาหารเจ”

จากตัวอย่างข้างต้นที่กล่าวมาเหตุผลในการกินเจสามารถแสดงให้เห็นว่า เหตุผลที่พวกเขาต้องกินเจ เพราะว่าการกินเจกินตามพ่อแม่ตั้งแต่เด็กและเพราะว่าพวกเขาตั้งแต่เกิดมาก็กินเจมาตลอดเลย

รู้สึกว่าการกินเจกับการกินเนื้อสัตว์คงจะไม่ต่างกินเท่าใด จนโตขึ้นมาแล้วก็กินแต่อาหารเจเป็นความเคยชินและแสดงให้เห็นว่าพวกเขาเป็นลูกหลานของคนที่มีความเชื่อสายจีน คนจีนบางคนและบางครอบครัวที่อยู่ในย่านเยาวราชกินอาหารเจเป็นชีวิตประจำวัน มีผลทำให้ลูกหลานทำตามและเพราะเหตุนี้คนจีนจึงสามารถนำวัฒนธรรมจีนมาสืบทอดที่เมืองไทย จึงมีประเพณีการกินเจที่ประเทศไทยจนถึงปัจจุบันนี้

วรรณา จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“เหตุผลที่ดิฉันกินเจเพราะว่าทางด้านครอบครัวของสามีของดิฉันเป็นครอบครัวที่กินเจ หลังจากแต่งงานแล้ว ดิฉันก็กินเจตามครอบครัว เพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์กับคนในครอบครัวของสามี เพราะถ้าฉันคนเดียวไม่กินเจ ก็ไม่สามารถอยู่ร่วมกับคนในครอบครัวได้ เพราะทุกคนกินเจ ทำให้เรารู้สึกแตกแยก แต่ในความเป็นจริงการกินอาหารเจเป็นสิ่งครอบครัวกินเจทุกคน เราก็รู้สึกแปลก ไม่ได้เข้าร่วมครอบครัวของตัวเอง แต่จริง ๆ แล้ว กินอาหารเจก็ดีนะ”

อมรรัตน์ โชคการ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“เหตุผลที่ดิฉันกินเจเพราะว่าที่บ้านกินเจกันหมดทุกคนเมื่อตอนเป็นเด็ก ๆ ก็กินอาหารเจตามคุณพ่อคุณแม่ คุณพ่อคุณแม่กินตามคุณปู่ เพราะคุณปู่เป็นคนจีนอพยพมาในประเทศไทย”

จากตัวอย่างข้างต้นที่กล่าวมาเหตุผลในการกินเจสามารถแสดงให้เห็นว่า เหตุผลที่เขากินเจเพราะว่าการกินเจกินตามคนอื่น กินตามครอบครัว เพราะว่าสมาชิกครอบครัวทุกคนกินเจหมด ต้องการเข้าร่วมกับครอบครัวของตัวเอง จะได้สร้างมนุษยสัมพันธ์กับเขาเองและกับครอบครัวของเขา จากตัวอย่างก็แสดงให้เห็นว่าถ้าเราอยากเข้าร่วมอะไร อยากเข้าร่วมกับใครเราต้องทำตามประเพณีของเขา ส่วนนบบอกว่า เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม เพราะฉะนั้นการกินเจก็เป็นประเพณีที่ดีอย่างหนึ่งที่ทำให้เราอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ต่อไปเป็นข้อมูลการสัมภาษณ์ของคนกินเจกินตามคนอื่น เช่น ตะวัน เทวรักษ์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“กินตามเพื่อนที่บริษัททำงาน เมื่อก่อนไม่กินเจ เข้าไปบริษัททำงานแล้วรู้จักกัน ไปทำงานงานก็ไปกินข้าวด้วยกัน บางครั้งก็กินเจกับเพื่อน”

นภัสสร ทุมโยมา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจว่า

“ครอบครัวทุกคนไม่กินเจ ฉันกินตามอาจารย์ เมื่อฉันเข้าไป
วิทยาลัย อาจารย์ฉันชอบกินเจ ก็คุยกันบ่อยว่าอาหารเจมีอะไรดี ๆ
ฉันก็เชื่อกันว่ากินเจทำให้สุขภาพร่างกายดีขึ้นได้ดี”

ศรัญญู คชรินทร์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกิน
เจว่า

“กินตามคนอื่น เพราะไปเข้าร่วมกิจกรรมสุขภาพบ่อย ๆ ครูที่
กิจกรรมสอนให้เราว่าการกินเจทำให้ร่างกายสุขภาพดีขึ้น มี
ความคิดที่ดีและอายุได้ยืนยาว เลยเกิดความเชื่อ ก็เลยกินตาม”

สิริรัตน์ แซ่ซิ้ม (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจ
ว่า

“กินตามเพื่อน เพราะมีเพื่อนสนิทคนหนึ่ง เราทำงานด้วยกัน
กินและอยู่ด้วยกัน เขากินเจไม่กินเนื้อสัตว์ ฉันก็ต้องกินเจด้วย
รู้สึกอาหารเจก็อร่อย”

จากตัวอย่างข้างต้นที่กล่าวเหตุผลในการกินเจสามารถแสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนที่กินเจกินตามคน
อื่นส่วนใหญ่ เพราะต้องการปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนและได้รับการยอมรับ จึงเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมการ
กินเจจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น เหตุผลในการกินเจทำให้รู้ว่า พวกเขา กินเจตามผู้อื่น
เพื่อให้เกิดการยอมรับ บางคนอาจกินตามคุณพ่อคุณแม่ กินตามครอบครัว บางคนกินตามเพื่อนก็มี
เพราะต้องการเข้าร่วมสังคม ครอบครัวกินเจกันหมด เหลือตัวเองไม่กินเจอยู่คนเดียว ทำให้รู้สึกไม่ใช่
สมาชิกครอบครัวเดียวกัน และเวลาอยู่ด้วยกันก็รู้สึกแปลก ๆ แยกแยะจากผู้อื่น เลยทำให้เกิดเหตุผลถึง
การกินตามผู้อื่น เพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกคนและเป็นส่วนหนึ่งในสมาชิก ดังนั้นการกินเจยัง
สามารถทำให้คนเรามีความสามัคคีและ รู้จักปรับตัวเข้าตามผู้อื่น

๔) เพื่อให้รูปร่างผอมดีและสวยงาม

ความสวยงามคือ ความชอบของทุกคน ไม่มีใครอยากปฏิเสธ เพื่อความสวยงาม ทุกคนเลือก
วิธีไม่เหมือนกัน ก็มีบางคนใช้วิธีด้านการกิน เช่น การกินเจ ผู้ศึกษาวิจัยคนกินเจที่เยาวราช ผู้วิจัยสุ่ม
กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๐ คน เพื่อศึกษาเหตุผลที่การกินเจคือเพราะว่ากินเจเพื่อให้รูปร่างผอมดี เพื่อ
ความสวยงาม ดังต่อไปนี้

สุภารัตน์ ยอดศิริวิชัยกุล (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลใน
การกินเจว่า

“เหตุผลที่ดีฉันกินเจเพราะว่าการกินเจไม่เพียงแต่ดีต่อสุขภาพ
ร่างกายของเรา ยังทำให้ไม่มีสิ้วด้วย ก็อยากให้ทุกคนรูปร่างของเรา

สวย อีกอย่างกินผักก็ทำให้ผิวของฉันสวยขึ้น เพราะความสวยไม่มี
ขาย ถ้าอยากได้ต้องการทำเอง”

อาถัสรา ธรรมขันธ์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการ
กินเจว่า

“เพราะว่ากินเจไม่อ้วน กินแต่พืชผักไม่กินเนื้อสัตว์จะทำให้
ร่างกายดีขึ้นและผิวหนังจะสวยงาม ร่างออรชรอ่อนแอ้น รูปร่าง
สวยงาม”

วัชระกร เกษร (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจ
ว่า

“ฉันต้องการผิวหนังขาว ๆ สวย ๆ รู้สึกกินเนื้อสัตว์จะทำให้ผิว
แย่แล้วก็ต้องการกินเจหลายวันเพื่อช่วยร่างกายการฟื้นตัว”

ดวงพร คลังระหัด (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการ
กินเจว่า

“กินเจเพื่อให้รูปร่างผอมดี ไม่อ้วนดูอย่างสวยงาม กินเนื้อสัตว์
ยิ่งกินยิ่งอ้วน ยิ่งกินยิ่งน่าเกลียด”

นภาพร ด้วงมาต (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลในการกินเจ
ว่า

“ผู้หญิงใคร ๆ ก็หวังว่าสวยด้วยตัวเอง ไม่อ้วนไม่น่าเกลียด
น่ารัก ๆ โดยเฉพาะกินเจเท่านั้น จะทำให้ร่างกายผอมและไม่อ้วน”

จากข้อมูลตัวอย่างที่ของวัยรุ่นแสดงให้เห็นว่า การกินเจของคนบางคนไม่ใช่ว่ากินเจเพื่อถือศีล
หรืออะไรหรอก แต่เพียงเพราะว่าการกินอาหารเจทำให้คนเราสวยขึ้น ทำให้ไม่อ้วน รูปร่างผอม ไม่มี
ไขมัน เพราะอยากมีรูปร่างดีจึงเลือกวิธีการกินเจ ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าคนในสังคมโดยเฉพาะวัยรุ่นให้
ความสำคัญต่อความงาม ทำให้รู้ว่าแต่ละคนกินเจเพื่อจุดประสงค์ของตัวเอง

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า จากข้อมูลตัวอย่างที่กล่าวมาคนกินเจมีหลายเหตุผล เพราะการกินเจมี
ประโยชน์ ทำให้ร่างกายของเราสุขภาพแข็งแรง ไม่อ่อนแอไม่เป็นโรคร่างกาย เพราะว่าการกินเจทำให้
จิตใจสบายและเป็นการผ่อนคลายอย่างหนึ่งทำต่อสิ่งชีวิตที่มีวิญญูณ คนบางคนกินเจกินตามคนอื่น
เพื่อได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ส่วนคนบางคนกินเจเพื่อรูปร่างและความสวยงาม เพราะว่าการ
กินเจทำให้ร่างกายมีประโยชน์และดังนั้นในปัจจุบันจึงมีวัยรุ่นจำนวนมากกินเจอยู่

๓.๓.๒ วันที่กินเจ

การกินเจของแต่ละคน ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล จากผู้ศึกษาวิจัยคนกินเจในย่าน
เยาวราช ผู้ศึกษา เพื่อศึกษาวันที่กินเจของคนกินเจ ต่อไปตามข้อมูลในตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๗ วันที่กินเจของคนกินเจ

วันที่กินเจของคนกินเจ	จำนวนคน
กินเจเป็นประจำ	๑๘
กินเจในเทศกาล	๓๒

จากตารางข้อมูลวันที่กินเจแสดงให้เห็นว่าคนที่กินเจเป็นประจำวันมี ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖ และ คนที่กินเจในเทศกาลการกินเจมี ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔ จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่คนกินเจกินในวันเทศกาลการกินเจ ดังนี้

ภาสกร วงศ์ณาสิน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวันที่กินเจว่า

“ดิฉันกินเจมาตั้งแต่สี่สิบปีที่แล้ว กินมาตั้งนานแล้วตั้งแต่อายุประมาณ ๑๓ ปี ดิฉันกินเจเป็นประจำไม่เคยกินเนื้อสัตว์”

ฉันทรรณ อิ่มทนา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวันที่กินเจว่า

“ดิฉันกินเจเป็นประจำและกินตามพ่อแม่มาตั้งแต่เด็กประมาณก็ ๓๐ กว่าปีแล้ว”

อาถรรพร ธรรมขันตี (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวันที่กินเจว่า

“กินเจมา ๑๐ ปีแล้ว แล้ว กินตามคุณพ่อและกินเจเป็นประจำ”

สุรธานี สิทธิโชค (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวันที่กินเจว่า

“ดิฉันกินเจมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ถึงปัจจุบันนี้ก็ ๗ ปีแล้ว กินเจเป็นประจำ”

วรรณนา จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวันที่กินเจว่า

“ดิฉันกินเจมาตั้งแต่ตอนอายุ ๓๐ ปี ตอนนี้อายุ ๕๓ ปี ก็ฝึกกินเจอยู่เป็นประจำทุกวัน เป็นเวลา ๒๓ ปี”

เตชิต ศีลวงษ์เสรี (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวันที่กินเจว่า

“ดิฉันกินเจมา ๑๒ ปี แล้ว กินตามครอบครัวและกินเจเป็นประจำวัน”

จากตัวอย่างที่ข้างต้นผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงวันที่กินเจ สามารถแสดงให้เห็นว่า คนที่กินเจเป็นประจำวันส่วนใหญ่เป็นคนที่กินตามครอบครัวและ ส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคน

ไพลิน วงษาภา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวันที่กินเจว่า

“ดิฉันกินเจเมื่อ ๒๓ ปีที่แล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ กินเจบางวันและกินในเทศกาล”

อิสริย์ พยัคฆ์กุล (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวันที่กินเจว่า

“ดิฉันเริ่มกินอาหารเจเป็นบางวันมา ๒ ปี ยังไม่นานเลย แต่
ชอบกินเจในเทศกาลของถนนเยาวราช”

ชิษณุพงศ์ ตุละพิพาก (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวันที่กินเจว่า

“ดิฉันกินเจมาประมาณ ๔ ปีแล้ว กินในช่วงเทศกาลการกิน
เจ”

พัฒนสรร ปากเมย (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวันที่กินเจว่า

“กินมา ๕ ปี ทุกปีก็มาเที่ยวเทศกาลการกินเจและมากินเจ
ด้วย”

กมลวรรณ เทพอวยชัย (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวันที่กินเจ
ว่า

“กินเจมา ๑๕ ปีแล้ว เชื่อว่าเป็นการล้างกระเพาะอาหารและในวัน
เทศกาลการกินเจ ก็จะมากินเจทุกปี”

จากตัวอย่างข้างต้นที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงวันที่กินเจ สามารถแสดงให้เห็นว่าทุกคนไม่
เหมือนกัน แต่ละคนกินเจขึ้นอยู่กับเวลาหรือเทศกาล บางคนได้เริ่มกินเจไม่นาน บางคนกินตั้งแต่เกิดก็
มี หรือเริ่มกินเมื่อมีอายุก็ได้ เพราะการกินเจนั้นกินได้ทุกวัน ทุกปี ทุกเทศกาลและทุกเพศ ทุกวัย
ทุกช่วงอายุ ขึ้นอยู่กับความเชื่อแต่ละคนบางคนกินเจมาสี่สิบกว่าปีและมีบางคนกินมาตั้งแต่เด็ก ไม่มี
ข้อจำกัด

ดังนั้น ตามตัวอย่างข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า การกินเจของแต่ละคนนั้นไม่
แน่นอน อยากกินเมื่อไรก็ได้ ไม่มีข้อจำกัด ไม่ว่าผู้ใดก็ได้ ทั้งชายทั้งหญิง ทั้งผู้เฒ่า วัยรุ่น เด็ก ๆ ก็ได้
คนไทยคนจีนก็ได้ ถ้ากินตามคุณพ่อคุณแม่ที่ทำอาหารที่บ้าน ก็จะกินตั้งแต่เด็ก ๆ มา จนกินเจเป็น
ความเคยชิน และไม่รู้ว่าการกินเจเริ่มตั้งแต่เมื่อไร แต่ปัจจุบันการกินเจก็เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของ
คนไทย

๓.๓.๓ การเข้าร่วมเทศกาลกินเจ

ปัจจุบันนี้เทศกาลกินเจที่เมืองไทยรู้จักกันแพร่หลาย แม้ว่าเป็นประเพณีที่มาจากต่างประเทศ
แต่เพราะว่าเมืองไทยมีคนจีนเป็นจำนวนมากที่ยังยึดถือปฏิบัติตาม จึงทำให้ประเพณีการกินเจได้สืบทอด
ทอดในเมืองไทยซึ่งได้มีเทศกาลการกินเจทุกปีในเมืองไทย พุทธถึงเทศกาลกินเจ ก็ต้องมีคนกินเจที่เข้า
ร่วมในการกินเจ ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๕๐ คน เพื่อศึกษาคนกินเจที่เข้าร่วมในเทศกาลการกิน
เจในย่านเยาวราช ต่อไปนี้จัดข้อมูลให้ผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเข้าร่วมเทศกาลกินเจตารางที่ ๘

ตารางที่ ๘ เข้าร่วมเทศกาลกินเจ

เข้าร่วมเทศกาลกินเจ	จำนวนคน
กินอาหารเจและทำบุญ	๓๘
กินอาหารเจและไปโรงเจ	๑๒

จากตารางของข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเข้าร่วมเทศกาลกินเจแสดงให้เห็นว่าคนที่กินอาหารเจและทำบุญมี ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖ และคนที่กินอาหารเจไปโรงเจมี ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔ จากข้อมูลเราได้รู้ว่าคนเข้าร่วมเทศกาลกินเจส่วนใหญ่มาทำบุญ

๑) กินอาหารเจและทำบุญ

การทำบุญ หมายถึง การทำความดีทุกอย่างที่บุคคลได้กระทำลงไป โดยมีเหตุ คือการทำความดี เกิดผลดี คือความสุขจากการทำความดี จึงคนกินอาหารเจก็คือการทำความดี เช่น ได้ช่วยชีวิตของสัตว์ ไม่ฆ่าสัตว์ ดังนี้

วรรณมา จึงวิสิฐธัน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเข้าร่วมในเทศกาลการกินเจว่า

“ระหว่างช่วงเทศกาลกินเจ เพราะว่าในย่านเยาวราชจัดงานพิธีกินเจ ดิฉันก็จะไปซื้อของเจต่าง ๆ ซื้อเพื่อกินและซื้อไปทำบุญ เนื่องจากว่าดิฉันเป็นคนไทย ชอบไปทำบุญ”

อิสริย์ พยัตม์กุล (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเข้าร่วมในเทศกาลการกินเจว่า

“นอกจากไปเข้าร่วมการกินเจแล้ว ทำบุญด้วย เพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์”

ธนาคาร วนิดา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเข้าร่วมในเทศกาลการกินเจว่า

“เข้าร่วมการกินเจต้องการไปทำบุญด้วย เพื่อทำให้จิตใจตัวเองเป็นที่เจียบสงบ”

วริญญช ข้ำเขา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเข้าร่วมในเทศกาลการกินเจว่า

“มากินเจแล้วทำบุญด้วย เพื่อช่วยคนที่ต้องการช่วยและละเว้นการฆ่าสัตว์ เรากินเจไม่กินสัตว์ ทำบุญไปแล้วจะได้รู้สึกสบายใจและมีสุขภาพที่ดีด้วย”

สร้อยนารี จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเข้าร่วม เทศกาลการกินเจว่า

“เข้าร่วมทำกิจกรรม กินเจและทำบุญในวัด ได้มีความเชื่อว่า เทพเจ้าจะเห็นว่าพวกเรามีน้ำใจและเป็นคนดีจะให้ศิริมงคลให้พร”

จากตัวอย่างที่ข้างต้นที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงพวกเขาเข้าร่วมการรับประทานอาหารเจ และไปทำบุญ แสดงให้เห็นว่าพวกเขามีน้ำใจ ทำบุญทำให้พวกเขารู้สึกสบายใจได้ มีความเชื่อว่า บาปกรรมนั้นมีจริง จึงอยากทำบุญเพื่อชดใช้สิ่งที่ ตัวเองทำไม่ดี

๒) กินอาหารเจและการไปโรงเจ

สุราณี สิทธิโชค (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเข้าร่วมใน เทศกาลการกินเจว่า

“ไปที่โรงเจ แต่โรงเจไม่ได้อยู่บนถนนเยาวราช แต่อยู่ใกล้ ๆ แถวนี่ ถ้าอยู่ในย่านเยาวราช จะไปสวดมนต์และ ใส่ชุดสีขาวไปด้วย”

หยาวหงเต๋อ (姚鸿德) (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอาหารที่ นิยมกินว่า

“ผมจะพาครอบครัวไปที่โรงเจทุกปี และไปสวดมนต์ด้วย”

ศิวะ มงคลเถลิงศักดิ์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอาหารที่นิยม กินว่า

“ชอบไปกินเจในโรงเจ เพราะมีผู้ศรัทธาการกินเจเป็นจำนวนมาก”

โณทะกา หลักเพชร (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอาหารที่นิยม กินว่า

“ไปกินเจกับเพื่อนในโรงเจทุกปี เพราะมีพิธีการกินเจและมีกิจกรรมให้ร่วมสนุก”

ทิพย์วารีย์ สร้อยคำ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอาหารที่นิยม กินว่า

“ก็ไปกินเจที่โรงเจของวัดมังกรกมลาวาสด้วย ไปทำร่างกายและจิตใจให้พร้อม”

จากตัวอย่างที่ข้างต้นที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงพวกเขาเข้าร่วมเทศกาลการกินเจ นอกจากกินอาหารเจแล้วก็จะไปโรงเจด้วย ยังเป็นเทศกาลการกินเจที่จะต้องไปโรงเจ แม้ว่าเจปีละครั้งก็ได้พวกเขาไปสวดมนต์แสดงว่าพวกเขาไปทำให้จิตใจสบาย ไปขอพรเพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง

ภาพที่ ๕ กินอาหารเจในเยาวราช

ที่มา: Deng Junge (โซคซัย) ถ่ายเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗ ณ ย่านเยาวราช

๓.๔ ความคิดเห็นของการกินเจ

อาหารเจเป็นอาหารที่สำคัญและเป็นอาหารชนิดหนึ่งที่มีชื่อเสียงในทั่วโลก คนกินเจมีความเชื่อว่าอาหารเจเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่สุดทำให้คนกินเจมีสุขภาพที่ดี

๓.๔.๑ ความคิดเห็นของคนกินเจ

วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญมากไม่ว่าอยู่ในชุมชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น คนไทย คนจีน หรือคนไทยเชื้อสายจีน เป็นต้น ก็เห็นได้ว่าการกินเจเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง และเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ชุมชนในย่านเยาวราชส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน และมีทั้งแต่จีว กวางตุ้ง แคระฮกเกี้ยน และไหหลำ ส่วนชาวจีนแต่จีวซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุด เพราะชาวจีนอพยพเข้ามาอาศัยที่ประเทศไทยและตั้งถิ่นฐานบนถนนเยาวราชและเป็นการถือศีลการกินเจในชีวิตตนเอง ดังที่

สนามาส บุญจันทน์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญมาก ไม่ว่าจะอยู่ในชุมชนกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง เพราะว่า ไม่ได้แค่ส่งผลต่อตนเองเท่านั้น ยังสามารถส่งผลต่อลูกหลานตนเอง หรือว่าคนในครอบครัว ในสมัยนี้วัฒนธรรมการกินเจยังได้พัฒนาขึ้น เข้าสู่ ชีวิตคนเราอย่างลึกซึ้ง จนมีการถือศีล ข้อห้ามได้ปรากฏในวัฒนธรรมการกินเจด้วย”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมการกินเจในชีวิตประจำวันของชุมชนกลุ่มคนกินเจนั้น ถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมมาก และทำให้รู้ว่าวัฒนธรรมการกินเจยังมีอิทธิพลต่อคนรุ่นหลังอีกด้วย และได้มีการพัฒนา การผสมกันสอดคล้องกับกฎการถือศีล ข้อห้าม พิธีกรรมต่าง ๆ ทำให้วัฒนธรรมการกินเจกลายเป็นวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ มากในประเทศไทย และได้เผยแพร่ไปสู่คนรุ่นหลัง สามารถทำให้ลูกหลานเข้าร่วมวัฒนธรรมการกินเจได้ เพื่อเป็นการสืบต่อวัฒนธรรมการกินเจในอนาคตและเพื่อให้วัฒนธรรมการกินเจมีการพัฒนาขึ้นและได้มีกระจายอย่างกว้างขวางมากกว่า ปัจจุบันนี้

วัฒนธรรมการกินเจถือเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญมากต่อกินเจ แต่อย่างไรก็ตามยังมีชุมชนที่ยังไม่ได้กินเจ และยังไม่ได้เข้าสู่ในวัฒนธรรมการกินเจ ชุมชนกลุ่มนี้ทำให้ชุมชนที่กินเจอยู่ยากจะชักชวนในพวกเขาหันมากินเจด้วย ดังที่

จกธี อินทรานุกฤษ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“การกินเจมีประโยชน์ต่อในหลาย ๆ ด้าน ที่เด่นที่สุดก็คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและด้านสังคม กินเจสามารถทำให้ร่างกายแข็งแรง การขับถ่ายดี และชำระล้างได้ดี สิ่งสกปรกออกจากร่างกาย สามารถทำให้จิตใจตัวเองสงบสุขการไม่กินเนื้อสัตว์และทำให้ตัวเองมีความรู้สึกอิมบุญการทำตามข้อห้าม การละเว้นฆ่าสัตว์ เพื่อให้สังคมดีขึ้น ฉะนั้น อยากให้คนที่ยังไม่ได้กินเจหันมากินเจด้วยกัน และสามารถมองเห็นประโยชน์ในการกินเจด้วย”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า การกินเจมีผลประโยชน์หลายด้าน ที่เด่นที่สุด คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม สามด้านนี้เห็นได้ชัดมาก ๆ เพื่อร่างกายตัวเองแข็งแรงขึ้น เพื่อล้างสิ่งสกปรกออกจากร่างกาย เพื่อมีจิตใจสงบสุข และอิมบุญ เพื่อสังคมที่ดีขึ้นจากการงดฆ่าสัตว์ เพราะการนับถือศีล ถือว่าเป็นข้อดีในวัฒนธรรมการกินเจและทุกคนสามารถทำได้ อยากให้คนที่ยังไม่ได้กินเจหันกลับมากินเจด้วย เป็นการพัฒนาวัฒนธรรมการกินเจในปัจจุบันนี้เพื่อให้คนกินเจจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ และ ทำให้วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่ดี และสามารถสั่งสอนลูกหลานตนเองว่าการฆ่าสัตว์เป็นการทำบาป เราควรละเว้นจากการฆ่าเอาเนื้อพวกมัน

๓.๔.๒ ความคิดเห็นของคนขายอาหารเจ

วัฒนธรรมการกินเจได้เข้าสู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยก่อน แม้ว่าเมื่อก่อนเป็นเรื่องส่วนตัวที่บางคนชอบ แต่ว่าในปัจจุบันนี้วัฒนธรรมการกินเจได้เป็นวัฒนธรรมที่สำคัญมากในเมืองไทย และเป็นวัฒนธรรมที่ได้พัฒนามากขึ้นในสมัยนี้ จากความรู้ที่คนจีนอพยพเข้าในเมืองไทยการตั้งถิ่นฐานในเยาวราชและเปิดร้านอาหารเจบนถนนเยาวราช สามารถเห็นว่าความสามารถของคนจีนกับคนไทยเชื้อสายจีน ดังที่

สร้อยนารี จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ร้านจิงจิบฮั่ว ได้เล่าว่า

“วัฒนธรรมการกินเจในสมัยก่อน เป็นเรื่องส่วนตัวของคนกินเจไม่ได้ถือ เป็นประเพณีเหมือนในสมัยนี้ แต่ได้เห็นว่า การกินเจในสมัยนี้ เปลี่ยนเป็นไปมาก จนสามารถเป็นวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่และได้มีการเผยแพร่ต่อกันไป จนสามารถทำให้ผู้อื่นเข้ามาเข้าร่วมได้ ปัจจุบันนี้มีคนกินเจจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ แสดงว่า วัฒนธรรมการ

กินเจในสายตาคนในปัจจุบัน ถือว่าการกินเจเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีที่
ปฏิบัติต่อกัน”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญมาก และรู้ว่าคนจีนที่อพยพเข้ามาในเมืองไทย ได้ใช้ความรู้ความสามารถเผยแพร่วัฒนธรรมอย่างกว้างขวางจากประเพณีของกลุ่มบางกลุ่มจากได้แปรเปลี่ยนเป็นวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ สะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมการกินเจในสายตาของคนกินเจ เป็นวัฒนธรรมที่สำคัญมากไม่ว่าอยู่สมัยก่อนหรือว่าในปัจจุบัน วัฒนธรรมการกินเจได้เผยแพร่มาเพียงใดก็สามารถให้มองเห็นความสำคัญของวัฒนธรรม และยังได้เห็นว่า มีการสืบทอดมาอย่างยาวนาน

วัฒนธรรมการกินเจในปัจจุบันนี้ เป็นวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่มากและมีงานพิธีด้วย เช่น กินเจในวันพระ เทศกาลการกินเจ เป็นวันที่ต้องกินเจและทำบุญด้วย เพราะกินเจต้องนับถือศีลและไม่ได้กินเนื้อสัตว์หรือฆ่าสัตว์ด้วย การทำบุญเพื่อให้จิตใจสงบสุข ดังนี้

วรรณา จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ร้านจิงจิบฮั่ว ได้เล่าว่า

“กินเจ ก็เพราะว่า มีประโยชน์ต่อร่างกาย เพื่อล้างสิ่งสกปรกออกจากร่างกาย กินเจยังมีประโยชน์ต่อจิตใจ เพราะไม่กินเนื้อสัตว์ เพื่อให้จิตใจสงบสุข อีกอย่าง หนึ่งก็คือ มีประโยชน์ทางด้านสังคม เพราะว่า ไม่กินเนื้อสัตว์ ไม่ฆ่าสัตว์ สามารถทำให้สังคมดีขึ้น เนื่องจากประโยชน์เหล่านี้ ก็อยากให้คนกินเจจำนวนมากขึ้น และอยากให้คนที่ยังไม่ได้กินเจ หันมากินเจ เพื่อให้มองเห็นประโยชน์ในการกินเจด้วย”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า การกินเจมีประโยชน์ต่อหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านร่างกาย เพื่อล้างสิ่งสกปรกออกจากร่างกาย ด้านจิตใจ เพื่อจิตใจสงบสุข ด้านสังคม เพื่อให้สังคมดีขึ้นจากการไม่ฆ่าสัตว์ จากเหตุผลนี้ อยากให้คนที่ยังไม่ได้กินเจ หันมากินเจด้วย และสามารถมองเห็นประโยชน์ของการกินเจ เพื่อให้คนที่เข้าร่วมวัฒนธรรมการกินเจจำนวนมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมการกินเจ ไม่ว่าจะอยู่ในสมัยใดยุคใดก็ยังมีผลกระทบอย่างมากต่อคนสมัยนั้น จนถึงปัจจุบันนี้ มีคนกินเจจำนวนมากขึ้นและมีคนกลุ่มอื่นที่เข้ามาร่วมด้วย ทำให้วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่

บทที่ ๔

บทบาทของวัฒนธรรมการกินเจที่มีต่อสังคมไทยในย่านเยาวราช

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์บทบาทของวัฒนธรรมการกินเจต่อสังคม กรณีศึกษาในย่านเยาวราช ดังต่อไปนี้

๔.๑ บทบาทของวัฒนธรรมการกินเจต่อผู้กินเจ

๔.๑.๑ บทบาทด้านร่างกาย

๔.๑.๒ บทบาทด้านจิตใจ

๔.๑.๓ บทบาทด้านสังคม

๔.๒ บทบาทด้านเศรษฐกิจ

๔.๒.๑ บทบาทต่อการค้าขายในย่านเยาวราช

๔.๒.๒ บทบาทต่อพ่อค้าแม่ค้าร้านอาหารเจ

๔.๒.๓ บทบาทต่อครอบครัว

๔.๓ บทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีน

๔.๓.๑ บทบาทด้านการกิน

๔.๓.๒ บทบาทด้านชีวิตประจำวัน

๔.๓.๓ บทบาทด้านความเชื่อ

๔.๔ บทบาทต่อวัฒนธรรมและประเพณีของคนไทยเชื้อสายจีน

๔.๔.๑ บทบาทในการสืบทอดวัฒนธรรมจีน

๔.๔.๒ บทบาทในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างคนไทย-จีน

๔.๑ บทบาทของวัฒนธรรมการกินเจต่อผู้กินเจ

กินเจ หรือกินผักผลไม้หรืออาหารที่ไร้เนื้อสัตว์ ตามความหมายที่แท้จริงคือการรับประทานอาหารก่อนเที่ยงวัน ดังเช่นที่ชาวพุทธในประเทศไทยถือ “อุโบสถศีล” ของชาวพุทธฝ่ายมหายานไม่กินเนื้อสัตว์ จึงนิยมเรียก “การไม่กินเนื้อสัตว์” ไปรวมกับคำ “กินเจ” ซึ่งเป็นการถือศีลไปด้วย ในปัจจุบันผู้ที่รับประทานอาหารทั้ง ๓ มื้อ แต่ไม่กินเนื้อสัตว์ก็ยังคงเรียก “กินเจ” ที่จริงแล้วความหมาย “คนกินเจ” นั้นมิใช่เพียงแต่ไม่กินเนื้อสัตว์ แต่คนกินเจยังต้องดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มีความบริสุทธิ์สะอาด งดงามทั้งกายวาจาและใจ เป็นการถือศีลบำเพ็ญธรรมไปด้วย สำหรับผู้ที่กินอาหารเจเป็นประจำนั้นจะได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม นั่นคือคุณค่าของอาหารเจจะส่งผลให้ผู้กินได้รับประโยชน์ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ประโยชน์ทางด้านร่างกายนั้น สรุปได้ดังนี้

๔.๑.๑ บทบาทด้านร่างกาย

กินอาหารเจมีประโยชน์ทางด้านร่างกาย การกินเจจึงมีบทบาทต่อคนกินเจมากที่สุด กินอาหารเจช่วยคนกินเจสุขภาพดี เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีคำสัมภาษณ์ผู้กินเจนี้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

คุณัญญา รัฐกาย (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) เป็นผู้ที่กินอาหารเจมานานกว่า ๑๐ ปี ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของการกินเจที่มีต่อผู้กินเจในด้านประโยชน์

“ฉันชอบกินผักและกินเจเป็นประจำ เพราะว่ากินเจไม่อ้วน ผิว

ดีไม่เคยมีสิว กินเจตลอดชีวิตสุขภาพดี”

จากตัวอย่างนี้ แสดงว่าการกินเจมีบทบาทต่อผู้กินเจในด้านร่างกายคือ อาหารเจช่วยให้ผิวดีไม่อ้วน ช่วยให้รู้สึกเหมือนอายุน้อยกว่า นี่เป็นเหตุผลของผู้หญิงบางคนที่กินอาหารเจ แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงคนไทยเชื้อสายจีนให้ความสำคัญกับความสวยงามของผิวหน้าผิวพรรณและร่างกาย

ธนาคาร วนิตา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) เป็นผู้ที่กินอาหารเจมานานกว่า ๑๐ ปี เขาเป็นผู้ชายที่มีรูปร่างสูงใหญ่ สุขภาพแข็งแรง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“ผมกินเจในวันเกิด วันพระ และชอบเล่นฟุตบอลทุกวันการกิน

เจทำให้ผมรู้สึกว่าจะอวัยวะหลักภายในสบายมากผม กินเจมา ๑๐ ปี

แล้ว ไม่เคยเจ็บป่วย”

จากตัวอย่างนี้ ทำให้รู้ว่าการกินเจมีบทบาทต่อผู้กินเจในด้านร่างกาย คือการกินเจมีประโยชน์ทางด้านร่างกาย ช่วยทำให้คนที่กินเจแข็งแรงกว่าคนไม่เคยกินเจและไม่เจ็บป่วยด้วยโรคใด ๆ

จากตัวอย่างนี้ ทำให้เราได้ว่ารู้ว่าการกินเจมีบทบาทต่อผู้กินเจในด้านร่างกาย คือ การกินอาหารเจมีประโยชน์ต่อร่างกาย ช่วยให้อวัยวะหลักภายในและอวัยวะประกอบทั้ง ๕ แข็งแรง ทำงานได้เป็นปกติสมบูรณ์ มีสมรรถภาพสูง (อวัยวะหลักภายในทั้ง ๕ ได้แก่ หัวใจ ไต ม้าม ตับ ปอด อวัยวะประกอบทั้ง ๕ ได้แก่ ลำไส้เล็ก ลำไส้ใหญ่ กระเพาะปัสสาวะ กระเพาะอาหาร ถุงน้ำดี) และช่วยให้คนที่กินเจสุขภาพดีขึ้น

สิริรัตน์ แซ่ซิ้ม (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) เป็นผู้ที่กินอาหารเจมานานกว่า ๕ ปี ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการกินเจว่า

“ฉันเคยมีโรคหัวใจ เพราะว่ากินเนื้อสัตว์มีไขมันมาก หมอให้

ฉันกินเจบ่อย ตอนนี้โรคหัวใจใกล้จะหาย สุขภาพดีขึ้น รู้สึกว่า

ประโยชน์ของการกินเจทำให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีสุขภาพที่

ดี”

กนกพร ภูโต (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ตอนนี้นักกินเจได้ ๓ ปี ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการกินเจว่า

“ผมชอบกินเหล้า เคยกินทุกวัน แต่ตอนนี้ผมกลัวโรคตับ ก็เลย
กินเจมา ๓ ปี ทุกวันทำอาหารเจที่บ้าน เวลานี้กินเจช่วยผมสุขภาพ
ดีขึ้น”

จาก ๒ ตัวอย่างนี้ทำให้ได้รู้ว่าประโยชน์ของการกินเจมีบทบาทในการช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บ
เช่นโรคตับและโรคหัวใจ

สร้อยณาริ จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) แม่ค้าขายอาหารเจ อายุ ๕๕ ปี กิน
เจมาได้ ๔๐ ปี เธอก็ชักชวนลูกชายและลูกสาวกินเจ ผู้วิจัยพบว่าความคิดของเธอไม่เหมือนคนอื่น เขา
ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการกินเจว่า

“ฉันอายุ ๕๕ ปีแล้ว กินเจ ๔๐ ปี ไม่เคยมีโรคภัยไข้เจ็บ ตอนนี
ขายอาหารเจอยู่และอยากกินเจกับลูกด้วย อยากให้ทุกคนรู้ว่าการ
กินเจทำให้มีสุขภาพดี การกินเจเป็นเรื่องดีสำหรับคนที่รักสุขภาพ”

จากตัวอย่างนี้ ทำให้เราได้รู้ว่าการกินเจมีบทบาทต่อผู้กินเจในด้านร่างกาย คือถ้ามีโรคภัยไข้
เจ็บ ควรกินอาหารเจ ในความคิดเห็นของคนกินเจไม่เหมือนกับคนไม่กินเจ สุขภาพของคนกินเจจะ
ดีกว่าคนไม่กินเจ เพราะว่าร่างกายต้านทานต่อสารพิษได้สูงกว่าคนปกติธรรมดา สารพิษได้แก่ สารเคมี
ยากำจัดศัตรูพืช ยาฆ่าแมลง สาร DDT ก๊าซพิษ ที่เกิดจากการเผาไหม้ในอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล
 ฯลฯ เพราะสารอาหารในพืชผัก ช่วยให้เซลล์ต่าง ๆ ทนต่อการทำลายจากรังสีต่าง ๆ

ดังนั้น การกินอาหารเจทำให้ปราศจากโรคร้ายต่าง ๆ เช่น โรคมะเร็ง โรคหัวใจ โรคเส้นเลือด
หัวใจตีบตัน โรคตับ โรคไต โรคเบาหวาน ฯลฯ เพราะคนกินเจได้รับอาหารธรรมชาติที่มีประโยชน์ ซึ่งไม่
เป็นสาเหตุของโรคต่าง ๆ และยังช่วยป้องกันโรคร้ายเหล่านี้ อาหารเจยังส่งผลที่ดีต่อสภาพจิตใจด้วยถ้า
มีโรคภัยไข้เจ็บ ควรกินอาหารเจ ในความคิดเห็นของคนกินเจไม่เหมือนคนไม่กินเจและสุขภาพของคนกิน
เจจะดีกว่าคนไม่กินเจ

๔.๑.๒ บทบาทด้านจิตใจ

นอกจากการกินอาหารเจได้ช่วยคนกินเจสุขภาพดีแล้ว อาหารเจก็ยังมียุทธศาสตร์ที่ช่วยให้ความ
กินเจมีจิตใจที่ดีเป็นจิตใจที่สะอาด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นวลฉวี บำเพ็ญจิรกุล (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) เป็นผู้ที่กินอาหารเจมานานกว่า ๔ ปี
ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านจิตใจของการกินเจว่า

“ฉันกินเจมา ๔ ปีแล้ว รู้สึกว่าประโยชน์ของการกินเจในด้าน
จิตใจ คือ อาหารเจใช้ผักไม่มีเนื้อ ฉันกินแล้วรู้สึกสบายใจ”

จากตัวอย่างนี้ ทำให้เราได้รู้ว่าการกินเจมีบทบาทต่อผู้กินเจด้านจิตใจ คือ อาหารเจไม่มี
เนื้อสัตว์ ไม่มีไขมันทำให้ระบบอวัยวะภายในร่างกายสะอาดขึ้นทำให้คนกินเจรู้สึกว่าร่ากายแข็งแรง
แล้ว คนที่มีสุขภาพดี ทำงานได้อย่างสบายใจ

สญามาส บุญจันทุน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) เป็นผู้ที่กินอาหารเจมานานกว่า ๕ ปี ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการกินเจว่า

“ฉันกินเจมา ๕ ปี รู้สึกว่าประโยชน์ของการกินเจทางด้าน
จิตใจทำให้รู้สึกพอใจเพราะทำความดี ทำอะไรก็ใจเย็น”

จากตัวอย่างนี้ ทำให้เราได้รู้ว่าการกินเจมีบทบาทต่อผู้กินเจในด้านจิตใจ คือ อาหารเจช่วยให้คนมีจิตใจสะอาด เพราะไม่ต้องฆ่าสัตว์เพื่อทำอาหาร คนกินเจจึงมีความคิดไม่เหมือนคนทั่วไป ทำทุกอย่างอย่างใจเย็น คนกินเจจะรู้สึกสบายใจและสุขใจถือว่าการกินเจเป็นการทำความดี การกินเจจึงมีประโยชน์ทางด้านจิตใจ เพราะไม่มีการฆ่าสัตว์หรือทำร้ายชีวิตสัตว์อื่น ๆ คนกินเจรู้สึกจิตใจสะอาด เพราะอาหารเจทำมาจากผักไม่ต้องฆ่าสัตว์ช่วยให้มีจิตใจเมตตาปรานีต่อสิ่งมีชีวิต

จักธิ อินทรานวรงค์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) เป็นผู้ที่กินอาหารเจมานาน ๑๐ ปีได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการกินเจว่า

“ฉันกินเจได้ ๑๐ ปี ฉันรู้สึกว่าการกินเจมีจิตใจที่สบายมาก
เหมือนกับการทำบุญ เพราะว่าทุกอย่างมาจากผัก ไม่ต้องฆ่าสัตว์
คนกินเจเหมือนช่วยชีวิตสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตเหล่านั้น ฉันชอบกินเจ”

จากตัวอย่างนี้ ทำให้เราได้รู้ว่าการกินเจมีบทบาทต่อผู้กินเจในด้านจิตใจคือ มีประโยชน์ต่อผู้กินเจทางด้านจิตใจเพราะเป็นการช่วยชีวิตสัตว์ คนกินเจรู้สึกว่ามีจิตใจสะอาดและสบายใจ การกินเนื้อสัตว์เหมือนฆ่าชีวิต กินเจถือเป็นการช่วยชีวิต นี่คือประเด็นสำคัญที่สุดของประโยชน์ทางด้านจิตใจของการกินเจ

ดังนั้นการกินเจจึงมีบทบาทที่ทำให้จิตใจมีความสุข มีจิตใจที่อ่อนโยน และรู้สึกได้ว่าสัตว์ทุกชนิดก็รักชีวิตของตนเอง ไม่มีใครอยากโดนฆ่าหรืออยากโดนทำร้าย ผู้ที่กินเจจึงเป็นคนที่เข้าใจความรู้สึกของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี

๔.๑.๓ บทบาทด้านสังคม

การกินเจทำให้จิตใจมีความสุข มีจิตใจที่อ่อนโยน และรู้สึกได้ว่าสัตว์ทุกชนิดก็รักชีวิตของตนเอง จึงไม่มีใครอยากโดนฆ่าหรืออยากโดนทำร้าย การกินเจสามารถเข้าใจความรู้สึกรักชีวิตของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นเป็นอย่างดี ดังนั้นการกินเจจะมีประโยชน์ทางสังคมด้วยคือช่วยลดการฆ่าสัตว์ การทำร้ายอย่างรุนแรงต่อบุคคล สัตว์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ และช่วยขัดเกลาจิตใจให้มีจิตใจอ่อนโยน รู้จักทะนุถนอมสิ่งมีชีวิตเป็นเพราะ “อาหารเจ” ประจุขึ้นจากพืชผักธรรมชาติล้วน ๆ ไม่มีเนื้อสัตว์ปะปนและที่สำคัญต้องไม่ปรุงด้วยผักฉุน ได้แก่ กระเทียม หัวหอม หลักเกียว กุยฉ่าย ใบยาสูบ คนกินอาหารเจจึงมีจิตใจดีไม่ฆ่าชีวิต การอยู่ในสังคมก็ไม่อยากไปทำร้าย ผู้อื่นทำให้อาชญากรรมลดน้อยลง

ภาสกร วงศ์คณาสิน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) เป็นผู้ที่กินอาหารเจมานานกว่า ๔ ปี ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการกินเจว่า

“ผู้ที่เข้าใจย่อมตระหนักรู้ว่าการกินซึ่งอาศัยการฆ่า เพื่อเอา เลือดเนื้อของผู้อื่นมาเป็นของเรา เป็นการสร้างกรรมเกี่ยวกับการฆ่า โดยตรง แม้ว่าจะไม่ได้เป็นผู้ฆ่าเองก็ตามการซื้อจากผู้อื่นก็เหมือนกับการจ้างฆ่า ผมกินเจเพราะว่าอยากให้สังคมมีการฆ่าน้อยลง”

จากตัวอย่างนี้ ทำให้เราได้ว่าว่าการกินเจมีบทบาทต่อผู้กินเจในด้านสังคม คือ ทำให้ได้รู้ว่าการกินเจจะทำให้สังคมเป็นสุขเพราะไม่มีการอาฆาตพยาบาทกัน การทะเลาะและการอิจฉาริษยาก็จะลดน้อยลงเพราะต้องถือศีล ถ้าคนในสังคมทำได้สังคมของเราก็จะสงบมากขึ้น

จักธิ อินทรานวรงค์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) เป็นผู้ที่กินอาหารเจมานานกว่า ๑๐ ปี ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการกินเจว่า

“ฉันกินเจเพราะว่าการกินเจได้บุญและยังทำให้สุขภาพดีทั้งยัง ทำให้จิตใจสงบด้วย แล้วฉันรู้สึกว่าการกินเจก็มีความเชื่อว่าเป็นการกินเพื่อให้ได้บุญและทำบุญให้กับสัตว์ด้วย ฉันก็เลยรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ที่สำคัญที่สุดในการกินเจ”

ไพลิน วงษาภา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) เป็นผู้ที่กินอาหารเจมานานกว่า ๒ ปีได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการกินเจว่า

“ฉันกินเจเพราะมีคนเคยบอกฉันว่าการกินเจเป็นการช่วยเหลือ สัตว์ที่เราเคยกิน ฉันก็เลยอยากที่จะช่วยพวกเขาบ้าง นี่แหละคือ หัวใจหลักของการกินเจ”

จากตัวอย่างนี้ ทำให้เราได้ว่าว่าการกินเจมีบทบาทต่อผู้กินเจในด้านสังคม คือ ผลจากการทำดีขั้นต้นของการไม่กินเนื้อสัตว์ ไม่ฆ่าสัตว์และไม่เบียดเบียนสัตว์ คือ จะทำให้ชีวิตของเราไม่ต้องตายด้วย ปืนผาหน้าไม้ คมดอกคมดาบ ไม่ตายด้วยเหตุกาณ์อันน่าสยดสยองหรือภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งยังสามารถตัดกรรมในเรื่องการฆ่าและยุติการจองเวรกับสรรพสัตว์ทั้งหลายอีกด้วย พระพุทธเจ้าเป็นผู้เปี่ยมล้นด้วยพระเมตตา ทรงรักใคร่สรรพสัตว์ทั้งหลายประดุจลูกในอุทรของพระองค์เอง เมื่อได้บรรลุอนุตตรสัมโพธิญาณสูงสุดแล้ว ก็ยังทรงมีพระทัยห่วงใยปรารถนาให้เวไนยสัตว์ทั้งหลาย ได้หลุดพ้นออกจากบ่วงกรรมและระงับดับการจองเวรซึ่งกันและกัน ในบรรดาบาปกรรมทั้งหลายที่คนหลงผิดกระทำไป การเบียดเบียนฆ่าทำลายชีวิตผู้อื่น ถือเป็นบาปกรรมที่ร้ายแรงที่สุด แม้ว่าจะกระทำลงไปโดยไม่เจตนา ก็ยังต้องไปปรับโทษ นับประสาอะไรกับการจงใจเจตนาฆ่าเขาให้ตาย โทษหนักนั้นจะยิ่งใหญ่หลวงและไม่อาจให้อภัยได้ ด้วยเหตุที่พระพุทธองค์ทรงมีพระประสงค์ให้เราทุกคนละเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต และเลิกเบียดเบียนผู้อื่นโดยเด็ดขาด พระองค์จึงทรงบัญญัติ ศีลข้อ “ปาณาติบาต” คือห้ามการฆ่า เป็นข้อที่สำคัญอันดับหนึ่ง จึงสรุปพระพุทธวจนะว่าด้วยเรื่อง “อานิสงส์ ๑๐ ข้อของการไม่กินเนื้อสัตว์” ได้ดีเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและบำเพ็ญธรรมให้สูงขึ้น

๔.๒ บทบาทด้านเศรษฐกิจ

บทบาทของการกินเจ ในด้านเศรษฐกิจจะทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นทุกชนิด การค้าขายของร้านอาหารจะขายดีขึ้น จากสมัยก่อนถึงปัจจุบัน อาหารเจก็เป็นอาหารสำคัญในย่านเยาวราช เป็นอาหารที่มีชื่อเสียงของประเทศไทยและทั่วโลก ในปัจจุบันนี้ทุกคนเข้าใจว่าถ้าต้องการทำให้ร่างกายแข็งแรงหรือสุขภาพสมบูรณ์ ก็ต้องกินอาหารเจและจะเข้าใจถึงบทบาทของการกินเจในด้านเศรษฐกิจดังนี้

๔.๒.๑ บทบาทต่อการค้าขายในย่านเยาวราช

ปัจจุบันนี้ถ้าไปเที่ยวที่ย่านเยาวราชจะพบเห็นว่ามีร้านอาหารที่ปักธงสีเหลืองเต็มไปหมดตรงที่แขวนในย่านเยาวราช บนธงมีคำภาษาจีนอ่านว่า เจ “齋” และเขียนคำไทยวงเล็บว่า “เจ” ในเทศกาลกินเจ คนที่บวรนาตนจะงดอาหารที่มีเนื้อสัตว์พร้อมทั้งจะเข้าร่วมกิจกรรมหลากหลายเกี่ยวกับอาหารเจ การค้าขายในย่านเยาวราชจึงคึกคักมาก

ผู้วิจัยศึกษาวัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช โดยศึกษาบทบาทของการกินเจที่มีต่อวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีน ดังต่อไปนี้

สร้อยนารี จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) แม่ค้าร้านจงจิบฮั่วอาหารเจ ๑๗๑ ได้เล่าว่า

“เราได้ขายอาหารเจในย่านเยาวราชมาหลายปีแล้ว ปัจจุบันนี้ขายดีกว่าแต่ก่อน ถึงวันเทศกาลกินเจ จะมีกิจกรรมหลากหลายเกี่ยวกับอาหารเจในย่านเยาวราช ดึงดูดลูกค้าและคนท่องเที่ยวมาเที่ยวในย่านเยาวราช คนมาเที่ยวเยอะ เราขายอาหารเจก็ได้ดีขึ้น”

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า บทบาทของการกินเจคือ อาหารเจได้ช่วยร้านอาหารเจในย่านเยาวราชขายได้ดีขึ้น เพราะว่าย่านเยาวราชเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของกรุงเทพฯ มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวทุกวัน ในเทศกาลกินเจ นักท่องเที่ยวจะเข้ามามากขึ้น ร้านอาหารเจจะขายดีขึ้นกว่าวันปกติ

แม่ค้าร้านอาหารเจ วรรณา จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“ในย่านยังมีสิ่งของอื่น ๆ เช่น ผลไม้ สิ่งของเกี่ยวกับการช่าง เครื่องครัว และสารพัดฟอก ฯลฯ ในวันเทศกาลกินเจ พ่อค้าแม่ค้าที่ขายสิ่งของบถถนนเยาวราช ส่วนใหญ่ไม่เป็นคนขายอาหารเจประจำในย่านเยาวราช พวกเขาได้เห็นในวันเทศกาลกินเจ การค้าขายในย่านเยาวราชดีมาก ก็เขามาขายทุกปี ยังมีหลายคนปกติขายอาหารธรรมดา ถึงวันเทศกาลกินเจก็ขายอาหารเจด้วย เพราะในวันเทศกาลกินเจ อาหารเจขายได้ดีมากกว่าอาหารธรรมดา”

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า บทบาทของวัฒนธรรมการกินเจคือ ในวันเทศกาลกินเจ มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากสินค้าปกติจะขายได้ดีขึ้น ทำให้การค้าขายในย่านเยาวราชขายได้ดีขึ้นด้วย

คุณณัฏฐา รัชฎาภรณ์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) เป็นคนกินเจในเยาวราชได้เล่าว่า

“มีร้านอาหารเปิดมากที่ข้างทางถนนเยาวราช ถึงเทศกาลกินเจ
ทุกร้านก็มีอาหารเจขายด้วย เพราะช่วงเวลานี้ขายอาหารเจจะขาย
ได้ดีกว่าอาหารอื่น ๆ ”

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในวันเทศกาลกินเจ ร้านที่เป็นร้านอาหารทั่วไป ก็จะขายอาหารเจด้วย เพราะว่าช่วงเทศกาลกินเจทำให้อาหารเจขายดี ร้านมีอาหารเจขาย ก็มีลูกค้าเข้ามาเยอะขึ้น

ลูก้า เอมอร์ ซัยนคร (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“มาเที่ยวเทศกาลการกินเจ เพราะในวันเทศกาลการกินเจมี
อาหารเจอร่อยเต็มทั้งถนนสองฝั่งและมีกิจกรรมกินเจด้วย คึกคัก
มาก คนกินเจมาได้และคนที่ไม่ใช่กินเจก็ได้ เราได้แสดงความกิน
เจให้รู้ให้ยอมรับ อาหารเจอร่อย สุขภาพดี”

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าบทบาทการค้าขายในเทศกาลกินเจ คือในวันเทศกาลกินเจมีร้านอาหารเจอร่อยเต็มทั้งถนนสองฝั่งและมีกิจกรรมกินเจด้วย จะดึงดูดผู้คนมาเที่ยวย่านเยาวราชมากขึ้น ทำให้การค้าขายของทุกร้านที่อยู่ในย่านเยาวราชขายได้ดีขึ้นด้วย

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การกินเจมีบทบาทด้านเศรษฐกิจของคนขายของ เปิดร้านขายอาหารอยู่ในย่านเยาวราชเป็นการเลือกที่ถูกต้อง เพราะว่าประวัติศาสตร์ของย่านเยาวราชมีมานาน เป็นย่านเก่าแก่ในกรุงเทพฯ คนเยาวราชส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ได้รับวัฒนธรรมการกินเจ ย่านเยาวราชอยู่ในเมืองหลวง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวทุกวัน ปัจจุบันนี้นักท่องเที่ยวในย่านเยาวราชส่วนใหญ่เป็นคนจีน ประเทศจีนก็มีวัฒนธรรมการกินเจ เมื่อพวกเขามาถึงย่านเยาวราชก็อยากกินอาหารจีนและอาหารเจ บทบาทของเทศกาลกินเจทำให้หลายคนได้รับการเผยแพร่วัฒนธรรมการกินเจ ทำให้ย่านเยาวราชได้มีชื่อเสียงขึ้น คนมาเที่ยวและกินอาหารเจมากมาย วัฒนธรรมการกินเจก็ได้เผยแพร่จากย่านเยาวราชไปสู่คนไทยและนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงเป็นโอกาสของการค้าขายในย่านเยาวราช การมาทำธุรกิจอยู่ในย่านเยาวราช ในที่คนมากินอาหารเจ ร้านอาหารและร้านขายของก็มีมากขึ้นไปเศรษฐกิจในย่านเยาวราชก็ดีขึ้น ดังนั้นย่านเยาวราชก็เป็นย่านที่สำคัญของเศรษฐกิจไทยแล้ว

๔.๒.๒ บทบาทต่อพ่อค้าแม่ค้าร้านขายอาหารเจ

พ่อค้าแม่ค้าร้านขายอาหารเจเป็นคนที่มีความเสี่ยงที่ทำการค้าขายในย่านเยาวราชมาเป็นเวลานาน พวกเขาส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน ฉลาด ขยัน และมีน้ำใจด้วย พ่อค้าแม่ค้าจึงเป็นส่วนประกอบสำคัญของเศรษฐกิจ ดังที่

สร้อยนารี จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) แม่ค้าร้านจงบิฮ้ออาหารเจ ๑๗๑ ได้เล่าว่า

“ร้านนี้เมื่อปู่ยังอยู่ที่ขายอาหารเจแล้ว ประมาณ ๖๐ กว่าปีแล้ว แต่ก่อนปู่ก็ครุ่นคิดว่าจะเปิดร้านอะไร ปู่ก็ไปเดินดูร้านในย่านเยาวราช เขาไปดูร้านอาหารจีนหลายร้านแล้วก็เห็นว่ามีลูกค้าหลายคนสั่งอาหารมังสวิรัต แต่ปู่ยังได้เห็นว่าในย่านเยาวราชยังไม่มีใครขายอาหารมังสวิรัต ปู่ก็ตกลงเปิดร้านขายอาหารเจ ถึงตอนนี้ คนที่เยาวราชทุกคนก็รู้จักร้านเรา คนที่ไม่รู้จักร้านชื่อก็รู้จักมีร้านอาหารเจร้านหนึ่งเปิดอยู่ที่นี้ ลูกค้าทุกคนก็ได้เห็นเราสุขภาพแข็งแรง พ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ ก็น่าเชื่อว่าความการกินเจ แล้วก็มากินเจบ่อย ๆ”

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าการกินเจมีบทบาทต่อพ่อค้าแม่ค้าร้านขายอาหารเจคือ ทำให้พ่อค้าแม่ค้ามีสิ่งค่าอย่างใหม่ ทำให้ร้านเป็นร้านขายอาหารที่เป็นอาหารสุขภาพ จูงใจลูกค้าเข้ามากินอาหารเจ และน่าเชื่อว่าต้องการการกินอาหารเจบ่อย ๆ ร้านจะขายดีมากขึ้น

สุพร จารุชลธาร (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) แม่ค้าร้านเจีหลี อาหารเจ ได้เล่าว่า

“ร้านเปิดขายอาหารเจตลอดทั้งปี ซึ่งเปิดขายมากกว่า ๒๐ ปีแล้ว เนื่องจากส่วนตัวเป็นคนชอบกินผัก และชอบทำบุญ จึงได้ปรึกษากับครอบครัวว่าจะเลิกกินเนื้อสัตว์และหันมากินเจกันทั้งบ้าน ขณะที่พี่สาวเห็นด้วย พร้อมทั้งเสนอความคิดว่า หากเรากินเจแล้ว ก็อาจมีคนอื่นที่มีความเห็นเหมือนกับพวกเรา ก็ควรเปิดร้านเพื่อขายอาหารเจตามสั่งตลอดทั้งปี ให้คนกินเจได้มากินเจทั้งวันทั้งปี”

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าการกินเจมีบทบาทต่อพ่อค้าแม่ค้าร้านขายอาหารเจคือ คนกินอาหารเจมีสุขภาพ ก็ต้องทำให้ทุกคนเข้าใจด้วย ต้องการทำความเข้าใจทุกคนเห็นว่ากินอาหารเจมีสุขภาพจริง ๆ ก็เปิดร้านขายอาหารเจด้วยให้ทุกคนเข้ามากินและปรึกษากัน จะได้แพร่กระจายความกินเจด้วย

วรรณภา จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) แม่ค้าร้านมังสวิรัต อาหารเจ ได้เล่าว่า

“ร้านเราขายขนมปังเจเป็นประจำปีและยังขายวัสดุของอาหารเจด้วย เพราะคนเข้ามากินขนมปังกินง่ายและอิมด้วย เปิดร้านตั้งแต่เช้าจะมีคนมาซื้อเยอะ เพราะคนทำงานของบริษัทปกติไม่มีเวลาทำอาหารเช้า พวกเขาชอบมากินที่ร้าน บางคนชอบกินขนมปังเป็นอาหารเช้า ก็มาซื้อที่ร้านเรา ร้านเราก็ขายได้ดีและขายหมดทุกวัน วัสดุของอาหารเจก็ขายได้ดี เพราะว่าขณะนี้คนกินเจเยอะขึ้น ร้านอาหารเจก็เปิดมาเยอะขึ้น คนกินเจทำกับข้าวและร้านอาหารเจต้องการซื้อวัสดุทำเอง ร้านเราขายวัสดุของอาหารเจจะทำให้คนได้ซื้อวัสดุที่นี้ได้สะดวกสบาย”

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าการกินเจมีบทบาทต่อพ่อค้าแม่ค้าร้านขายอาหารเจคือ เปิดร้านขายอาหารเจเป็นอาหารที่พวกเขาต้องการกินและชอบกิน จะทำให้พวกเขาชอบมากินบ่อย ๆ ตอนเช้าขายขนมปังและตอนบ่ายขายวัสดุอาหารเจ ร้านมังสวิรัตจะมีลูกค้าเข้ามาทั้งวันทั้งปี

สุภาณี เจ็โหว (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) แม่ค้าร้านเจ็โหว อาหารเจ ได้เล่าว่า

“ฉันเปิดร้านขายอาหารเจเพราะฉันเคยกินเจในเยาวราช เพื่อน ๆ ทุกคนก็เคยบอกว่ากินอาหารเจมีสุขภาพจริง ๆ ฉันก็มาเห็นว่าในย่านเยาวราชมีร้านอาหารมาก ร้านอาหารเจยังเปิดน้อย แต่คนกินเจเยอะมาก คนกินเจเต็มหมดทุกร้านทุกวัน ฉันรู้ว่าต้องการเปิดร้านขายอาหารเจ ทำให้พวกเขาคนกินเจจะกินได้สบายและทำให้ร้านเราขายได้ดีขึ้น”

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าการกินเจมีบทบาทต่อพ่อค้าแม่ค้าร้านขายอาหารเจคือ ในปัจจุบันนี้อาหารเจเป็นอาหารสุขภาพและอาหารที่มีชื่อเสียงในประเทศไทย เป็นอาหารที่คนนิยมกิน พ่อค้าแม่ค้าเปิดร้านขายอาหารเจในปัจจุบัน จะทำให้คนกินเจได้กินสะดวกและร้านขายได้ดี ช่วยคนได้และรายได้เยอะด้วย

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการกินเจเป็นโอกาสอย่างหนึ่งของพ่อค้าและแม่ค้าที่จะเป็นที่รู้จักมีชื่อเสียง เพราะว่าในสังคมปัจจุบันนี้การค้าขายมีการแข่งขันรุนแรง อาหารของประเทศไทยมีชื่อเสียงไปทั่วโลก คนที่เปิดร้านอาหารจำนวนมากในย่านเยาวราช ร้านอาหารเต็มอยู่ท้องถนน อาหารขายมีชนิดหลากหลาย เช่น อาหารทะเล อาหารอิสลาม อาหารจีนและอาหารเจ แต่ในย่านเยาวราชอาหารที่ขายดีเป็นอาหารจีน อาหารทะเล และอาหารเจเลือกให้ถูกต้อง เขาได้เห็นอาหารอะไรขายดี ก็ได้เห็นอะไรยังขายไม่ดีแต่ความต้องการเยอะมาก สิ่งที่มีความต้องการเยอะก็คืออาหารเจ เพราะการกินเจเป็นวัฒนธรรม คนที่รับความเชื่อเยอะมาก แต่ร้านอาหารเจน้อย เจ้านายเปิดร้านอาหารเจก็ได้แก้ไขปัญหานี้ ทำให้คนกินเจได้กินเจในย่านเยาวราช แล้วก็ได้รับชื่อเสียงด้วย

๔.๒.๓ บทบาทต่อครอบครัว

ครอบครัว คือกลุ่มของบุคคลที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน มีความใกล้ชิดกัน และอาศัยในที่เดียวกัน ความหมายของครอบครัวในทางพันธุศาสตร์จะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ทางสายเลือดเป็นหลัก ในครอบครัวของกลุ่มกินเจก็กินเจด้วยกัน บางคนกินทุกวันและบางคนกินในวันเทศกาลกินเจ ต่อไปนี้

ลูกค้า อรญา โหมตวัฒน์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“ครอบครัวทุกคนก็ชอบกินอาหารเจ ไม่ใช่กินทุกวัน แต่ก็กินบ่อย ๆ ปู่ ย่า พ่อและแม่ร่างกายยังแข็งแรงอยู่ เราก็เชื่อว่าสาเหตุเป็นเพราะเรากินเจเสมอ กินเจได้อายุยืนและสุขภาพสมบูรณ์ กินอาหารเจทำให้คนใจเย็น ครอบครัวสนิทสนมกลมเกลียวกัน เมื่อครอบครัวเรากินอาหารเจบ่อยแล้ว ครอบครัวเราก็ไม่มีใครโกรธใคร มีเรื่องอะไรก็ไม่รีบร้อน ยิ้มทุกวัน”

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในครอบครัวมีคนกินเจ คนอื่นจะไปศึกษากินเจด้วย เพราะว่าคนครอบครัวเป็นคนญาติพี่น้องกัน พวกเขาเชื่อว่าความกินเจเป็นความจริงและมีความเชื่อตามครอบครัวด้วย ทำให้ความกินเจได้แพร่กระจายรวดเร็ว

ลูกค้า ฉันทวรรณ อินทนา (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้เล่าว่า

“ในครอบครัวมีคุณพ่อและคุณแม่กินเจกัน พวกเขากินไปยี่สิบกว่าปีแล้ว และร่างกายแข็งแรงเหมือนกับเรา ทำงานก็ทำเองไม่ต้องคนไปช่วย กินเจมานานแล้วร่างกายไม่เคยเจ็บป่วย ดังนั้น พวกเราก็กินเจตามพ่อแม่ด้วย”

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากินเจทำให้ชีวิตของครอบครัวแข็งแรง และครอบครัวทุกคนมีน้ำใจได้ช่วยเหลือซึ่งกัน พ่อแม่ดูแลลูกได้ ลูกก็ช่วยพ่อแม่ด้วย ทำให้ครอบครัวทุกคนได้เห็นประโยชน์ของคนกินเจ

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการกินเจมีบทบาทต่อครอบครัวคือ ทำให้ระดับชีวิตของครอบครัวได้ดีขึ้น ครอบครัวทุกคนได้ใจเย็น ๆ ก็ทำสิ่งแวดล้อมได้ดีให้ลูกหลาน สิ่งแวดล้อมของครอบครัวดี แล้วคนก็อยู่ได้สบาย เรียนดีขึ้น ทำงานดีขึ้น และร่างกายแข็งแรงแล้วชีวิตดีขึ้น ครอบครัวกินอาหารเจ ก็ไม่ได้ฆ่าสัตว์ ก็ได้การปกป้องสิ่งแวดล้อม

๔.๓ บทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีน

กลุ่มคนจีนเริ่มเข้ามาเมืองไทยที่เป็นรุ่นแรก ทุกคนมีความเคยชินตามนิสัยเดิม ทำสิ่งใดก็ดีเหมือนเมื่อครั้งอยู่ในเมืองจีน มีวิถีชีวิตแบบคนจีนแท้ ๆ ทั้งความเชื่อ และการทำอาหารกินเป็นต้น ยัง

ไม่มีการปรับตัวได้เข้ากับวิถีชีวิตแบบไทย แต่เมื่อใช้ชีวิตอยู่ในเมืองไทยนาน ๆ และบ้างก็แต่งงานกับคนไทย มีลูกหลานที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งรุ่นใหม่ ๆ ก็ค่อย ๆ ปรับปรุงตัว ใช้ชีวิตที่ผสมจีนกับไทย จึงมีประเพณีจีนได้สืบทอดกันมาจนบางอย่างได้กลายเป็นวัฒนธรรมไทยด้วย ประเพณีจีนบางอย่างได้มีบทบาทสำคัญมากต่อสังคมไทยและพิธีกรรมของประเพณีดังกล่าวยังได้สืบทอดกับมาสำคัญกว่าที่เมืองจีน เช่น ประเพณีการกินเจ และการกินเจก็มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนในหลายด้าน

๔.๓.๑ บทบาทด้านการกิน

การกินเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ ทุกคนก็ให้ความสำคัญต่อการกินในชีวิตประจำวัน การกินเจก็มีความสำคัญต่อคนไทยเชื้อสายจีนอย่างมาก ทำให้คนไทยเชื้อสายจีนมีการกินที่ง่าย หาอาหารกินง่าย ไม่มีนิสัยเลือกกิน ผู้วิจัยศึกษาคนกินเจที่เยาวราช เพื่อศึกษาบทบาทของการกินเจที่มีต่อวิถีชีวิตของคนกินเจ ดังต่อไปนี้

สุรानी สิทธิโชค (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เล่าเรื่องการกินเจมีบทบาทสำคัญต่อเขา ทำให้เขามีการเปลี่ยนแปลงด้านการกินในชีวิตประจำวันของเขาว่า

“การกินเจมีความสำคัญมากต่อการกินในชีวิตประจำวันของดิฉัน เมื่อก่อนดิฉันรู้สึกว่าเป็นคนเลี้ยงยาก กินอะไรต้องเลือกกิน หลาย ๆ อย่างไม่ชอบกิน ทำให้พ่อแม่ก็ปวดหัวในเรื่องการกินของดิฉัน เวลากินอาหาร นี่ก็ไม่กิน นั่นก็ไม่กิน ทำตัวนิสัยไม่ค่อยดี แต่หลังจากดิฉันกินเจแล้ว ตอนแรก ๆ ก็ไม่กินมาก เพราะมีหลายอย่างไม่ชอบกินเหมือนกัน แต่พอกินเจเวลานาน ๆ ดิฉันก็รู้สึกตัวเองกินได้อาหารเยอะบางอย่างที่เมื่อก่อนตัวเองไม่ชอบกิน รังเกียจกินกลายเป็นอาหารที่ดิฉันกิน หรือชอบกิน อาหารเจก็ทำได้ง่าย ไม่เหมือนกินเนื้อสัตว์ ต้องฆ่าสัตว์ก่อนและต้องทำขั้นตอนลับสนน่าเกลียดด้วย”

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การกินเจมีบทบาทด้านการกินสามารถแก้ไขนิสัยการกินที่ไม่ค่อยดีให้เป็นนิสัยที่ดี ทำให้คนที่มีอาการเบื่ออาหารนิยมกินอาหารขึ้น

ตะวัน เทวรักษ์ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เล่าเรื่องการกินเจมีบทบาทด้านการกินว่า

“อาหารเจเป็นอาหารที่มีสุขภาพ ได้ช่วยอวัยวะสะอาดสบายคนที่กินเนื้อสัตว์มานานแล้วจะรู้สึกเหนื่อยและเบื่ออาหารด้วย กินเจจะไม่รู้สึกเหนื่อย”

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า อาหารเจได้อวัยวะสะอาดสบาย ช่วยร่างกายของคนกินเจได้สุขภาพและจิตใจดี ๆ และสบายใจด้วย

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การกินเจมีบทบาทด้านการกินของคนไทยเชื้อสายจีน มีความสำคัญต่อการกินของคนไทยเชื้อสายจีน สามารถแก้ไขนิสัยการกินที่ไม่ค่อยดีให้เป็นนิสัยที่ดีทำเป็นคนไม่จู้จี้จุกจิกและเป็นการกินที่ดีต่อสุขภาพ

๔.๓.๒ บทบาทด้านชีวิตประจำวัน

การกินเจมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นอย่างมาก มีบทบาทที่ทำให้คนไทยเชื้อสายจีนทำความดี ได้มีชีวิตที่มีสุขสบายขึ้น ได้รู้จักเพื่อนในกลุ่มที่กินเจเหมือนกันโดยมีความคิดความรู้สึกที่เหมือนกัน ทำให้บางคนได้คบเพื่อนรู้จักเพื่อนได้มากขึ้น ทำให้ชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนสมบูรณ์ ผู้วิจัยศึกษาคนกินเจที่เยาวราช เพื่อศึกษาบทบาทของการกินเจที่มีต่อวิถีชีวิตของคนกินเจดังต่อไปนี้

นพพร ดั่งมาด (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เล่าเรื่องการกินเจมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวันของเขาวว่า

“ตั้งแต่ฉันกินเจมาดิฉันรู้สึกชีวิตของดิฉันได้สมบูรณ์มากขึ้น ดิฉันรู้สึกว่าได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น เพราะว่าเราเป็นกลุ่มกินเจด้วยกัน เรามีความคิดเห็นเหมือนกันในเรื่องบางอย่างที่ทำให้เรารู้จักกันลึกซึ้งมากขึ้น รู้จักทำความดี เราสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสบายใจ ถ้าเราเป็นคนที่ไม่กินเจ แต่เพื่อนเป็นคนกินเจ เมื่อเราได้นัดชวนไปกินข้าวด้วยกัน เพื่อนทุกคนจะสั่งแต่อาหารเจ เพียงเราคนเดียวกินอาหารเนื้อสัตว์อยู่คนเดียว จะทำให้เพื่อนอึดอัดใจ วันหลังก็อาจจะไม่ชวนไปกินข้าวด้วยกัน อาจจะทำให้ไม่เป็นเพื่อนสนิทกันได้ และคนที่กินเจก็ส่วนใหญ่ไปกินที่ร้านอาหารเจ ทำให้ไม่ค่อยมีโอกาสอยู่ด้วยกัน แต่ถ้าเราเป็นคนที่ไม่กินเจจะอยู่กับคนที่กินเจได้ ไม่น่ามีปัญหาอะไร เพราะว่าเมื่อกินข้าวด้วยกัน ดิฉันก็จะสั่งเป็นอาหารเจก็อยู่ร่วมกันกินได้ อีกอย่างการกินเจยังทำให้สุขภาพของเราดี การกินเจจึงทำให้ชีวิตของดิฉันมีความสุขมากขึ้น ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น”

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การกินเจมีบทบาทด้านชีวิตประจำวันของคนไทยเชื้อสายจีน การกินเจทำให้คนไทยเชื้อสายจีนมีการเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตประจำวัน มีบทบาทต่อมนุษย์สัมพันธ์ของคนกินเจ ทำให้มนุษย์สัมพันธ์ดีขึ้นของคนกินเจ ได้มีเพื่อนมากขึ้นในชีวิตประจำวันของคน คนที่มีเพื่อนมากก็แสดงให้เห็นว่าคนนั้นเป็นคนที่มีมนุษย์สัมพันธ์ดี คนที่มีมนุษย์สัมพันธ์ดีจะมีชีวิตที่มีความสุขมาก สุขใจมาก

ภาสกร วงศ์คณาสิน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เล่าเรื่องการกินเจมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวันของเขาว่า

“การกินเจมีความสำคัญมากต่อการกินในชีวิตประจำวันของคนกินเจ เรื่องการกินเจ ผมมองว่าเปลี่ยนแปลงไป อาหารการกินเปลี่ยนรูปแบบไป มีเมนูอาหารมากมาย ซึ่งดีไม่ดั้นฉันไม่ชอบ วิพากษ์วิจารณ์ แต่ในส่วนความเคร่งครัดต่อธรรมเนียมนั้น คิดว่าน้อยลง สมัยก่อนใครจะกินเจต้องเปลี่ยนจานชามช้อนของตัวเอง ไม่ปะปนกับใคร กินอาหารที่ทำเอง หรือกินที่โรงเจที่มั่นใจว่าไม่ปนเปื้อน บางคนถึงขนาดไปนอนโรงเจก็มีมาก ตลอดระยะเวลาถือศีลกินเจต้องไม่ด่าไม่ว่าใคร แต่สมัยนี้ กินไปด่าไป”

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การกินเจก็มีการเปลี่ยนแปลงไป และมีบทบาทต่อนิสัยของคนกินเจด้วย แสดงให้เห็นนิสัยของคนกินเจ สมัยก่อนการกินเจมีบทบาทต่อนิสัยของคนกินเจว่าเมื่อคนกินข้าวอยู่ จะมีนิสัยนั่งกินอย่างมีระเบียบ ไม่กินข้าวไปด่าไป ไม่นินทาคนอื่น มีนิสัยที่ดี สมัยนี้การกินเจมีบทบาทต่อนิสัยของคนกินเจว่าเมื่อกินข้าว ชอบกินไปด่าไป นิสัยไม่ค่อยเหมือนคนสมัยก่อน นิสัยที่เปลี่ยนไปทำให้ชีวิตของคนมีความเปลี่ยนความคิดความรู้สึกก็ไม่เหมือนกัน คนที่ชอบด่าเป็นคนที่มีชีวิตไม่สุขใจเท่ากับคนที่ไม่พูดมาก

๔.๓.๓ บทบาทด้านความเชื่อ

สมัยก่อน กลุ่มคนจีนรุ่นแรกที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยที่ไม่ได้นับถืออะไรหรือเป็นกลุ่มที่นับถือศาสนาแต่มาถึงเมืองไทยแล้ว ได้ทำมาหากินที่อยู่ในเมืองไทยนาน ๆ ได้สร้างตัวสร้างบ้านในเมืองไทยบ้างก็ได้แต่งงานกับคนไทยในเมืองไทย แล้วมีลูกหลานเป็นคนไทยเชื้อสายจีน ในสมัยก่อนการกินเจเป็นการถือศีล ไหว้เจ้า ทำตามพ่อแม่ ไม่ได้นับถืออะไร หรือทำตามประเพณี การกินเจมีความเชื่อว่าการกินเจ คือกินเพื่อชำระล้างบาป และเป็นการปลดกรรมเป็นความเชื่อของพุทธศาสนา การกินเจของคนไทยเชื้อจีนจึงได้ปรับตัวเองในการยอมรับนับถือพุทธศาสนา ผู้วิจัยศึกษาคนกินเจที่เยาวราช เพื่อศึกษาบทบาทของการกินเจที่มีต่อวิถีชีวิตของคนกินเจ ดังต่อไปนี้

หยาวหงเตอ (姚鸿德) (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เล่าเรื่องการกินเจมีบทบาทสำคัญต่อเขา ทำให้เขามีการเปลี่ยนแปลงด้านความเชื่อว่า

“เมื่อก่อน บ้านผมไม่มีใครนับถืออะไรเลย พ่อก็ไม่ได้นับถือศาสนาอะไร บ้านผมมีแต่ไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ เมื่อก่อนผมก็ตามพ่อไม่ได้นับถือศาสนาแต่หลังจะผมกินเจแล้ว ได้รู้สึกสบายใจ ได้รู้สึกตัวถือศีล ก็ได้รู้จักพุทธศาสนา ผมก็ได้ปรับตัวเองมีความนับถือพุทธศาสนา แต่ก็ยังไหว้เจ้าอยู่ เพียงแค่นี้ความเชื่อมากยิ่งขึ้น”

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การกินเจจะได้ช่วยคนกินเจมีสบายใจและมีน้ำใจด้วย ก็มี ความคิดตามพุทธศาสนาและยอมรับความเชื่อของพุทธศาสนาด้วย และจะนับถือความเชื่อตลอดต่อไป ด้วย

นวลฉวี บำเพ็ญจิรกุล (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์เล่าเรื่องการกินเจมี บทบาทด้านความเชื่อไว้ว่า

“เมื่อก่อนก็กินเนื้อด้วย แต่เคยเห็นเพื่อน ๆ กินเจแล้วร่างกาย แข็งแรงขึ้นไปและจิตใจดีขึ้นด้วย ก็กินเจไปด้วยกัน ถึงตอนนี้ก็กินมา นานแล้ว รู้สึกว่าร่างกายและจิตใจดีขึ้นจริง ๆ ก็มีความเชื่อว่าการกินเนื้อสัตว์ในศาสนาพุทธเป็นเรื่องทำร้าย เมื่อถึงเราพบความ ยากลำบาก พระพุทธเจ้าจะไม่ช่วยกันเรา”

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากินเจมานานก็ได้มีความคิดดีขึ้น ความเชื่อเก่าก็ได้ เปลี่ยนเป็นความเชื่อตามพระพุทธเจ้าไป มีหัวใจที่บริสุทธิ์เป็นคนดีมีน้ำใจด้วย

จากตัวอย่างดังกล่าวว่าการกินเจมีบทบาทด้านความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีน สามารถทำให้ คนมีความเชื่อมากขึ้น ทำให้คนไทยเชื้อสายจีนรู้สึกว่าการมีความเชื่อการนับถือศาสนาพุทธทำให้คนมี การถือศีล การกินเจทำให้ความเชื่อของคนมีการเปลี่ยนแปลงทำให้คนกินเจมีความรู้สึกสบายใจขึ้น เพราะว่าได้ถือศีล ได้ละเว้นบาป มีความเชื่อว่าการกินเนื้อสัตว์เป็นบาป

๔.๔ บทบาทต่อวัฒนธรรมและประเพณีของคนไทยเชื้อสายจีน

วัฒนธรรมและประเพณีเป็นสิ่งที่สำคัญต่อจิตใจของมนุษย์ไม่ว่าเป็นชุมชนกลุ่มใด เชื้อชาติ ใด และอยู่ในสังคมใด ในโลกนี้มีประเทศหลายร้อยประเทศและมีกลุ่มชุมชนเป็นจำนวนมาก ทุกประเทศมี วัฒนธรรมของตนเอง ในประเทศเดียวกันก็มีกลุ่มชุมชนหลายกลุ่มและทุกกลุ่มก็มีวัฒนธรรมส่วนตัวที่ต่าง จากกลุ่มอื่น บุคคลในสังคมนี้อาจมีวัฒนธรรมที่พวกเขา นับถือและไม่ว่าอยู่ที่ไหนหรือ เป็นเวลาใด พวกเขาไม่เคยลืมวัฒนธรรม การอพยพของกลุ่มคนและการสื่อสาร โดยทางเทคโนโลยีทำให้วัฒนธรรม ต่าง ๆ ได้เผยแพร่ถึงทุกมุมของโลก ปัจจุบันชาวจีนได้เดินทางอพยพไปอยู่ยังประเทศอื่นทั่วโลก เพราะฉะนั้นพวกเขาก็นำวัฒนธรรมและประเพณีจีนไปเผยแพร่ไปทั่วโลก ในอีกด้านหนึ่ง พวกชาวจีน เขาไปอาศัยอยู่ในต่างประเทศก็ต้องรับวัฒนธรรมอื่นด้วย แต่อะไรก็ตามชาวจีนอาศัยอยู่ต่างประเทศ นอกจากบางที่รับวัฒนธรรมของประเทศที่พวกเขาอาศัยอยู่แล้วก็ยังถือวัฒนธรรมและประเพณีของ ตนเอง ซึ่งไม่ เคยลืมและจะสืบทอดไป

๔.๔.๑ บทบาทในการสืบทอดวัฒนธรรมจีน

ร้านอาหารเจหรือร้านขายเจในเยาวราชมีพ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนเป็นจำนวนมาก พวกเขาอพยพมาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นหลายรุ่นแล้ว คนไทยเชื้อสายจีนอย่างเช่น พ่อค้าแม่ค้าของร้านอาหารเจที่เยาวราช ส่วนใหญ่ก็ยังยึดถือและดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมจีนอยู่ ดังที่

วรรณ จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ร้านจิงจิบฮั่ว ได้เล่าว่า

“ฉันเป็นรุ่นที่ ๓ ที่อพยพเข้ามาในเมืองไทย รู้ว่าคนเราเข้ามาต้องปรับตัว แต่ก็ยัง นับถือศาสนาของตนเองหรือว่าวัฒนธรรมตัวเอง อย่างวัฒนธรรมการ กินเจ ในตอนนี้ มีอยู่หลายปีแล้ว ถึงตอนนี้ ไม่ใช่เป็นวัฒนธรรมเล็ก ๆ ในชีวิต เราอย่างเดียว กลายเป็นวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่และประเพณีที่ยิ่งใหญ่เหมือนกัน”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญมาก ไม่ว่าเป็นคนในสมัยก่อนหรือคนในปัจจุบันนี้ ก็ยังนับถืออย่างดีและเผยแพร่อย่างกว้างขวาง แม้ว่า คนจีนที่อพยพเข้ามาในเมืองไทยต้องปรับตัว แต่ก็สามารถทำให้วัฒนธรรมของตนเองไม่สูญหายไปและพัฒนามากยิ่งขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญมากไม่ว่า เวลาผ่านไปนานขนาดไหนก็ยังยึดถือวัฒนธรรมของตนเองและได้เผยแพร่อย่างดี รักษาได้ดีมาก

ประเพณีการกินเจเป็นประเพณีที่สำคัญในเมืองไทย ประเพณีการกินเจได้เป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่และมีวันจัดการกินเจด้วย เช่น วันพระ วันเทศกาลการกินเจ ทำให้ประเพณีการกินเจได้พัฒนามากยิ่งขึ้น ดังที่ ดังที่

สร้อยนารี จิงวิสิฐธน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ร้านจิงจิบฮั่ว ได้เล่าว่า

“ประเพณีการกินเจในตอนนี้ ได้กลายเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ มีคนหลายกลุ่มมากินเจด้วย เช่น คนไทย คนจีน คนไทยเชื้อสายจีน หรือคนกินเจประจำและคนไม่กินเจประจำ เห็นชัดว่า ในเทศกาลการกินเจ จะมีคนที่มากินเจมากขึ้นกว่าในวันอื่น ๆ แล้วมีงานพิธีให้คนที่มาร่วมงานมาชมด้วย”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ประเพณีการกินเจในปัจจุบันนี้เป็นประเพณีที่สำคัญและได้จัดพิธีกรรมในเทศกาลอย่างเด่นชัด ในประเทศไทยยังมีการกินเจในวันพระด้วย สะท้อนให้เห็นว่า ประเพณีการกินเจเป็นประเพณีที่สำคัญต่อคนกินเจ แม้ว่าในสมัยก่อนหรือในปัจจุบันนี้ นอกจากได้อนุรักษ์อย่างดี และยังได้เผยแพร่อย่างกว้างขวาง

๔.๔.๒ บทบาทในกระชับความสัมพันธ์ระหว่างคนไทย-จีน

ไทย-จีนกระชับความสัมพันธ์ พร้อมแลกเปลี่ยนความร่วมมือและส่งเสริมด้านการค้า การลงทุน ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีประชากรซึ่งเป็นผู้บริโภคจำนวนมากที่สุดในโลก และมีเศรษฐกิจ

ใหญ่เป็นอันดับที่ ๓ ของโลก เป็นรองจากสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น รัฐบาลจีนมีเป้าหมายที่จะเน้นผลผลิตทางการเกษตรให้พอเพียงสำหรับการบริโภคภายในประเทศ ในขนาดเดียวกันอาหารเจก็มีหลายอย่างและหลายรสชาติเพิ่มมาเพื่อความพึงพอใจคนในสมัยนี้ ดังที่

ภาสกร วงศ์คนาสิน (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่า

“ในสมัยก่อน อาหารเจมีแต่ผัก เต้าหู้ และถั่วเหลือง คนกินก็เลยไม่ค่อยมี แล้วก็ไม่ได้จัดพิธีที่เกี่ยวข้องและไม่ได้ถือเป็นประเพณี แต่หลังจากคนจีนที่อพยพเข้ามาในเมืองไทย เวลาผ่านไป อาหารเจก็ได้มีรสชาติอีกหลายอย่างเพิ่มมากขึ้น เพราะว่า ตอนนี้มีคนกินเจจำนวนมากขึ้นและต้องการรสชาติอื่นที่เหมือน อาหารที่กิน ในวันปกติ ก็มีรสไก่ รสหมู เป็นต้นที่เพิ่มขึ้นมา”

ทิพย์วารีย์ สร้อยคำ (๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ : สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่า

“วัฒนธรรมการกินเจมาจากวัฒนธรรมจีน ปัจจุบันนี้ ในเทศกาลกินเจ และในย่านเยาวราช พวกคนจะได้พบเห็นสิ่งๆ ที่ความหลากหลายเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน เช่น ร้านอาหารจีน อาหารเจ แพทย์จีน ร้านชาและก๋วยเตี๋ยว ทุกสิ่งทุกอย่างก็ดึงดูดคนไทยและคนต่างชาติที่มีสนใจและศึกษากัน”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ประเทศจีนนอกจากได้นำเทคโนโลยีแล้ว ยังนำวัฒนธรรมและประเพณีจีนเข้ามาด้วย ทำให้คนจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยก็มีความเชื่อของตนเองอยู่เสมอและยังสามารถทำให้วัฒนธรรมกับประเพณีพัฒนาเพิ่มขึ้น เผยแพร่อย่างกว้างขวาง คนกินเจจำนวนมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมการกินเจได้พัฒนาขึ้นในปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีในสมัยนี้พัฒนาอย่างรวดเร็ว การเลือกของคนในสมัยนี้จะเลือกอย่างแน่นรสชาติการกินเจก็ได้เพิ่มมาหลายอย่าง

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช และเพื่อวิเคราะห์บทบาทของวัฒนธรรมการกินเจที่มีต่อสังคมไทย ในย่านเยาวราช สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์วัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราชสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ลักษณะของวัฒนธรรมการกินเจในย่านเยาวราช

วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญมากในประเทศไทย ไม่ว่าจะอยู่ในชุมชนกลุ่มใด เช่น คนไทย คนจีน หรือคนไทยเชื้อสายจีน เป็นต้น เห็นได้ว่าการกินเจเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ชุมชนในย่านเยาวราช ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนซึ่งประกอบด้วย จีนแต้จิ๋ว กวางตุ้ง แคะฮกเกี้ยน และไหหลำ ชาวจีนแต้จิ๋ว เป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุดในเยาวราช ชาวจีนได้อพยพเข้ามาอาศัยที่ประเทศไทยและตั้งถิ่นฐานในย่านเยาวราชมานานแล้ว

๑) ประวัติร้านขายอาหารเจในย่านเยาวราช

ในสมัยก่อนเจ้าของร้านอาหารเจที่เยาวราชส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนร้านอาหารเจเหล่านี้ก็ทำให้คนกินเจหาอาหารเจได้สะดวก แล้วทำให้วัฒนธรรมการกินเจได้สืบทอดต่อไปในประเทศไทย ถึงปัจจุบันนี้แล้ว ในย่านเยาวราชมีร้านอาหารเจมากขึ้น คนกินเจได้กินสะดวกสบายกว่าสมัยก่อน

๒) ลักษณะของการกินเจในย่านเยาวราช

การกินเจมีประโยชน์มาก ที่เห็นเด่นชัดมาก ก็คือในเรื่องของร่างกาย จิตใจ และสังคม พิธีกรรมการกินเจถือว่าเป็นส่วนสำคัญในวัฒนธรรมการกินเจ วัฒนธรรมการกินเจได้พัฒนาการขึ้นมาก นอกจากต้องกินเจแล้ว ยังจัดพิธีในเทศกาลการกินเจด้วย ทำให้วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่เด่น และสำคัญมาก ทำให้คนกินเจมีมากขึ้น

๕.๑.๒ ลักษณะวัฒนธรรมการกินเจ

อาหารเจเกิดขึ้นเนื่องจากการถืออุโบสถศีลของพุทธศาสนิกชนฝ่ายมหายานที่ไม่กินเนื้อสัตว์ ด้วยเหตุนี้ การกินอาหารเจ จึงไม่นิยมรับประทานเนื้อสัตว์ แต่ในปัจจุบันการกินเจ ถึงแม้ว่าจะรับประทานอาหาร ทั้ง ๓ มื้อ แต่ไม่รับประทานอาหาร ที่มีส่วนประกอบของเนื้อสัตว์อยู่ด้วยก็ยังคงเรียกว่า “กินเจ” ดังนั้น หากพุทธศาสนิกชนที่ต้องการบำเพ็ญธรรม ด้วยการกินเจ ก็ต้องตั้งตนอยู่ใน

ศีลธรรมอันดีงามด้วย ถึงจะเรียกว่าเป็นการกินเจที่แท้จริง เจคืออาหารไม่ควาหรือถ้าแปลตามตัวจะ หมายถึง รับประทานอาหารก่อนเที่ยงวัน ซึ่งในความหมายของชาวพุทธ ก็คือการรักษาศีล อาหารเจ จึงไม่นิยมรับประทานเนื้อสัตว์เป็นอาหาร ที่ไม่มีส่วนประกอบของเนื้อสัตว์ ในภาษาจีนทางพุทธศาสนาฝ่าย มหายานมีความหมายเดียวกับคำว่า อุโบสถ ดังนั้นการกินเจก็คือการรับประทานอาหารก่อนเที่ยงวัน เหมือนกับที่ชาวพุทธในประเทศไทยที่ถืออุโบสถศีล หรือรักษาศีล ๘ โดยไม่รับประทานอาหารหลังจาก เที่ยงวันไปแล้ว

๑) ความหลากหลายชนิดของอาหารเจ

ความหลากหลายชนิดของอาหารเจ หมายถึง รูปแบบที่มีหลากหลายชนิดของอาหาร เจ จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ร้านอาหารเจมีอาหารเจหลายอย่าง และมีเมนูแยกกลุ่มอาหารเจ หลากหลายชนิด มีกลุ่มข้าวผัด กลุ่มน้ำซุ๊ป กลุ่มข้าวต้ม กลุ่มผัดผัก กลุ่มขนม และกลุ่มก๋วยเตี๋ยว เป็น ร้านอาหารที่มีอาหารเจมากที่สุดและมีชื่อเสียงที่สุดบนถนนเยาวราช อาหารบางชนิดมีลักษณะเหมือนอาหาร เนื้อสัตว์ แต่จริง ๆ ไม่ใช่เนื้อสัตว์ เพราะทำจะผักและแป้ง

๒) วัสดุที่นำมาทำอาหารเจ

วัสดุที่นำมาทำอาหารเจมีสิ่งที่หลากหลาย เทศกาลกินเจได้รับความนิยมกันอย่าง แพร่หลายมากขึ้น ไม่ได้จำกัดเพียงวงแคบ ๆ เหมือนเดิมอีกทั้งอาหารเจก็สามารถซื้อหาได้ง่าย คุณค่า ของอาหารเจที่ได้จากพืชผักในปริมาณที่มากกว่าปกติ เราสามารถเลือกอาหารจำพวกข้าวกล้อง (ใช้ แทนข้าวขาว) โปรตีนเกษตร (แทนเนื้อสัตว์) ผักสด เห็ดหอม ถัวนานาพันธุ์ เต้าหู้ แป้งหมี่กึ่ง มา ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนทำเป็นเมนูอร่อยต่าง ๆ ได้ ช่วงนี้ ประชาชนจำนวนมากหันมาบริโภคผักและ ผลไม้มากขึ้น โดยมีการนำผลไม้และผักแห้งจำพวกเก๋ากี้ ดอกไม้จีน เยื่อไผ่ เห็ดหูหนู เห็ดหอม มาใช้ เป็นส่วนประกอบอาหารเจ ยังมีสิ่งที่ ๕ อย่าง เช่น กระเทียม หัวหอม หลักเกียว กุยช่าย และใบยาสูบ เป็นผักจริง ๆ แต่ว่ากินพวก ๕ อย่างนี้จะทำให้สุขภาพร่างกายไม่ดี จึงไม่ยอมรับเป็นส่วนผสมของ อาหารเจ

๓) วิธีการทำอาหารเจ

ปัจจุบันนี้ อาหารเจได้เผยแพร่ทั่วไปในประเทศไทย ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่เคยกิน อาหารเจ ในกลุ่มคนกินอาหารเจเป็นประจำ ส่วนใหญ่ก็ทำอาหารเจรับประทานเองได้ และช่วงเวลานี้ อาหารเจเป็นอาหารที่นิยมในประเทศไทย มีที่สอนทำอาหารเจหลาย ๆ แห่งในกรุงเทพฯ ถึงวันเทศกาล การกินเจยังมีการโชว์การปรุงอาหารเจและจัดนิทรรศการอาหารเจในย่านเยาวราช ทุกคนได้รับความรู้ และวิธีการทำอาหารเจจากการสอนทำอาหารเจในย่านเยาวราช

๔) ความเชื่อในการกินเจ

ผู้ที่มีความเชื่อเข้าใจเรื่องการงดเว้นการฆ่าสัตว์อย่างลึกซึ้งย่อมตระหนักว่า การกิน เนื้อสัตว์ซึ่งอาศัยการฆ่าเพื่อเอาเลือดเนื้อผู้อื่นมาเป็นของเราเป็นการสร้างกรรม แม้ว่าจะไม่ได้เป็นผู้ลง

มือฆ่าเองก็ตาม การซื้อจากผู้อื่นก็เหมือนกับเป็นการจ้างฆ่าเพราะถ้าไม่มีคนกินก็ไม่มีคนฆ่ามาขาย กรรมที่สร้างนี้จะติดตามสนองเราในไม่ช้าทำให้สุขภาพร่างกายอายุขัยของเราสั้นลงเป็นบ่อเกิดของโรคภัยไข้เจ็บ

๕) เทศกาลการกินเจ

เทศกาลการกินเจเป็นวันสำคัญของประเทศไทย ในช่วงเทศกาลการกินเจประชาชนส่วนใหญ่ชอบไปเที่ยวถนนเยาวราช ร้านจกจิบฮั่วอาหารเจขายดีได้เพราะเป็นร้านเก่าแก่และมีชื่อเสียงบนถนนเยาวราช ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าประจำ ถึงวันเทศกาลการกินเจก็พาลูกค้าใหม่มากินด้วย ส่วนคนที่กินอาหารเจส่วนใหญ่เป็นคนแก่ ส่วนคนวัยรุ่นชอบมาดูโชว์ของการกินเจ แต่ไม่ชอบกินเจ เพราะรู้สึกว่าการกินเจส่วนใหญ่เป็นประเพณีสมัยเก่า สมัยใหม่นี้คนวัยรุ่นที่กินเจส่วนใหญ่กินตามครอบครัว ไม่มีความเชื่ออะไรเกี่ยวกับการกินเจ นี่คือนิยามของการกินเจเนื่องจากวัยรุ่นไม่ชอบกินเจที่กินเจมีแต่คนแก่ การสืบทอดต่อไปคงยาก แต่โชคดีที่คนวัยรุ่นยังชอบมาเล่นกิจกรรมและดูนิทรรศการกินเจ ซึ่งอาจทำให้คนวัยรุ่นได้เข้าใจวัฒนธรรมของเทศกาลการกินเจ ได้ใส่ใจในเรื่องนี้ แล้ววัฒนธรรมการกินเจอาจเผยแพร่จากวัยรุ่นในระหว่างกันและกัน

๕.๑.๓ วิถีชีวิตของการกินเจเป็นกิจวัตรประจำวันของผู้คนบางกลุ่มในย่านเยาวราช

วิถีชีวิตการกินเจของคนกินเจในย่านเยาวราชในปัจจุบัน ได้แก่ เหตุผลที่คนต้องกินเจ วันที่กินเจ สิ่งที่น่าสนใจประกอบอาหารเจ ข้อห้ามของการกินเจ ลักษณะของการกินเจ และการเข้าร่วมเทศกาลกินเจ

๑) เหตุผลในการกินเจ

เหตุผลที่พวกเขาอยากกินเจ เพราะว่าการกินเจมีประโยชน์ที่ดีต่อร่างกายของมนุษย์ ทำให้ร่างกายของมนุษย์แข็งแรงและ ทำให้อาหารย่อยง่าย ทำให้ร่างกายไม่อึดอัด ไม่หนัก ทำให้สบายตัวมากขึ้น และให้ความสำคัญต่อร่างกาย โดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายจีนเห็นความสำคัญต่อสุขภาพร่างกายอย่างมาก อีกทั้งการกินเจยังทำให้มีจิตใจมีสุขภาพที่ดีด้วย ให้มีจิตใจสงบสุข ไม่วุ่นวาย เป็นคนมองอะไรง่าย ๆ ฉะนั้นการกินเจทำให้สุขภาพจึงเป็นเหตุผลที่คนส่วนใหญ่มักจะกินเจ

๑.๑) เพื่อละเว้นจากการทำบาป

เหตุผลที่พวกเขาอยากกินเจ เพราะว่าการกินเจทำให้รู้สึกได้รักษาสิ่งที่มีชีวิตที่มีวิญญาณ เพราะสัตว์ก็มีความรู้สึกเหมือนมนุษย์เรา ทำให้ละเว้นจากกรรมได้ เป็นความเชื่อว่า การกินเจที่ไม่กินเนื้อสัตว์ ไม่เป็นบาป ทำให้ได้ขึ้นสวรรค์ ให้รู้ว่าเนื้อสัตว์ไม่ใช่อาหารที่เราจำเป็นต้องกิน เราจะสามารถอยู่ได้ถือว่าการไม่กินเนื้อสัตว์เป็นการทำบุญละเว้นจากบาปอย่างหนึ่ง

๑.๒) เพื่อกินตามคนอื่น

พวกเขากินเจตามผู้อื่นเพื่อให้เกิดการยอมรับ บางคนอาจกินตามคุณพ่อคุณแม่ กินตามครอบครัว บางคนกินตามเพื่อนก็มี เพราะต้องการเข้าร่วมสังคม ครอบครัวกินเจกันหมด เหลือ

ตัวเองไม่กินเจอยู่คนเดียว ทำให้รู้สึกไม่ใช่สมาชิกครอบครัวเดียวกัน และเวลาอยู่ด้วยกันก็รู้สึกแปลก ๆ แยกแยะจากผู้อื่น จึงเป็นเหตุผลที่ต้องกินตามผู้อื่น ๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกคนและ เป็นส่วนหนึ่งในสมาชิก ดังนั้นการกินเจยังสามารถทำให้คนเรามีความสามัคคีและรู้จักปรับตัวเข้าตามผู้อื่น

๑.๓) เพื่อให้รูปร่างผอมดีและสวยงาม

เพราะการกินเจมีประโยชน์ ทำให้ร่างกายของเราสุขภาพแข็งแรง ไม่อ่อนแอไม่เป็นโรคง่าย เพราะว่าการกินเจทำให้จิตใจสบาย และเป็นการผ่อนคลายอย่างหนึ่งทำต่อสิ่งชีวิตที่มีวิญญูณ คนบางคนกินเจกินตามคนอื่น เพื่อได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ส่วนคนบางคนกินเจเพื่อรูปร่างและความสวยงาม เพราะว่าการกินเจทำให้ร่างกายมีประโยชน์ ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีวัยรุ่นจำนวนมากกินเจอยู่

๒) วันที่กินเจ

การกินเจของแต่ละคนนั้นไม่แน่นอน อยากกินเมื่อไรก็ได้ ไม่มีข้อจำกัด ไม่ว่าผู้ใดก็ได้ ทั้งชายทั้งหญิง ทั้งผู้เฒ่า วัยรุ่น เด็ก ๆ ก็ได้ คนไทยคนจีนก็ได้ ถ้ากินตามคุณพ่อคุณแม่ที่ทำอาหารที่บ้าน ก็จะกินตั้งแต่เด็ก ๆ มา จนกินเจเป็นความเคยชินและไม่รู้ว่าการกินเจเริ่มตั้งแต่เมื่อไร แต่ปัจจุบันการกินเจก็เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทย

๓) อาหารเจที่นิยมกิน

อาหารเจจะไม่เหมือนอาหารปกติที่มีเนื้อสัตว์ แต่ก็สามารถทำได้หลายอย่าง และทำได้อร่อยด้วย ทุกคนก็กินได้ ส่วนประกอบก็ง่าย ๆ ทุกคนที่ให้อาหารส่วนใหญ่อีกชอบการกินผัก ถั่ว เต้าหู้ แป้ง หรือเป็นสิ่งที่ทำจากถั่ว เช่น เต้าหู้ น้ำเต้าหู้ อาหารที่ทำจากแป้งต่าง ๆ น้ำพริก แม้ว่าที่เรายกตัวอย่างออกมาจะไม่มาก แต่ในปัจจุบันนี้มีอาหารเจให้เลือกเป็นจำนวนมาก เพียงแต่ผักก็มีหลายประเภทคนที่กินเจจึงไม่ต้องเป็นห่วงเรื่องอาหารเจว่าจะมีจำนวนไม่พอ แต่ขึ้นอยู่กับคนชอบเท่านั้น และอาหารเจที่นิยมในย่านเยาวราชคือ ผัก เต้าหู้ ถั่วและโปรตีนเกษตร

๔) ข้อห้ามในการกินเจ

การกินเจ ห้ามกินเนื้อสัตว์ และไม่ฆ่าสัตว์ ไม่กินกระเทียม หัวหอม เป็นต้นที่เป็นผักฉุน ผักที่มีกลิ่นแรง อาหารรสจัด และผักฉุน ๕ ประเภทอันได้แก่ กระเทียม หัวหอม หลักเกียว กุยฉ่าย ใบยาสูบ อาหาร ๕ ประเภทนี้เป็นผักที่มีรสหนัก มีกลิ่นเหม็นคาวรุนแรง ทั้ง ๕ อย่างนี้ถึงแม้ว่าเป็นผักแท้จริง แต่ก็ยังเป็นพิษที่ทำลายพลังธาตุเหมือนกัน แล้วทั้ง ๕ อย่างไม่เป็นอาหารเจด้วย และในเทศกาลกินเจต้องใส่ชุดสีขาว ต้องจุดตะเกียงทั้ง ๙ ดวงไว้ทั้งกลางวันและกลางคืนจนตลอดงานที่เดียวห้ามดับไฟดวงใดดวงหนึ่ง

๕) การเข้าร่วมเทศกาลกินเจ

ปัจจุบันนี้เทศกาลกินเจที่เมืองไทยรู้จักกันแพร่หลาย แม้ว่าเป็นประเพณีที่มาจากต่างประเทศ แต่เพราะว่าเมืองไทยมีคนจีนเป็นจำนวนมากที่ยังยึดถือปฏิบัติตาม จึงทำให้ประเพณีการกินเจได้สืบทอดในเมืองไทยซึ่งได้มีเทศกาลการกินเจทุกปีในเมืองไทย

๕.๑) กินอาหารเจและทำบุญ

ผู้ทำบุญมีน้ำใจ ทำบุญทำให้พวกเขารู้สึกสบายใจได้ มีความเชื่อว่า บาปกรรมนั้น มีจริง จึงอยากทำบุญเพื่อชดใช้สิ่งที่ตัวเองทำไม่ดี

๕.๒) กินอาหารเจและการไปโรงเจ

เข้าร่วมเทศกาลการกินเจ นอกจากกินอาหารเจแล้ว ก็จะไปโรงเจด้วย ยิ่งเป็นเทศกาลการกินเจ ก็จะต้องไปโรงเจ แม้ว่าจะปีละครั้ง ก็ได้พวกเขาไปสวดมนต์แสดงว่าพวกเขาไปทำให้อุทิศจิตสบาย ไปขอพรเพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง

๕.๑.๔ ความคิดเห็นของการกินเจ

อาหารเจเป็นอาหารที่สำคัญและเป็นอาหารชนิดหนึ่งที่มีชื่อเสียงในทั่วโลก คนกินเจมีความเชื่อว่าอาหารเจเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่สุด ทำให้คนกินเจมีสุขภาพที่ดี

๑) คนกินเจ

วัฒนธรรมการกินเจในชีวิตประจำวันของชุมชนกลุ่มคนกินเจนั้นถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมมาก และทำให้รู้ว่าวัฒนธรรมการกินเจยังมีอิทธิพลต่อคนรุ่นหลังอีกด้วย และได้มีการพัฒนา การผสมกันสอดคล้องกับกฎการถือศีล ผู้กินเจกินเจเพื่อร่างกายตัวเองแข็งแรงขึ้น เพื่อล้างสิ่งสกปรกออกจากร่างกาย เพื่อมีจิตใจสงบสุขอิมมูน และเพื่อสังคมที่ดีขึ้นจากการงดฆ่าสัตว์

๒) คนขายอาหารเจ

อยู่สมัยก่อนถึงปัจจุบันนี้ วัฒนธรรมการกินเจได้เผยแพร่มาเพียงใด ก็สามารถให้มองเห็นความสำคัญของวัฒนธรรม และยังมี การสืบทอดมาอย่างยาวนาน และการกินเจมีประโยชน์ต่อหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านร่างกาย เพื่อล้างสิ่งสกปรกออกจากร่างกาย ด้านจิตใจ เพื่อจิตใจสงบสุข ด้านสังคม เพื่อให้สังคมดีขึ้น จากการไม่ฆ่าสัตว์ คนขายอาหารเจอยากให้คนที่ยังไม่ได้กินเจหันมากินเจด้วย และสามารถมองเห็นประโยชน์ของการกินเจ เพื่อให้คนที่เข้าร่วมวัฒนธรรมการกินเจจำนวนมากขึ้น ทำให้วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่

๕.๑.๕ บทบาทของวัฒนธรรมการกินเจต่อผู้กินเจ

“คนกินเจ” นั้นมิใช่เพียงแต่ไม่กินเนื้อสัตว์ แต่คนกินเจยังต้องดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มีความบริสุทธิ์สะอาด งดงามทั้งกายวาจาและใจ เป็นการถือศีลบำเพ็ญธรรมไปด้วย สำหรับผู้ที่กินอาหารเจเป็นประจำนั้นจะได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม นั่นคือคุณค่าของอาหารเจจะส่งผลให้ผู้กินได้รับประโยชน์ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ประโยชน์ทางด้านร่างกายนั้น

๑) บทบาทด้านร่างกาย

การกินอาหารเจทำให้ปราศจากโรคร้ายต่าง ๆ เช่น โรคมะเร็ง โรคหัวใจ โรคเส้นเลือดหัวใจตีบตัน โรคตับ โรคไต โรคเบาหวาน ฯลฯ เพราะคนกินเจได้รับอาหารธรรมชาติที่มีประโยชน์ซึ่งไม่เป็นสาเหตุของโรคต่าง ๆ และยังช่วยป้องกันโรคร้ายเหล่านี้ อาหารเจยังส่งผลที่ดีต่อสภาพจิตใจด้วยถ้ามีโรคภัยไข้เจ็บ ควรกินอาหารเจ ในความคิดเห็นคนกินเจไม่เหมือนคนไม่กินเจ และสุขภาพของคนกินเจจะดีกว่าคนไม่กินเจ

๒) บทบาทด้านจิตใจ

การกินเจจึงมีบทบาทที่ทำให้จิตใจมีความสุข มีจิตใจที่อ่อนโยน และรู้สึกได้ว่าสัตว์ทุกชนิดก็รักชีวิตของตนเอง ไม่มีใครอยากโดนฆ่าหรืออยากโดนทำร้าย ผู้ที่กินเจจึงเป็นคนที่เข้าใจความรู้สึกของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี

๓) บทบาทด้านสังคม

ผลจากการทำดีขั้นต้นของการไม่กินเนื้อสัตว์ จะทำให้ชีวิตของเราไม่ต้องตายด้วยปืน ผาหว่านไม้ คมดอกคมดาบ ไม่ตายด้วยเหตุกาณ์อันน่าสยดสยองหรือภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งยังสามารถตัดกรรมในเรื่องการฆ่าและยุติการจองเวรกับสรรพสัตว์ทั้งหลายอีกด้วย พระพุทธเจ้าเป็นผู้เปี่ยมล้นด้วยพระเมตตา ทรงรักสรรพสัตว์ทั้งหลายประดุจลูกในอุทรของพระองค์เอง เมื่อได้บรรลุอนุตตรสัมโพธิญาณสูงสุดแล้ว ก็ยังทรงมีพระทัยห่วงใยปรารถนาให้เวไนยสัตว์ทั้งหลาย ได้หลุดพ้นออกจากปวงกรรมและระงับดับการจองเวรซึ่งกันและกัน ในบรรดาบาปกรรมทั้งหลายที่คนหลงผิดกระทำการเบียดเบียนฆ่าทำลายชีวิตผู้อื่น ถือเป็นบาปกรรมที่ร้ายแรงที่สุด แม้ว่าจะกระทำลงไปโดยไม่เจตนา ก็ยังต้องไปปรับโทษ นับประสาอะไรกับการจงใจเจตนาฆ่าเขาให้ตาย โทษทัณฑ์นั้นจะยิ่งใหญ่หลวงและไม่อาจให้อภัยได้ ด้วยเหตุที่พระพุทธองค์ทรงมีพระประสงค์ให้เราทุกคนละเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต และเลิกเบียดเบียนผู้อื่นโดยเด็ดขาด พระองค์จึงทรงบัญญัติ ศีลข้อ “ปาณาติบาตา” คือ ห้ามการฆ่า เป็นข้อที่สำคัญอันดับหนึ่ง จึงสรุปพระพุทธวจนะว่าด้วยเรื่อง “อานิสงส์ ๑๐ ข้อของการไม่กินเนื้อสัตว์” ได้ดีเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและบำเพ็ญธรรมให้สูงขึ้น

๕.๑.๖ บทบาทด้านเศรษฐกิจ

บทบาทของการกินเจ ในด้านเศรษฐกิจจะทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นทุกชนิด การค้าขายของร้านอาหารจะขายดีขึ้น จากสมัยก่อนถึงปัจจุบัน อาหารเจก็เป็นอาหารสำคัญในย่านเยาวราช เป็นอาหารที่มีชื่อเสียงของประเทศไทยและทั่วโลก ในปัจจุบันนี้ทุกคนเข้าใจว่าถ้าต้องการทำให้ร่างกายแข็งแรงหรือสุขภาพสมบูรณ์ ก็ต้องกินอาหารเจและจะเข้าใจถึงบทบาทของการกินเจในด้านเศรษฐกิจ

๑) บทบาทต่อการค้าขายในย่านเยาวราช

การกินเจมีบทบาทด้านเศรษฐกิจของคนขายของ เปิดร้านขายอาหารอยู่ในย่านเยาวราช เป็นการเลือกที่ถูกต้อง เพราะว่าประวัติศาสตร์ของย่านเยาวราชมีมานาน เป็นย่านเก่าแก่ใน

กรุงเทพฯ คนเยาวราช ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ได้รับวัฒนธรรมการกินเจ ย่านเยาวราชอยู่ในเมืองหลวง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวทุกวัน ปัจจุบันนี้นักท่องเที่ยวในย่านเยาวราชส่วนใหญ่เป็นคนจีน ประเทศจีนก็มีวัฒนธรรมการกินเจ เมื่อพวกเขามาถึงย่านเยาวราชก็อยากกินอาหารจีนและอาหารเจ บทบาทของเทศกาลกินเจทำให้หลายคนได้รับการเผยแพร่วัฒนธรรมการกินเจ ทำให้อาหารเจได้รับความนิยมมากขึ้น คนมาเที่ยวและกินอาหารเจมากมาย วัฒนธรรมการกินเจก็ได้เผยแพร่จากย่านเยาวราชไปสู่คนไทยและนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงเป็นโอกาสของการค้าขายในย่านเยาวราช การมาทำธุรกิจอยู่ในย่านเยาวราช ในที่คนมากินอาหารเจ ร้านอาหารและร้านขายของก็เพิ่มขึ้นไป เศรษฐกิจในย่านเยาวราชก็ดีขึ้น ดังนั้นย่านเยาวราชก็เป็นย่านที่สำคัญของเศรษฐกิจไทยแล้ว

๒) บทบาทต่อพ่อค้าแม่ค้าร้านขายอาหารเจ

การกินเจเป็นโอกาสอย่างหนึ่งของพ่อค้าและแม่ค้าที่จะเป็นที่รู้จักมีชื่อเสียง เพราะว่าในสังคมปัจจุบันนี้ การค้าขายมีการแข่งขันรุนแรง อาหารของประเทศไทยมีชื่อเสียงไปทั่วโลก คนที่เปิดร้านอาหารจำนวนมากในย่านเยาวราช ร้านอาหารเต็มอยู่ท้องถนน อาหารขายมีชนิดหลากหลาย เช่น อาหารทะเล อาหารอีสาน อาหารภาคใต้ อาหารอิสลาม อาหารจีน และอาหารเจ แต่ในย่านเยาวราช อาหารที่ขายดีเป็นอาหารจีน อาหารทะเล และอาหารเจเลือกให้ถูกต้อง เขาได้เห็นอาหารอะไรขายดี ก็ได้เห็นอะไรยังขายไม่ดี แต่ความต้องการเยอะมาก สิ่งที่มีความต้องการเยอะก็คืออาหารเจ เพราะการกินเจเป็นวัฒนธรรม คนที่รับความเชื่อเยอะแต่ร้านอาหารเจน้อย เจ้านายเปิดร้านอาหารเจก็ได้แก้ไขปัญหานี้ทำให้คนกินเจได้กินเจที่ถนนเยาวราชแล้วก็ได้รับชื่อเสียงด้วย

๓) บทบาทต่อครอบครัว

ทำให้ระดับชีวิตของครอบครัวได้ดีขึ้น ครอบครัวทุกคนได้ใจเย็น ๆ ก็ทำสิ่งแวดล้อมได้ดีให้ลูกหลาน สิ่งแวดล้อมของครอบครัวดีแล้วคนก็อยู่ได้สบาย เรียนดีขึ้น ทำงานดีขึ้น และร่างกายแข็งแรงแล้วชีวิตดีขึ้น ครอบครัวกินอาหารเจ ก็ไม่ได้ฆ่าสัตว์ ก็ได้ปกป้องสิ่งแวดล้อม

๕.๑.๗ บทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีน

กลุ่มคนจีนเริ่มเข้ามาเมืองไทยที่เป็นรุ่นแรก ทุกคนมีความเคยชินตามนิสัยเดิม ทำสิ่งใดก็ดีเหมือนเมื่อครั้งอยู่ในเมืองจีน มีวิถีชีวิตแบบคนจีนแท้ ๆ ทั้งความเชื่อ และการทำอาหารกินเป็นต้น ยังไม่มีการปรับตัวได้เข้ากับวิถีชีวิตแบบไทย แต่เมื่อใช้ชีวิตอยู่ในเมืองไทยนาน ๆ และบ้างก็แต่งงานกับคนไทย มีลูกหลานที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งรุ่นใหม่ ๆ ก็ค่อย ๆ ปรับปรุงตัว ใช้ชีวิตที่ผสมจีนกับไทย จึงมีประเพณีจีนได้สืบทอดกันมาจนบางอย่างได้กลายเป็นวัฒนธรรมไทยด้วย ประเพณีจีนบางอย่างได้มีบทบาทสำคัญมากต่อสังคมไทยและพิธีกรรมของประเพณีดังกล่าวยังได้สืบทอดกับมาสำคัญกว่าที่เมืองจีน เช่น ประเพณีการกินเจ และการกินเจก็มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนในหลายด้าน

๑) บทบาทด้านความเชื่อ

การกินเจมีบทบาทด้านความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีน สามารถทำให้คนมีความเชื่อมากขึ้น ทำให้คนไทยเชื้อสายจีนรู้สึกว่าการมีความเชื่อการนับถือศาสนาพุทธทำให้คนมีการถือศีล ทำให้ความเชื่อของคนมีการเปลี่ยนแปลง มาให้คนกินเจมีความรู้สึกสบายใจขึ้นเพราะว่าได้ถือศีล ได้ละเว้นบาป มีความเชื่อว่าการกินเนื้อสัตว์เป็นบาป

๒) บทบาทด้านการกิน

การกินเจมีบทบาทด้านการกินของคนไทยเชื้อสายจีน มีความสำคัญต่อการกินของคนไทยเชื้อสายจีน สามารถแก้ไขนิสัยการกินที่ไม่ค่อยดีให้เป็นนิสัยที่ดี ทำให้เรื่องของการกินไม่เป็ดยากเรื่องมาก การกินกลายเป็นกินง่ายทำเป็นคนไม่จู้จี้จุกจิกและเป็นการกินที่ดีต่อสุขภาพ

๓) บทบาทด้านชีวิตประจำวัน

การกินเจมีบทบาทต่อนิสัยของคนกินเจด้วยแสดงให้เห็นนิสัยของคนกินเจ สมัยก่อนการกินเจมีบทบาทต่อนิสัยของคนที่ไม่กินเจว่า เมื่อคนกินข้าวอยู่จะมีนิสัยนั่งกินอย่างมีระเบียบ ไม่กินข้าวไปดำไป ไม่นินทาคนอื่น มีนิสัยที่ดี สมัยนี้การกินเจมีบทบาทต่อนิสัยของคนกินเจว่าเมื่อกินข้าวชอบกินไปดำไป นิสัยไม่ค่อยเหมือนคนสมัยก่อน นิสัยที่เปลี่ยนไป ทำให้ชีวิตของคนมีความเปลี่ยนแปลง ความคิดความรู้สึกก็ไม่เหมือนกัน คนที่ชอบดำ เป็นคนที่มีชีวิตไม่สุขใจเท่ากับคนที่ไม่พูดมาก

๕.๑.๘ บทบาทต่อวัฒนธรรมและประเพณี

วัฒนธรรมและประเพณีเป็นสิ่งที่สำคัญต่อจิตใจของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นชุมชนกลุ่มใด เชื้อชาติใด และอยู่ในสังคมใด ในโลกนี้มีประเทศหลายร้อยประเทศและมีกลุ่มชุมชนเป็นจำนวนมาก ทุกประเทศมีวัฒนธรรมของตนเอง ในประเทศเดียวกันก็มีกลุ่มชุมชนหลายกลุ่มและทุกกลุ่มก็มีวัฒนธรรมส่วนตัวที่ต่างจากกลุ่มอื่น บุคคลในสังคมนี้อาจมีวัฒนธรรมที่พวกเขาับถือและไม่ว่าอยู่ที่ไหนหรือ เป็นเวลาใด พวกเขาไม่เคยลิ้มวัฒนธรรม การอพยพของกลุ่มคนและการสื่อสาร โดยทางเทคโนโลยีทำให้วัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เผยแพร่ถึงทุกมุมของโลก ปัจจุบันชาวจีนได้เดินทางอพยพไปอยู่ยังประเทศอื่นทั่วโลก เพราะฉะนั้น พวกเขาก็นำวัฒนธรรมและประเพณีจีนไปเผยแพร่ในทั่วโลก ในอีกด้านหนึ่ง พวกเขาไปอาศัยอยู่ในต่างประเทศก็ต้องรับวัฒนธรรมอื่นด้วย แต่อะไรก็ตามชาวจีนอาศัยอยู่ต่างประเทศนอกจากบางที่รับวัฒนธรรมของประเทศที่พวกเขาอาศัยอยู่แล้วยังถือวัฒนธรรมและประเพณีของตนเองซึ่งไม่เคยลืมและจะสืบทอดไป

๑) บทบาทในการสืบทอดวัฒนธรรมจีน

วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญมาก ไม่ว่าจะเป็นคนในสมัยก่อนหรือคนในปัจจุบันนี้ก็ยังคงนับถืออย่างดี และเผยแพร่อย่างกว้างขวาง แม้ว่าคนจีนที่อพยพเข้ามาในเมืองไทยต้องปรับตัว แต่ก็สามารถทำให้วัฒนธรรมของตนเองไม่สูญหายไปและได้พัฒนามากยิ่งขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมการกินเจเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญมากไม่ว่า เวลาผ่านไปนานขนาดไหนก็ยังยึดถือวัฒนธรรมของตนเองและได้เผยแพร่อย่างดีรักษาได้ดีมาก

๒) บทบาทในกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน

ประเทศจีนนอกจากได้นำเทคโนโลยีแล้วยังนำวัฒนธรรมและประเพณีจีนเข้ามาด้วย ทำให้คนจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยก็มีความเชื่อของตนเองอยู่เสมอ และยังสามารถทำให้วัฒนธรรมกับประเพณีพัฒนามากขึ้น เผยแพร่อย่างกว้างขวางคนกินเจจำนวนมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมการกินเจได้พัฒนาขึ้นในปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีในสมัยนี้พัฒนาอย่างรวดเร็ว การเลือกของคนในสมัยนี้จะเลือกอย่างแน่น รสชาติการกินเจก็ได้เพิ่มมาหลายอย่าง

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ ผลการวิจัยด้านลักษณะวัฒนธรรมการกินเจในสังคมไทย

กรณีศึกษาการกินเจในย่านเยาวราชได้พบประเด็นที่เด่นที่สุดคือ “วิถีชีวิตของการกินเจเป็นกิจวัตรประจำวันบนถนนเยาวราช” มีความแตกต่างด้านเหตุผลของการกินเจ แต่ละคนมีเหตุผลในการกินเจไม่เหมือนกัน บางคนกินเจเพื่อสุขภาพที่ดี บางคนเพื่อละเว้นจากการทำบาป บางคนกินเจตามคนอื่น และบางคนกินเจเพื่อความสวยงาม” ผลการวิจัยนี้ เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ ๑ ที่ว่า “ลักษณะวัฒนธรรมการกินเจในสังคมไทยนั้นมีความหลากหลายทั้งด้านชนิดของอาหารเจ ด้านความเชื่อในการกินเจ และด้านจัดเทศกาลกินเจ” สอดคล้องกับแนวคิดของ แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (๒๕๕๒ : ๑๖๑-๑๖๒) ซึ่งกล่าวว่า ปัจจุบันเทศกาลกินเจเป็นเรื่องที่อยู่ในกระแสนิยมของคนไทยหรือคนชาติอื่น ๆ ที่ห่วงใยสุขภาพ นอกจากนี้ได้ช่วยรณรงค์นิยมกินเจเพื่อให้รูปร่างผอมบาง ไม่อ้วนเกินไปตามกระแสสังคม เพื่อให้รูปลักษณ์ดูดีเป็นที่ชื่นชมแก่ผู้พบเห็น และสอดคล้องกับผลวิจัยของ วงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล (๒๕๕๓) ศึกษาวิจัย เรื่อง อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองหาดใหญ่ พบว่า การถือศีลกินเจเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมพิธีกรรมวัฒนธรรมบรรพบุรุษจีน ทั้งหมดนี้มักจะได้รับปณิธานพิเคราะห์ถึงผลและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น คนไทยเชื้อสายจีนจึงมีการเลือกสรร ต่อการแสดงท่าที คำพูด และการเจรจาต่อเรื่องราวที่ตนกำลังเผชิญ ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ที่คนไทยเชื้อสายจีนมีกับกลุ่มคนต่าง ๆ ท่ามกลางบริบททางสังคม

๕.๒.๒ ผลการวิจัยด้านบทบาทของวัฒนธรรมการกินเจที่มีต่อสังคมไทย

ในย่านเยาวราชได้พบประเด็นที่เด่นที่สุดคือ “บทบาทด้านเศรษฐกิจ” ที่ว่า บทบาทต่อการค้าขายในย่านเยาวราช ทำให้พ่อค้าแม่ค้าได้ทำการค้าหลายแบบ และทำให้บางคนได้เปิดร้านอาหารเจ เพราะว่าคนกินเจจำนวนมากขึ้น ผลการวิจัยที่เด่นนี้เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ ๒ ที่ว่า “วัฒนธรรมการกินเจมี บทบาทต่อคนกินเจทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม และมีบทบาทด้านเศรษฐกิจต่อพ่อค้าแม่ค้า” สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานสถิติแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรีน (๒๕๒๓ : ๓๒-๓๔) ที่กล่าวว่า ในช่วงเทศกาลสำคัญของชาวจีนอย่างเช่น เทศกาลถือศีลกินเจ บนถนนเยาวราชสายนี้ก็มีกิจกรรมและการเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ มีร้านทำการค้าขาย มีนักท่องเที่ยวทั้งไทยและ

ชาวต่างชาติมากมายมาเข้าร่วมเฉลิมฉลอง นับว่าเป็นถนนที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก และสอดคล้องกับผลวิจัยของ สุรีย์ บัณฑุชัย (๒๕๓๘) ศึกษาวิจัยเรื่อง ประเพณีการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิษณุโลก ที่ผลการวิจัยพบว่าการกินเจมีบทบาทอย่างกว้างขวาง บทบาทที่สำคัญคือ บทบาททางด้านสังคม บทบาทด้านเศรษฐกิจ ชาวจีนเป็นผู้มีบทบาทอย่างสูงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้า คนไทยเชื้อสายจีนมีอาชีพทำการค้าขาย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๑. ควรวิเคราะห์วัฒนธรรมการกินเจในสถานที่อื่นของประเทศไทย เช่น จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดจันทบุรี ฯลฯ
๒. ควรวิเคราะห์เปรียบเทียบวัฒนธรรมการกินเจในสังคมไทยกับสังคมจีน

บรรณานุกรม

กุ๊กชิตา วรรณะวัลย์. (๒๕๕๒) **ท่องเที่ยวพระราชไหว้เจ้า 9 ศาล**. กรุงเทพมหานคร :

บริษัทแบร์ พับลิชชิ่ง จำกัด.

จี.วิลเลียม สกินเนอร์. (๒๕๔๘) **สังคมจีนในประเทศไทย ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์**.

กรุงเทพมหานคร : DREAM CATCHER GRAPHIC CO.,LTD.

จุลจักร. (๒๕๔๘) **กินเจลดกรรม**. กรุงเทพมหานคร : ยู-บอส คอร์ปอเรชั่น.

เจริญ ตันมหาพาราน. (๒๕๕๓) **คนจีนทิ้งแผ่นดิน**. กรุงเทพมหานคร : เพชรประกาย จำกัด.

_____. (๒๕๕๖) **ถนนเยาวราช**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา :

http://soi-yuedee.blogspot.com/2013/12/blog-post_2062.html (๒๐ ธันวาคม

๒๕๕๗)

ช่อทิพย์วรรณ พันธุ์แก้ว. (๒๕๓๙) **ถือศีล กินเจ ใช้ชีวิต แบบให้ชีวิต**. กรุงเทพมหานคร :

ยูโรปา เพรส บริษัท จำกัด.

ชัชวาลย์ นิรมิตวิจิตร. (๒๕๔๖) **เกียรติประวัติชาวไทยเชื้อสายจีน**. กรุงเทพมหานคร : INFO MEDIA

&PUBLICATION CO. LTD.

ด้วน ลีเซิง และคณะ. (๒๕๔๑) **บทบาทของชาวไทยเชื้อสายจีนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาค**

ตะวันตก : ศึกษากรณีจังหวัดนครปฐม. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ด้วน ลีเซิง และบุญยั้ง ไร่สุขสิริ. (๒๕๓๘) **การสำรวจศาลเจ้าจีนในเขตกรุงเทพมหานคร**.

สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ธูปนพงษ์ ฝริตาศักดา. (๒๕๕๐) **การออกแบบศูนย์วัฒนธรรมไทย-จีน ภายใต้ปรัชญาความเชื่อ**

ทางศาสนา. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. (สาขาวิชาการออกแบบภายใน) กรุงเทพมหานคร :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

“ท่องเที่ยวเยาวราช” (ม.ป.ป.) **ชิมอาหารชั้นเลิศบนถนนเยาวราช**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา :

<http://travel.kapook.com/view516.html> (๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๕)

ธนพล วิวัฒน์พาณิชย์. (๒๕๕๓) **การสื่อสารเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนผ่าน**

เทศกาลตรุษจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสาร

ศึกษา) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธนส์ก์ สุวัฒน์มหาตม์. (๒๕๕๑) **เทศกาลกินเจในเดือนเก้าและปีตุมาตานั้นตคุณทุรกตเวทิตาสูตร**.

กรุงเทพมหานคร : ส่องสยาม.

ธนู แก้วโสภาส. (ม.ป.ป) **วัฒนธรรมเปรียบเทียบเอเชียอาคเนย์**. กรุงเทพมหานคร : สาขการศึกษ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ฉมลวรรณ ตั่งวงศ์เจริญ. (๒๕๕๐) **เอกลักษณ์ชาติพันธุ์คนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนอ้อมใหญ่**. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. (สาขาวิชามานุษยวิทยา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัยนา เล็กสุธี. (๒๕๔๗) **การกินเจเดือน ๙ : ความเชื่อและการดูแลสุขภาพ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชามานุษยวิทยา) นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิตยา ชวี. (๒๕๔๒) **วัฒนธรรมจีน**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (๒๕๓๘) **วัฒนธรรมทางภาษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประวิทย์ พันธุ์โรจน์. (๒๕๔๕) **เสน่ห์เมืองจิว ทำเลม้งกรทอง**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท แพลน พรินท์ติ้ง จำกัด.
- พรพรรณ จันทร์โรนันท. (๒๕๔๖) **วิถีจีน**. กรุงเทพมหานคร : ประพันธ์สาส์น.
- _____. (แปล) (๒๕๔๖) **สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์** พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- พวงผกา คุโรวาท. (๒๕๓๖) **ศิลปะและวัฒนธรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น.
- พ.สุวรรณ. (๒๕๔๗) **กินเจให้ถูกวิธี : เป็นมงคลชีวิตและอายุยืน**. กรุงเทพมหานคร : บ้านมงคล.
- _____. (๒๕๔๗) **ไหว้เจ้าศักดิ์สิทธิ์เสริมมงคลชีวิตให้รุ่งเรือง**. กรุงเทพมหานคร : บ้านมงคล.
- แพรวพรรณ แพรวพิไล. (๒๕๓๗) **อาหารเจ สูตรเด็ด जानอรรอย**. กรุงเทพมหานคร : แพรวธรรม
- ภารดี มหาขันธ์ และนันท์ชญา มหาขันธ์. (๒๕๕๔) **ตระกูลแซ่ในจังหวัดชลบุรี: วิถีและพลัง.ชลบุรี**. นนทบุรี : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อดศาสบายดี.
- มาลัยวรรณ จันทร์ และนิรชา ชินพันธ์. (๒๕๕๔) **ประวัติสถานที่ถนนเยาวราช**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.thaigoodview.com/node/87954> (๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๕)
- ยุทธนา วรณปิติกุล. (๒๕๔๑) **พิธีกรรมกินเจในสังคมชาวจีนภาคใต้ : กรณีชาวจีนในอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา**. วิทยานิพนธ์ สว.ม. (สาขาวิชามานุษยวิทยา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๕๖) **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์.
- เรือนแก้ว ภัทรานูประวัติ. (๒๕๕๒) **เทศกาลและพิธีกรรมสำคัญของศาลเจ้าจีนในจังหวัดสมุทรสงคราม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล. (๒๕๕๓) **อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองหาดใหญ่**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม) สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- วิรัตน์ แก้วแทน. (๒๕๓๗) **การศึกษาประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีน ในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาไทยคดีศึกษา) สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ส. พลายน้อย. (๒๕๔๒) **ประเพณีจีน**. กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- _____. (๒๕๕๓) **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์คำ.
- สนม นิลวรรณ. (๒๕๔๑) **ความเชื่อและการปฏิบัติเกี่ยวกับการกินเจ ศึกษาเปรียบเทียบการกินเจของพุทธศาสนิกชน ในวัดจีนและวัดไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุมาเต็กโซ. (๒๕๒๓) **ตำนานเทศกาลกินเจ**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=326245> (๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๕)
- สุมานา เสี่ยมศักดิ์. (๒๕๕๖) **การศึกษาปัญหาชุมชนเยาวราช**. กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา.
- สุรีย์ บัณขุชัย. (๒๕๓๘) **ประเพณีการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาไทยคดีศึกษา) พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (๒๕๕๒) **ความสัมพันธ์วัฒนธรรมไทย-จีน**. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- หวัง ชื่อ ไข่. (๒๕๔๙) **เสริมมงคลชีวิตด้วยการกินเจและความกตัญญู**. กรุงเทพมหานคร : รีซัลท์ส พลัส อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด.
- หวัง ชื่อ ไข่. (๒๕๓๗) **กินเจเว้นกรรม**. กรุงเทพมหานคร : กระวี.
- อมรา พงศาพิชญ์. (๒๕๓๕) **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรวรรณ ประสิทธิ์ศิลป์ศิริ. (๒๕๔๙) **การศึกษาพิธีกรรมในศาสนาพราหมณ์กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพิธีกรรมนวราตรี : วัดพระศรีมหาอุมาเทวี กับ พิธีกินเจ จังหวัดภูเก็ต**. สารนิพนธ์ ศศ.บ. (สาขาวิชาโบราณคดี) นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Ja'melons soda. (๒๕๕๓) **คนจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในแผ่นดินไทย.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา :

http://jafanchanmygril.blogspot.com/2010/07/blog-post_2975.html.

(๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๕)

Tanya rangsributh. (๒๕๕๕) **ทำความเข้าใจก ถนนเขาราช ถนนประวัติประวัติศาสตร์.** [ออนไลน์]

แหล่งที่มา : <http://tanyarangsributh.blogspot.com> (๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๕)

Thailand-China business line. (ม.ป.ป.) **ความสัมพันธ์ไทย-จีน.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา :

<http://www.thailand-china.com/getdoc/3aab868f-0b9e-4b1d-bcf1-e93bb80ec7b8/The-Long-stream.aspx>.

(๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๕)

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

กนกพร ภูโต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเขาราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

กมลวรรณ เทพอวยชัย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเขาราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

กิตติศักดิ์ อิสลาม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเขาราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

คุณัญญา รัชฎาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเขาราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

จักธี อินทรานวงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเขาราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

จิตรลดา กฤติกาเมษ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเขาราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

จิตรภา ภูทรัพย์สิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเขาราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

ชิษณุพงศ์ ดุละพิพาก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเขาราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

โงยุทธกา หลักเพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเขาราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ฐิติพร ชูสกุล เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

ณัฐกมล พงษ์สว่าง เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

ดวงพร คลังระหัด เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

ตะวัน เทวรักษ์ เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

เตชิต ศีลวงษ์เสรี เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

ทิพย์วารีย์ สร้อยคำ เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

ธนาคาร วนิดา เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

ฉันทธรณ์ อินทะนา เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

นภัสสร ทุมโยมา เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

นวลฉวี บำเพ็ญจิรกุล เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

นวพร ดั่งมาต เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

เบญจวรรณ พงษ์พุด เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

พัฒนสรร ปากเมย เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

ไพลิน วงษาภา เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ภาณุพงศ์ มานพ เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

ภาสกร วงศ์คณาสิน เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

มณีวรรณ ตีระภูมิชัย เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

มรรษมล เสมเจริญ เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

วรรณภา จิงวิสิฐธอน เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

วราภรณ์ นาคบรรณ เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

วริญญช ข้าเขา เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

วัชรระกร เกษร เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

วิทวัส เจนรัมย์ เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

ศรัญญู คชรินทร์ เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

ศิวะ มงคลเถลิงศักดิ์ เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

สญามาส บุญจันทุน เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

สภัทรา โสภณสิทธิกุล เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

สร้อยนารี จิงวิสิฐธอน เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สิริรัตน์ แซ่ซิ้ม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

สุพร จารุชลธาร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

สุภาณี เจ็โอว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

สุภาณี รัชกาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

สุราณี สิทธิโชค เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

สุภารัตน์ ยอดศิริวิชัยกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

สุภัทรา โสภณสิทธิกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

หยาวหงเต๋อ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

อมรรัตน์ โชคการ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

อรญา โหมตวัฒน์ะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

อากัสรา ธรรมขันตี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

อิสริย์ พยัต์ภูล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

เอมอร ชัยนคร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ DENG JUNGE เป็นผู้สัมภาษณ์ ในย่านเยาวราช เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามสัมภาษณ์คนขายอาหารเจ

๑. เป็นคนไทยเชื้อสายจีนไหม (มีพ่อ หรือแม่เป็นคนจีน)
๒. อยู่อาศัยที่นี่ (ถนนเยาวราช) มาตั้งแต่เกิด หรือย้ายมาจากที่อื่น แล้วอยู่เป็นเวลานานเท่าใด
๓. ตัวเองกินเจไหม (ถ้ากินเจ เริ่มกินเจเมื่อใด กินเจทุกวันหรือเฉพาะเทศกาล)
๔. ในครอบครัวมีใครกินเจบ้าง
๕. ท่านเปิดร้านขายอาหารเจตั้งแต่เมื่อไร
๖. ทำไมไม่อยากเปิดร้านขายอาหารเจ
๗. เปิดร้านตั้งแต่กี่โมงถึงกี่โมง และช่วงวัน เวลาที่ขายดีที่สุด
๘. อาหารเจที่ขายในร้านมีประเภทอะไรบ้าง อาหารส่วนใหญ่ทำจากอะไร
๙. ขายดีไหม อาหารขายราคาประมาณเท่าไร
๑๐. ส่วนใหญ่ลูกค้าเป็นลูกค้าประจำหรือคนกินเจทั่วไป
๑๑. ลูกค้าเป็นคนไทย หรือคนไทยเชื้อสายจีน เป็นผู้หญิงหรือผู้ชายมากกว่ากัน อายุเท่าไร ส่วนใหญ่ลูกค้าชอบซื้ออาหารอะไรมากที่สุด (บอกมาสัก ๓ อย่าง)
๑๒. ช่วงที่ไม่มีเทศกาลกินเจ ยังมีลูกค้ามาซื้ออาหารเจหรือไม่ อย่างไร
๑๓. ท่านคิดว่ากินเจมีประโยชน์อะไรบ้าง
๑๔. ท่านคิดว่า อาหารเจมีประโยชน์อย่างไร
๑๕. การกินเจของปัจจุบัน ลักษณะอาหารเจมีความต่างกันหรือไม่ อย่างไร
๑๖. คนกินเจที่เป็นลูกค้าในปัจจุบันแตกต่างจากสมัยก่อนไหม อย่างไร
๑๗. ท่านคิดว่าเทศกาลกินเจมีความสำคัญต่อตัวเองและสังคมอย่างไรบ้าง

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามสัมภาษณ์คนกินเจ

๑. เป็นคนไทยเชื้อสายจีนใหม่ (มีพ่อ หรือแม่เป็นคนจีน)
๒. อยู่อาศัยที่นี่ (ถนนเยาวราช) มาตั้งแต่เกิด หรือย้ายมาจากที่อื่น แล้วอยู่เป็นเวลานานเท่าใด
๓. ทำไมกินเจ
๔. ท่านเริ่มกินเจเมื่อใด
๕. ในครอบครัวมีใครกินเจบ้าง
๖. ท่าน และคนในครอบครัวกินเจในวันใดบ้างในหนึ่งปี หรือกินเจทุกวัน กินวันละกี่มื้อช่วงเวลา กินข้าวมีข้อจำกัดอะไรไหม
๗. กินอาหารเจอะไรบ้าง อาหารประเภทใดที่ชอบมากที่สุด (บอกมา ๓ อย่าง)
๘. ทำอาหารเจเองที่บ้าน หรือซื้อจากร้านขายอาหารข้างนอก
๙. ในช่วงเทศกาลที่กินเจ นอกจากกินอาหารเจแล้ว ท่านต้องปฏิบัติตนเองอย่างไร
๑๐. ที่นี่ ในเวลาที่มีเทศกาลกินเจ คนบนถนนเยาวราชทำอะไรบ้าง
๑๑. ท่านเข้าร่วมในเทศกาลกินเจในช่วงเวลาใด ทำพิธีอะไรบ้าง
๑๒. ในปัจจุบัน ท่านคิดว่าประเพณีกินเจแตกต่างจากสมัยก่อนอย่างไร
๑๓. ในเทศกาลกินเจปัจจุบัน มีอะไรสิ่งใดที่เป็นจุดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของที่นี่
๑๔. ท่านคิดว่า การกินเจมีประโยชน์ต่อตัวเองหรือสังคมอย่างไร
๑๕. ท่านคิดจะชักชวนให้คนที่ไม่กินเจมาร่วมกันกินเจบ้างไหม เป็นใครบ้าง
๑๖. ท่านคิดว่า คนที่กินเจมีบทบาทอย่างไร ในครอบครัวและสังคม

ภาคผนวก ง

ชื่อร้านขายอาหารเจที่ให้สัมภาษณ์

๑. ร้านจิ้งจิบฮั่ว อาหารเจ
๒. ร้านมังสวิรัต อาหารเจ
๓. ร้านเจ้หลี อาหารเจ
๔. ร้านเจ้โอว อาหารเจ
๕. ร้านเองยอดผัด

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล Mr. DENG JUNGE (โจคซัย)
วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๑
ที่อยู่ปัจจุบัน ๑๘/๑๘ ถนนบางนา-ตราด ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๕๔๐
ประวัติการศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๕ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ศิลปศาสตรบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

